

**Ministru prezidenta
Krišjāņa Kariņa
ikgadējais ziņojums
Saeimai**

**par Ministru kabineta
paveikto un iecerēto
darbību**

Rīgā, 2019. gada oktobrī

Saturs

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI	3
IEVADS.....	5
I. Nākotnes tautsaimniecība.....	7
Fiskālā un budžeta politika.....	7
Nodokļu politika.....	9
Finanšu tirgus politika.....	11
ES budžeta un vienotā tirgus politika	14
Investīcijas tautsaimniecībā un proaktīva, mērķtiecīga investīciju piesaiste	14
Labākā biznesa vide Baltijas valstīs.....	15
Produktivitātes kāpināšana	18
Eksporta atbalsts.....	18
Mājokļu politika un būvniecība	19
Zinātne un pētniecība.....	20
Vides un dabas kapitāls.....	21
Lauksaimniecības politika	23
Gudra transporta politika.....	26
II. Latvijas cilvēki.....	29
Demogrāfija.....	29
Labklājība.....	31
Izglītība	34
Veselības aprūpe.....	36
Kultūra un nacionālā identitāte	41
Mediji un informācijas telpa.....	43
Sports	44
III. Valsts drošība un ārlietas.....	45
Bezkompromisu tiesiskums un likuma vara	46
Iekšējā drošība	49
Valsts aizsardzība	51
Ārpolitika	52
IV. Moderna pārvaldība.....	55
Vietējo pašvaldību pārvalde.....	55
Ilgtspējīgāka un mērķtiecīgāka reģionālā attīstība.....	55
Valsts pārvalde un valsts aktīvu pārvaldība	56
IKT, e-pārvalde un publiskie pakalpojumi.....	58

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija
Altum – akciju sabiedrība “Attīstības finanšu institūcija *Altum*”
AM – Aizsardzības ministrija
ĀM – Ārlietu ministrija
AS – akciju sabiedrība
ASV – Amerikas Savienotās Valstis
BJVP – Baltijas jūras valstu padome
Breksits - izstāšanās no Eiropas Savienības
CFLA – Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
EEZ – Eiropas Ekonomikas zona
EK – Eiropas Komisija
EM – Ekonomikas ministrija
ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES – Eiropas Savienība
ESAO – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
FM – Finanšu ministrija
FKTK – Finanšu un kapitāla tirgus komisija
GMI – garantēto minimālo ienākumu līmenis
IeM – Iekšlietu ministrija
IKP – iekšzemes kopprodukts
IKT – informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
IUB – Iepirkumu uzraudzības birojs
IZM – Izglītības un zinātnes ministrija
KM – Kultūras ministrija
KNAB – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
KLP – kopējā lauksaimniecības politika
LAD – Lauku atbalsta dienests
LAP2020 – Latvijas Lauku attīstības programma 2014.–2020. gadam
LIAA – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LM – Labklājības ministrija
LU – Latvijas Universitāte
LLU – Latvijas Lauksaimniecības universitāte
MK – Ministru kabinets
Moneyval ziņojums – Eiropas Padomes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komitejas 5. kārtas novērtēšanas ziņojums, kurā iekļautas rekomendācijas Latvijas nelegāli iegūto līdzekļu legalizēšanas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas sistēmas uzlabošanai
NAP2027 – Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam
NATO – Ziemeļatlantijas līguma organizācija
NBS – Nacionālie bruņotie spēki
NILLTPFN – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana
NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra
NVD – Nacionālais veselības dienests
NVO – nevalstiskās organizācijas
OIK – obligātā iepirkuma komponente
PKC – Pārresoru koordinācijas centrs
PVN – pievienotās vērtības nodoklis
SEG – siltumnīcefekta gāzes
SIF – Sabiedrības integrācijas fonds

SM – Satiksmes ministrija
TM – Tieslietu ministrija
UR – Uzņēmumu reģistrs
VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VAS – valsts akciju sabiedrība
VDD – Valsts drošības dienests
VID – Valsts ieņēmumu dienests
VP – Valsts policija
VM – Veselības ministrija
VSIA – valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību
VSS – valsts sekretāru sanāksme
VUGD – Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
ZM – Zemkopības ministrija
ZS – zemessardze

IEVADS

Ministru prezidenta ikgadējais ziņojums Saeimai ir sagatavots atbilstoši Saeimas kārtības ruļļa 118.¹ panta pirmajai daļai, Ministru kabineta iekārtas likuma 15. panta sestajai daļai, Nacionālās drošības likuma 9. panta 2. punktam, kā arī Attīstības plānošanas sistēmas likuma 12. panta astotajai daļai. Ziņojuma struktūra veidota atbilstoši Valdības deklarācijai.

Deklarācijā par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību noteiktas prioritārās darbības jomas – finanšu sistēmas sakārtošana, valsts drošības un tiesiskuma stiprināšana, administratīvi teritoriālās reformas īstenošana, veselības aprūpes un izglītības sistēmas kvalitātes un pieejamības uzlabošana, obligātā iepirkuma komponentes atcelšana, tautsaimniecības konkurētspējas, produktivitātes un investīciju apjoma paaugstināšana, kā arī demogrāfiskās situācijas uzlabošana. Valdības darbs šo prioritāšu īstenošanā ir balstīts uz stingru fiskālo disciplīnu.

Kopumā ziņojumā apkopoti būtiskākie un katrā nozarē aktuālākie uzdevumi, kas īstenoti valdības pilnvaru laikā no 2019. gada 23. janvāra līdz ziņojuma sagatavošanas brīdim, kā arī turpmāk plānotā rīcība, lai nodrošinātu nozaru prioritāšu un mērķu īstenošanu un veicinātu stabilu un ilgtspējīgu Latvijas attīstību, ekonomisko izaugsmi un valsts drošību.

Ministru prezidenta izvirzītā kopējā valdības prioritāte ir finanšu sektora sakārtošana, tostarp ņemot vērā *Moneyval* ziņojumā iekļautās rekomendācijas Latvijas nelegāli iegūto līdzekļu legalizēšanas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas sistēmas uzlabošanai. Latvija ir stingri apņēmusies nodrošināt stabilitāti un caurskatāmību finanšu sektorā kā pamatu ilgtspējīgai izaugsmei un labklājībai visiem Latvijas iedzīvotājiem. Līdz šim mainīts Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pārvaldības modelis, nosakot, ka visus Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes locekļus amatā ieceļ Saeima. Lai veicinātu vainīgo personu saukšanu pie atbildības sarežģītās finanšu un ekonomisko noziegumu lietās, tiks izveidotas specializētas ekonomisko lietu tiesas. Sadarbojoties vairāk nekā 30 institūcijām gan privātajā, gan publiskajā sektorā ir izstrādāti būtiski grozījumi starptautisko un nacionālo sankciju normatīvajā regulējumā, tajā skaitā nodrošinot ANO Drošības padomes rezolūcijās noteikto sankciju nekavējošu ieviešanu. Vienotas izpratnes veicināšanai normatīvo aktu piemērošanā sankciju jomā Ministru kabinets ir izveidojis sankciju koordinācijas padomi, kurā visas iesaistītās institūcijas dalās zināšanās. Finanšu sektora uzraudzības reformas rezultātā jau ieviestie un vēl sagatavošanā esošie likumu grozījumi pieprasa fundamentālas izmaiņas pašā finanšu sektorā, lai nodrošinātu caurskatāmus un paredzamus procesus. Tas nozīmē, ka finanšu sektoram ir jāveic visas nepieciešamās darbības, lai iekšēji pārkārtotu un pielāgotu savus uzņēmējdarbības modeļus.

Administratīvi teritoriālās reformas īstenošana ir otra tikpat svarīga valdības prioritāte. 2019. gada 15. oktobrī valdībā ir atbalstīts likumprojekts "Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums", kurā līdzšinējo 119 pašvaldību vietā piedāvāts jauns, precizēts administratīvi teritoriālais iedalījums ar 39 pašvaldībām. Līdz ar šo lēmumu valdības darbs reformas izstrādē ir noslēdzies un likumprojekts iesniegts izskatīšanai Saeimā. Valdības sāktās administratīvi teritoriālā iedalījuma izmaiņas papildinās reformas veselības aprūpes un izglītības jomā, lai nodrošinātu kvalitatīvus un pieejamus pakalpojumus visiem Latvijas iedzīvotājiem.

Pēc Ministru prezidenta iniciatīvas Latvija ir pievienojusies to ES dalībvalstu grupai, kas aicina ES īstenot daudz ambiciozāku stratēģiju klimata pārmaiņu novēršanai. Klimata pārmaiņas ir viens no lielākajiem ES un visas pasaules izaicinājumiem, vienlaikus tā ir Latvijas iespēja ar kopējo ES investīciju palīdzību būtiski pārveidot Latvijas tautsaimniecību, lai tā spētu radīt un piedāvāt dažādus tehnoloģiskus risinājumus un pakalpojumus klimata pārmaiņu novēršanai globālā līmenī.

Tikpat svarīga ziņojuma aptvertajā laikposmā ir likumprojekta "Par valsts budžetu 2020. gadam" un likumprojekta "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020., 2021. un 2022. gadam" izstrāde, apstiprināšana un iesniegšana izskatīšanai Saeimā. Valsts budžets ir līdzeklis valsts politikas īstenošanai un ilgtermiņa attīstības plānošanai. Budžeta mērķis ir noteikt un pamatot, kādi līdzekļi nepieciešami valdībai, valsts institūcijām un pašvaldībām to pienākumu izpildei. 2020. gada budžeta projektā paredzēts līdzekļu pieaugums visām nozarēm, vienlaikus tiek nodrošināta valdības apņemšanās necelt nodokļus iedzīvotājiem un atslogot zemās algas, palielinot maksimālo gada diferencēto neapliekamo minimumu. Vidējā termiņa budžeta projekta ietvaros paredzēts palielināt minimālo algu līdz 500 eiro. 2020. gada budžeta projektā atspoguļojas valdības deklarācijā uzsvērtās prioritātes – administratīvi teritoriālās reformas īstenošana, reformu īstenošana izglītības un veselības aprūpes jomā, kā arī tautsaimniecības konkurētspējas stiprināšana un attīstība.

Latvijas ekonomikā turpinās izaugsme, tomēr ekonomikas kāpums kļuvis mērenāks. 2019. gada pirmajā pusē IKP pieauga par 2,4 %. Izaugsmes tempu palēnināšanos noteica gan iekšējie faktori (ES fondu investīcijas sasniedzušas maksimumu, norises finanšu sektorā u. c.), gan ārējie faktori (globālo tirdzniecības attiecību pārskatīšana, *breksita*, lēnāka ekonomikas izaugsme ES valstīs). Sagaidāms, ka globālie faktori ietekmēs Latvijas izaugsmi arī 2019. gada otrajā pusē un 2020. gadā, kas negatīvi ietekmēs Latvijas eksporta iespējas. Vienlaikus sagaidāms, ka saglabāsies pozitīvas tendences komercpakalpojumos un uz iekšējo pieprasījumu orientētajās nozarēs. Turpmākā ekonomiskā izaugsme nav iespējama bez stabilas, saliedētas un iekļaujošas sabiedrības. Līdz ar to pārskata periodā savu aktualitāti nezaudē sociāli politiskie jautājumi. 2020. gadā no valsts konsolidētā budžeta sociālajai aizsardzībai ir plānots atvēlēt 3 513,6 milj. eiro, veselībai – 1 172,4 milj. eiro, izglītībai – 818,9 milj. eiro, demogrāfijas pasākumiem – 180 milj. eiro.

Mūsu kopējās interesēs ir radīt tādus apstākļus, kuros ikviens cilvēks justos par sevi drošs, spētu rīkoties atbildīgi un radoši, kā arī parūpēties par sevi un citiem, pielāgojoties strauji mainīgajai videi. Viens no svarīgākajiem vidēja termiņa plānošanas dokumentiem – Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam – ir būtisks valsts turpmākās attīstības prioritāšu noteikšanai, tostarp, lai nodrošinātu sekmīgu ES finanšu līdzekļu ieguldījumu Latvijas tautsaimniecībā. NAP2027 tiek izstrādāts, lai īstenotu Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam un sniegtu Latvijas pienesumu ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai. Plāna pirmā redakcija 2019. gada 7. oktobrī ir nodota sabiedriskajai apspriešanai.

Drošība turpina būt viena no Latvijas valdības prioritātēm. Ir izstrādāta un apstiprināta Nacionālās drošības koncepcija, kas nosaka aktuālākos apdraudējumus Latvijai un prioritāros virzienus to novēršanai. Turpinās visaptveroša valsts aizsardzības stiprināšana, lai nodrošinātu koordinētu valsts militāro un civilo aizsardzību un valsts un sabiedrības noturīgumu un funkcionēšanu krīzes un kara laikā.

Neskatoties uz sarežģīto valdības veidošanas procesu pēc Saeimas vēlēšanām 2018. gada 6. oktobrī, tā ir strādājusi konstruktīvi, atbildīgi un profesionāli. Valdības komanda skaidri apzinās, ka labus rezultātus iespējams sasniegt, ja koncentrē resursus, rīkojas racionāli un ir gatava pārmaiņām.

Nepieciešams turpināt mērķtiecīgu darbu valsts labklājības un ekonomikas izaugsmei, atbildīgi strādājot visiem kopā – valdībai, valdības sociālajiem un sadarbības partneriem, Saeimas deputātiem un uzņēmējiem, kā arī nevalstiskajam sektoram – visai Latvijas tautai. Ir jāturpina darbs, radot priekšnosacījumus, lai Latvija kļūtu par stipru, pārtikušu Ziemeļvalsti, kur cilvēki ir droši par savu nākotni un lepni par savu zemi. Latvijai jāatbalsta aizvien ciešāka Eiropas valstu sadarbība, vienlaikus nodrošinot nacionālo interešu aizstāvību ES kopējās politikas veidošanā un īstenošanā.

I. Nākotnes tautsaimniecība

Investīciju aktivitātes atjaunošanās, pieaugot ES fondu investīciju plūsmai, labvēlīgā ārējā situācija un augošais pieprasījums 2018. gadā Jāva Latvijas ekonomikas izaugsmei sasniegt pēdējo septiņu gadu augstāko atzīmi – 4,8 %. Savukārt 2019. gada pirmajā pusē izaugsme kļuvis lēnāka, sasniedzot 2,4 %, ņemot vērā investīciju plūsmas stabilizēšanos, lēnāku globālo ekonomisko izaugsmi, kā arī atsevišķu Latvijas tautsaimniecības nozaru attīstības tempus.

Vienlaikus **ārējos tirgos saglabājas neskaidra situācija** – izaugsmes prognozes pasaules ekonomikai kopumā un īpaši eirozonai arvien samazinās, attiecīgi ietekmējot arī Latvijas eksporta izaugsmes iespējas. Globālās tirdzniecības attīstību kavē augošs protekcionisma tendences un ASV un Ķīnas tirdzniecības konflikts. Situāciju Eiropā pasliktina neskaidrība par Lielbritānijas izstāšanās procesu no ES un Vācijas rūpniecības nozares problēmas.

Prognozēts, ka Latvijas **ekonomikas izaugsmi 3,2 % apmērā 2019. gadā** pamatā uzturēs spēcīgi augošie iedzīvotāju ienākumi, kā arī bezdarba kritums un augošā nodarbinātība, kamēr investīciju pieauguma tempi pazemināsies līdz viencipara skaitlīm – no 16,4 % 2018. gadā līdz 8,2 % 2019. gadā, eksporta kāpumam saglabājoties mērenā līmenī – 2,9 %.

Ņemot vērā minēto, valdības apņemšanās radīt apstākļus, lai turpinātu tautsaimniecības pāreju uz augstākas pievienotās vērtības radīšanu, ieguldot cilvēkkapitālā, kāpinot produktivitāti un palielinot investīciju apjomu, ir būtisks solis, lai nodrošinātu Latvijas konkurētspēju pasaules tirgū. Svarīgi atzīmēt, ka ir **veikta finanšu sektora reforma**, lai nodrošinātu tā caurskatāmu, ilgtspējīgu un drošu darbību Latvijā un atgūtu labu starptautisko reputāciju.

Lai atbalstītu tautsaimniecības izaugsmi, kā viena no valdības prioritātēm izvirzīta **paredzama un stabila nodokļu sistēma**, laikus izstrādāta un atvērta jaunā nodokļu politika, kas palīdzēs sasniegt valsts stratēģiskos mērķus un būs atbilstoša valsts fiskālajām vajadzībām, un **ēnu ekonomikas ierobežošana**.

Valdības darbs ir vērsts uz produktivitātes un inovācijas kapacitātes paaugstināšanu, izstrādājot **vienotu zinātnes un inovācijas pārvaldības modeli, uzlabojot biznesa vides pievilcību**, attīstot Rīgu kā multimodālā transporta mezglu un **īstenojot Rail Baltica** projektu Latvijas konkurētspējas stiprināšanai transporta nozarē.

Turpinās darbs, lai atrastu optimālāko risinājumu **obligātā iepirkuma komponentes** sloga mazināšanai, būtiski uzlabojot valsts atbalsta saņēmēju uzraudzības efektivitāti.

Piemērošanās **klimate pārmaiņām** ir radījusi jaunus izaicinājumus un prasa jaunas pieejas, tai skaitā lai klimata mērķu sasniegšana visos tautsaimniecības sektoros būtu īstenota saimnieciski izdevīgi un ekonomiski pamatoti, nemazinot tautsaimniecības konkurētspēju. Valdība apstiprinājusi Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laikposmam līdz 2030. gadam, un līdz 2019. gada beigām paredzēts pabeigt Nacionālā Enerģētikas un klimata plāna izstrādi 2021.–2030. gadam, kas noteiks nacionālos enerģētikas un klimata mērķus, kā arī konkrētus politikas pasākumus to sasniegšanai.

Fiskālā un budžeta politika

2019. gads iesākās ar būtiskiem izaicinājumiem budžeta politikas jomā. Ņemot vērā ieilgušo valdības izveides procesu pēc 2018. gada 6. oktobra Saeimas vēlēšanām, kā rezultātā līdz 2018. gada beigām nebija pieņemts gadskārtējais valsts budžeta likums, lai nodrošinātu ministriju un citu centrālo valsts iestāžu īstenojamo funkciju un sniedzamo pakalpojumu nepārtrauktību, tika **pieņemts pagaidu budžets**. Pēc valdības

apstiprināšanas tika uzsākts intensīvs darbs 2019. gada budžeta sagatavošanā, 2019. gada 3. aprīlī Saeima pieņēma likumu "Par valsts budžetu 2019. gadam", kas nodrošināja valsts darbībai nepieciešamos valsts budžeta izdevumus, vienlaikus novirzot budžeta līdzekļus prioritātēm, kas sekmē sabiedrības veselības, izglītības un kopējās labklājības kāpumu, kā arī veicina ekonomikas attīstību.

Par neatņemamu budžeta procesa sastāvdaļu ceļā uz efektīvākiem valsts budžeta izdevumiem ir kļuvis ikgadējais **izdevumu pārskatīšanas process**. 2019. gadā budžeta izdevumu pārskatīšana tika strukturēta trīs virzienos – nozaru finansēšanas politiku pārskatīšana, valsts budžeta programmu pārskatīšana un procesu un sistēmu pilnveidošana. Ministrijām tika uzdots izvērtēt savu budžeta programmu aktualitāti un sniegumu stratēģiskās pārskatīšanas matricā. Tika izvērtēta arī līdzšinēji prioritārajiem un citiem pasākumiem piešķirtā finansējuma aktualitāte, sasniegtais rezultāts un efektivitāte.

Attiecībā uz nozaru finansēšanas politiku pārskatīšanu **īpaša uzmanība tika pievērsta izglītības un veselības nozarēm**, detalizētāk analizējot IZM un VM budžeta izdevumus. Veselības jomas izvērtējums ietvēra analīzi par stacionārās veselības aprūpes finansēšanas efektivitāti. Savukārt IZM pārraudzībā esošajās jomās tika analizēta vispārējā un augstākā izglītība, studējošo un studiju kreditēšana, kā arī zinātniskie institūti. Rezultātā tika rasti kopsaucēji veiksmīgākai šo nozaru pārvaldībai, norādot uz iespējām efektīvizēt atsevišķus procesus.

Administratīvo procesu un sistēmu efektivitātes paaugstināšanai un pilnveidošanai tika izvērtētas veicamās **izmaiņas vienotajā valsts budžeta plānošanas sistēmā** un izstrādāti grozījumi normatīvajos aktos, kuru mērķis ir **precizēt budžeta bāzes veidošanas** termiņus, skaidrāk definēt pienākumu un tiesību robežas un samazināt nevienveidīgas interpretācijas. Labāka procesu pārvaldība iespējama arī aplūkotajos horizontālajos risinājumos – iepirkumu centralizācijā, kā arī drukas un telefonsakaru nodrošināšanā.

Izdevumu pārskatīšanas rezultātā 2020. gadam izdevies konstatēt potenciālo resursu 93,7 milj. eiro apmērā, no kuriem 48 milj. eiro novirzāmi kopējās fiskālās telpas uzlabošanai, savukārt 45,7 milj. eiro – ministriju prioritātēm. Potenciālais resursu apjoms 2021. gadam ir 34,5 milj. eiro. Izdevumu pārskatīšana arī turpmāk būs neatņemama valsts budžeta sagatavošanas sastāvdaļa.

Papildus minētajam sabiedrībai tiek nodrošināta iespēja iepazīties ar kvalitatīvāku **informāciju par gadskārtējo valsts budžetu**, kas interaktīvā un uzskatāmā veidā tiek atspoguļota FM tīmekļvietnē. Tādējādi tiek palielināta sabiedrības uzticēšanās valsts varai, kas balstīta uz atklātību, informētību par valsts pārvaldes procesiem un valsts pārvaldes uzdevumu īstenošanu.

Balstoties uz diskusijām ar nozaru ministrijām, pašvaldībām, NVO u. c., kā arī ņemot vērā NAP2027 projekta uzdevumus, **izstrādāts Reģionālās politikas pamatnostādņu 2021.–2027. gadam projekts**¹, kas nosaka reģionālās attīstības atbalsta pasākumus Latvija2030 mērķteritorijām – nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem, laukiem, Baltijas jūras piekrastei, austrumu pierobežai un Rīgas metropoles areālam, t. sk. ar ES fondu atbalstu. Pamatnostādņu mērķis ir radīt priekšnosacījumus visu reģionu ekonomiskā potenciāla attīstībai un atšķirību mazināšanai, paaugstinot iekšējo un ārējo konkurētspēju, kā arī nodrošinot teritoriju specifikai atbilstošus risinājumus apdzīvojuma un dzīves vides attīstībai. Vidējā termiņā (2027. gadā) plānots panākt reģionālā IKP starpības samazinājumu par 8 %². Identificēti galvenie atbalsta virzieni:

¹ [Izsludināts 05.09.2019. VSS pamatnostādņu projekts "Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam" \(VSS-881\).](#)

² Mazāk attīstīto reģionu vidējais IKP līmenis uz vienu iedzīvotāju pret augstāk attīstīto reģionu līmeni 2027. gadā veido 55 % (bāzes vērtība 2016. gadā – 47 %).

- **reģionālās ekonomikas attīstība**, kas balstās uz plānošanas reģionu un pašvaldību aktīvu rīcību, t. sk. sniedzot atbalstu pašvaldībām uzņēmējdarbības vides attīstībai, paaugstinot produktivitāti un piesaistot cilvēkresursus reģionos, kā arī veidojot reģionālās inovāciju un zināšanu sistēmas;
- **pakalpojumu efektivitātes uzlabošana**, ņemot vērā demogrāfiskās tendences, sniedzot atbalstu pašvaldību pakalpojumu ēku energoefektivitātes uzlabošanai, pirmsskolas izglītības pieejamībai, viedo risinājumu ieviešanai, publiskās ārtelpas attīstībai, kā arī mobilitātes uzlabošanai, lai veicinātu pakalpojumu sasniedzamību;
- **kapacitātes celšana reģionos un pašvaldībās** – plānošanas reģionu, pašvaldību administrācijas un citu teritorijas attīstības plānošanā iesaistīto pušu kapacitātes celšana, sniedzot metodisku atbalstu savstarpēji saskaņotu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādei.

Nodokļu politika

2017. gadā tika apstiprinātas Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2018.–2021. gadam³, iezīmējot nodokļu reformu Latvijā. Nodokļu reformas mērķis ir nodrošināt stabilu un prognozējamu nodokļu politiku, kas vērsta uz tautsaimniecības izaugsmi un iedzīvotāju labklājības celšanu, vienlaikus nodrošinot pietiekamus, paredzamus un kvalitatīvus nodokļu ieņēmumus valsts un pašvaldību funkciju finansēšanai, novirzot nodokļu slogu no darbaspēka uz patēriņa, vides un īpašuma nodokļiem. Līdz ar to **būtisks darbs 2019. gadā** tika veltīts pamatnostādņēs doto uzdevumu izpildei, **nodrošinot nodokļu politikas stabilitāti un paredzamību**. Finanšu ministrija ir izstrādājusi nodokļu politikas pamatnostādņu īstenošanas **starposma novērtējumu**, kurā tiek sniegta informācija par pamatnostādņu īstenošanā iesaistīto pušu veicamo pasākumu izpildi izvirzīto mērķu sasniegšanai 2018. gadā, kā arī vērtēta pamatnostādņēs noteikto rezultatīvo rādītāju izpilde.

2019. gada otrajā pusē ir **uzsākts darbs, lai veiktu nākamās nodokļu politikas izmaiņas**, kas tiks diskutētas sabiedrībā 2020. gadā, izanalizējot nodokļu reformas rezultātus, lai sadarbībā ar uzņēmējiem un sociālajiem partneriem izstrādātu politikas uzlabojumus vai jaunas iniciatīvas. Primāri tiks vērtēti nodokļu reformas ieviestie jaunie pasākumi un pēc analīzes rezultātiem noteikta nodokļu izmaiņu nepieciešamība un virzieni.

Tiek turpināta jauna, modernāka **Grāmatvedības likuma izstrāde**, lai tas būtu atbilstošs juridiskās tehnikas prasībām, ietverot lietoto terminu plašāku skaidrojumu un papildu regulējumu, kā arī nosakot likuma mērķi un darbības jomu.

Ieviešot papildu **stimulus ziedot** sabiedriskā labuma organizācijām, ir **veikti grozījumi Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā**, kas paredz palielināt atvieglojumu intensitāti tā, lai laikposmā no 2020. līdz 2022. gadam uzņēmumi, kas ziedo sabiedriskā labuma organizācijām, varētu samazināt taksācijas periodā par pārskata gadā aprēķinātajām dividendēm maksājamo nodokli par 85 % no ziedotās summas, vienlaikus nepārsniedzot 30 % no aprēķinātās uzņēmumu ienākuma nodokļa summas par aprēķinātajām dividendēm.

Ievērojot ESAO konvencijā par **ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu** starptautiskajos biznesa darījumos noteiktās prasības dalībvalstij nodrošināt atbilstošu tiesisko pamatu cīņā pret ārvalstu amatpersonu kukuļošanu, kā arī lai izpildītu ESAO rekomendāciju un ļautu tiesai, prokuroriem un izmeklētājiem pieprasīt zvērinātam revidentam sniegt informāciju, ja tiek izmeklēta ārvalstu amatpersonu kukuļošanas lieta, un vienlaikus novērstu esošo tiesību normu neatbilstību kriminālprocesuālās imunitātes institūta būtībai, valdība ir atbalstījusi likumprojektu "Grozījumi Revīzijas pakalpojumu likumā".

³ [MK 24.05.2017. rīkojums Nr.245 "Par Valsts nodokļu politikas pamatnostādņēm 2018.–2021. gadam"](#)

Īstenojot valsts politiku ēnu ekonomikas ierobežošanā, tai skaitā veicinot iestāžu sadarbību, ēnu ekonomikas īpatsvars Latvijā pakāpeniski turpina samazināties. Austriešu profesora F. Šneidera pētījuma aplēses liecina, ka, izmantojot netiešo novērtēšanas metodi, **ēnu ekonomikas īpatsvars Latvijā 2019. gadā veido 19,9 % no IKP**, kas ir par 0,3 % mazāks nekā 2018. gadā.

Turpinot īstenot pasākumus **ēnu ekonomikas ierobežošanai** vienā no vissmagāk skartajām nozarēm – **būvniecības nozarē**, ir pieņemti grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām", kas paredz no 2020. gada 1. janvāra mazināt izmaksu sliekšni būvlaukumiem no 1 milj. eiro uz 350 000 eiro, kuros obligāti ieviešama elektroniskās darba laika uzskaites sistēma.

Vienlaikus, lai mazinātu **ēnu ekonomiku interaktīvo azartspēļu un izložu jomā**, ir veikti normatīvo aktu grozījumi, kas paredz ierobežot Latvijā nelicencētu interaktīvo azartspēļu un izložu organizētāju darbību. Mērķa sasniegšanā ir iesaistītas kredītiestādes un maksājumu pakalpojumu sniedzēji, atsakot attālinātu maksājumu veikšanu ar Latvijā izsniegtu maksājumu karti, kā arī elektronisko sakaru komersanti, ierobežojot piekļuvi Latvijā nelicencētām interaktīvo azartspēļu un izložu organizētāju tīmekļvietnēm. Ir arī paredzēta administratīvā atbildība fiziskajai personai par dalību Latvijā nelicencētās interaktīvās azartspēlēs vai izlozēs. Papildus, lai veicinātu uz ilgtermiņa attīstību orientētu, caurskatāmu, godīgu, legālu azartspēļu un izložu organizēšanu, vienlaikus nodrošinot sabiedrības interešu, personas veselības, labklājības un tiesību aizsardzību, piedāvājot kvalitatīvus izklaides pasākumus sociāli atbildīgā un atkarības riskus neradošā veidā, tiek izstrādāta jauna politika izložu un azartspēļu jomā⁴.

2019. gada 1. jūlijā sāka darboties **čeku loterija**, lai palielinātu to iedzīvotāju skaitu, kuri pieprasīs pirkumu apliecinājumus čekus vai kvītis, tādējādi ar personisko ieguldījumu sekmējot godīgu nodokļu samaksu. Pirmajā čeku loterijas darbības mēnesī VID tika reģistrēti **1,7 milj. čeku, biješu un kvīšu**.

Ir ieviesta **skaidras naudas deklarēšana** uz Latvijas robežas, tādējādi sekmējot gan cīņu ar nelegāli iegūtu līdzekļu legalizāciju, gan izvairīšanos no nodokļu samaksas.

Lai **mazinātu ēnu ekonomikas īpatsvaru un veicinātu godīgu konkurenci**, apsardzes nozarē ir sagatavots likumprojekts "Grozījumi Apsardzes darbības likumā", kas paredz ieviest Apsardzes darbības reģistru, vienlaikus mainot apsardzes komersantu reģistrācijas kārtību, kas savukārt palielinās VP un citu apsardzes darbību kontrolējošo institūciju iespējas likumpārkāpumu savlaicīgā identificēšanā un atklāšanā.

Ar grozījumiem Pievienotās vērtības nodokļa likumā ir paredzētas plašākas tiesības VID **uzņēmumus izslēgt no PVN maksātāju reģistra**, noteikt stingrākus kritērijus īpašajam PVN režīmam preču importa darījumos, kā arī veicināt reģistrēta PVN maksātāja pienākuma izpildi sniegt VID informāciju par darījumu norisi.

Lai uzlabotu **nokavēto nodokļu maksājumu vadības procesu**, ir izstrādāts regulējums, kas paredz pilnveidot juridiskās personas nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu. Minētās izmaiņas paredz pilnveidot to kritēriju efektivitāti, kuru konstatācija ir pamats procesa uzsākšanai, kā arī noteikt atbildību arī faktiskajām amatpersonām, pārstāvjiem, dalībniekiem u. c. personām, kuras ir atbildīgas par juridiskās personas nokavētajiem nodokļu maksājumiem. Vienlaikus VID ir pilnveidojis nokavēto nodokļu maksājumu piedziņas procesu, aktualizējot tā metodiku un vadlīnijas, kā arī veicot izmaiņas piedziņas struktūrvienību darba organizācijā un dokumentu sagatavošanā. Atbilstoši jaunajai metodikai VID šobrīd īpašu uzmanību velta sadarbībai ar nodokļu maksātāju, lai panāktu labprātīgu parāda samaksu.

⁴ [Izsludināts 10.01.2019. VSS "Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādnes 2019.-2026. gadam" \(VSS-5\).](#)

Nodokļu samaksas uzlabošanai un godīgas konkurences veicināšanai FM virza vairākus grozījumus nodokļu administrēšanas procesa pilnveidošanai. Viens no grozījumiem paredz nostiprināt VID tiesības iesaistīties godprātīgas komercdarbības veicināšanā, **sniegt informāciju nodokļu maksātājam par tā riskantajiem darījumu partneriem**. Tā rezultātā komersantam būs iespēja izvairīties no negodprātīgiem darījumu partneriem, kā arī tiks minimizēts risks tikt iesaistītam krāpnieciskos darījumos.

Lai veicinātu **sabiedrības līdzdalību un informācijas atklātību**, FM plāno noteikt jaunu izņēmumu konfidencialitātes regulējumā, proti, uzdot VID nodrošināt publiski pieejamu informāciju par juridiskajām personām, kurām datu atbilstības pārbaudes un nodokļu revīzijas (audita) rezultātā aprēķināti un nav labprātīgi samaksāti papildu maksājumi budžetā vai konstatēta no budžeta atmaksājamās summas nepamatota palielināšana.

Lai atvieglotu birokrātiskos procesus mazajiem uzņēmumiem un radītu motivējošu vidi nodokļu samaksai, FM sadarbībā ar Finanšu nozares asociāciju 2019. gadā turpina brīvprātīga nodokļu samaksas risinājuma izstrādi mazajiem uzņēmumiem, proti, **saimnieciskās darbības ieņēmumu konta** izveidi. Plānots, ka minētais risinājums būtiski mazinās administratīvo slogu, t. i., nodokļu maksātājam nebūs jākārtoto grāmatvedība, jāgatavo pārskati un manuāli jāveic maksājumi valsts budžetā.

Finanšu tirgus politika

Lai īstenotu finanšu sektora reformas un nodrošinātu caurskatāmu, ilgtspējīgu un drošu finanšu sektora darbību Latvijā, tika izstrādāti un Saeimā 2019. gada 13. jūnijā pieņemti finanšu sektora "kapitālā remonta" likumprojekti – "Grozījumi Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā" un "Grozījumi Kredītiestāžu likumā", kas iezīmē nozīmīgas pārmaiņas finanšu sektora uzraudzības jomā. Ar šiem grozījumiem tika papildināts FKTK darbības mērķa tvērums, nostiprinot **FKTK uzraudzības lomu un uzdevumus** noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas jautājumos, kā arī mainīts FKTK pārvaldības modelis. Savukārt Kredītiestāžu likumā tika precizētas tiesību normas, kas regulē **kredītiestāžu likvidācijas procesu**, pilnveidojot likvidācijas procesa uzraudzību un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas kontroli.

Lai turpinātu īstenot **Pasākumu plānā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31. decembrim**⁵ ietvertos pasākumus, kuru mērķis ir stiprināt Latvijas spējas cīnīties ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu un proliferāciju un samazināt vispārējos noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskus, nodrošinot atbilstību starptautiskajām saistībām un standartiem un veicinot sabiedrisko drošību, ekonomiskās vides konkurētspēju un uzticību Latvijas jurisdikcijai, tika izstrādāti un Saeimā 2019. gada 13. jūnijā pieņemti būtiski grozījumi NILLTPFN likumā, pārņemot Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai terorisma finansēšanai. Vienlaikus tika izstrādāts un Saeimā pieņemts likumprojekts "Grozījumi likumā "Par skaidras naudas deklarēšanu uz valsts robežas"", lai nodrošinātu *Moneyval* ziņojumā ietvertās rekomendācijas par vairāk atturošu sistēmu attiecībā uz robežas nedeklarētās vai nepatiesi deklarētās skaidras naudas arestēšanu un konfiskāciju.

Lai ieviestu *Moneyval* ziņojumā sniegtās rekomendācijas un turpinātu stiprināt Latvijas NILLTPFN sistēmu, **Finanšu sektora attīstības padome** kā atbildīgā institūcija pieņem lēmumus un koordinē pasākumu plānā noteikto uzdevumu izpildi⁶. Minētā padome tiekas

⁵ [MK 11.10.2018. rīkojums Nr. 512 "Pasākumu plāns noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31. decembrim"](#).

⁶ [MK 11.10.2018. rīkojums Nr. 512 "Pasākumu plāns noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31. decembrim"](#).

regulāri, lai diskutētu par nepieciešamajiem risinājumiem, kā arī sekmētu to operatīvu īstenošanu.

Ar Ministru prezidenta rīkojumu⁷ ir **izveidota un darbojas darba grupa**, kuras uzdevums ir līdz *Moneyval* 2019. gada decembra plenārsēdei un Finanšu darījumu darba grupas (FATF) pēcnovērošanas perioda beigām **nodrošināt nepieciešamās informācijas sagatavošanu un iesniegšanu**, kā arī citu Latvijai veicamo uzdevumu izpildi atbilstoši *Moneyval* un FATF novērtēšanas procedūras noteikumiem.

Pamatojoties uz NILLTPFN likuma 31. pantu, 2019. gadā izstrādāti noteikumi⁸, kas paredz MK deleģējumu noteikt kārtību, kādā **sniedzami ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem**, kā arī pieņemti noteikumi⁹, kas paredz MK deleģējumu noteikt gadījumus, kad **iesniedzama sliekšņa deklarācija**, sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu. Lai reglamentētu kārtību, kādā notiek informācijas pieprasīšana un sniegšana no VID uzturētās politiski nozīmīgu personu datubāzes, tika pieņemti attiecīgi MK noteikumi¹⁰.

Finanšu izlūkošanas dienests sadarbībā ar VDD izstrādāja Nacionālo terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas risku ziņojumu¹¹, kas tika publicēts Finanšu izlūkošanas dienesta tīmekļvietnē 2019. gada aprīlī un saturiski papildināts 2019. gada jūlijā.

Lai pilnveidotu kredītiestāžu maksātspējas procesa regulējumu, tiek izstrādāti grozījumi Civilprocesa likumā un grozījumi MK 2018. gada 18. decembra noteikumos Nr. 837 "Kārtība, kādā kārto maksātspējas procesa administratora amata pretendentu sarakstu un izvēlas maksātspējas procesa administratora amata kandidātu" attiecībā uz kredītiestāžu maksātspējas administratoru kvalifikācijas prasībām.

Lai nodrošinātu lielāku caurskatāmību par UR reģistrētajām juridiskajām personām, tostarp to formālajiem un īstajiem īpašniekiem jeb tām fiziskajām personām, kas ir juridisko personu **patiesie labuma guvēji**, kā arī lai īstenotu *Moneyval* ziņojumā par Latviju sniegto rekomendāciju izpildi, atbilstoši grozījumiem NILLTPFN likumā UR ir tiesības, reģistrējot uzņēmumu vai organizāciju, prasīt papildu informāciju par patiesajiem labuma guvējiem un lietot efektīvāku likvidācijas procedūru, ja tie netiek atklāti. Tāpat UR noteikts pienākums intensīvāk sadarboties ar privāto sektoru, lai apzinātu un ziņotu tiesībaizsardzības iestādēm par iespējami nepatiesi sniegtām ziņām par patiesajiem labuma guvējiem.

Panākta vienošanās par VID atbalstu un elektroniskās deklarēšanas sistēmas izmantošanu UR komunikācijā ar uzņēmumiem, kuri nav izpildījuši likumā noteikto pienākumu atklāt savus patiesā labuma guvējus un tiks pakļauti **vienkāršotās likvidācijas procedūrai bez tiesas iesaistes**. Tāpat tiek īstenotas iniciatīvas komercvides attīrīšanai no negodprātīgiem komersantiem, īpašu uzmanību pievēršot **ciņai pret tā dēvētajām "fēniksa" sabiedrībām**, kas tiek dibinātas ar mērķi kļūt maksātspējīgām vai tikt likvidētām pirms tās ir paguvušas samaksāt nodokļus un norēķināties ar citiem kreditoriem, vienlaikus komercdarbību bez parādiem pārnesot uz citu sabiedrību.

Pastiprināta atbildība par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju atbilstoši ES noteiktajiem standartiem¹² par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu ar krimināltiesībām, izstrādājot grozījumus Krimināllikumā un Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā¹³.

⁷ [MP 15.03.2019. rīkojums Nr. 65 "Par darba grupu"](#).

⁸ [MK 27.08.2019. noteikumi Nr. 408 „Noteikumi par kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem”.](#)

⁹ [MK 27.08.2019. noteikumi Nr. 407 „Noteikumi par sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu”.](#)

¹⁰ [MK 27.08.2019. noteikumi Nr. 406 “Noteikumi par informācijas apjomu, ko sniedz Valsts ieņēmumu dienests par politiski nozīmīgām personām un tās pieprasīšanas, izsniegšanas un glabāšanas kārtību”.](#)

¹¹ https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/LV_TF_PF_zinojums_papildinats_2019.pdf.

¹² [23.10.2018. Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva \(ES\) 2018/1673.](#)

¹³ Pieņemti Saeimā un stājās spēkā attiecīgi 03.07.2019 un 29.06.2019.

2019. gada jūnijā ir uzsākts **latentās noziedzības pētījums**, kura ietvaros tiks skatīti Latvijas riska profilam atbilstošie būtiskākie noziedzīgi iegūtus līdzekļus ģenerējošie (predikatīvie) noziedzīgie nodarījumi. Pētījuma norisi nodrošina Finanšu izlūkošanas dienests, un tajā piedalās arī IeM un VP.

2019. gadā FM sadarbībā ar Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku turpināja izstrādāt **tiesisko regulējumu atvasinātajiem instrumentiem**, t. sk. galvenokārt par izslēdzošā ieskaita normu iekļaušanu atvasināto instrumentu un atpakaļpirkuma darījumu regulējumā. Tiek izstrādāts likumprojekts "Izslēdzošā ieskaita likums", kuru plānots nodot publiskai apspriešanai nākamā gada septembrī un izskatīt MK līdz nākamā gada beigām.

Lai veicinātu finanšu sektora sakārtošanu un *Moneyval* rekomendāciju ieviešanu, ĀM sadarbībā ar vairāk nekā 30 institūcijām gan privātajā, gan publiskajā sektorā ir izstrādājusi būtiskus grozījumus starptautisko un nacionālo sankciju normatīvajā regulējumā, tai skaitā nodrošinot ANO Drošības padomes rezolūcijās noteikto sankciju tūlītēju ieviešanu. Lai veicinātu komunikāciju un vienotu izpratni normatīvo aktu piemērošanā sankciju jomā, MK ir izveidojis **sankciju koordinācijas padomi**, kurā visas iesaistītās institūcijas dalās zināšanās sankciju jomā. ĀM regulāri rīko informatīvus seminārus par sankcijām, ik mēnesi izdod informatīvo biļetenu, kā arī, izmantojot īpaši izveidotu elektroniskā pasta adresi (sankcijas@mfa.gov.lv), atbild uz valsts iestāžu un privātpersonu jautājumiem par sankcijām un to ietekmi uz uzņēmējdarbību.

Īstenojot *Moneyval* ziņojumā ietvertu prasību izpildi, lai stiprinātu Latvijas spējas cīnīties ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu, **notiek izmeklētāju un prokuroru apmācības par kriptovalūtām un ar tām saistītiem riskiem**, izmeklētāju un analītiķu apmācības finanšu analīzes jomā un finanšu izmeklēšanas organizēšanā, kā arī apmācības specifisku terorisma finansēšanas noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanai.

Ciešākai Latvijas un ASV sadarbībai, lai veicinātu Latvijas tiesībsardzības iestāžu spēju efektīvi novērst un apkarot finanšu un ekonomiskos noziegumus, tostarp koruptīvās un naudas atmazgāšanas shēmas, izstrādāts līgumprojekts¹⁴, paredzot tiesnešu, izmeklēšanas iestāžu, prokuratūras un citu iestāžu speciālistu apmācības, kā arī seminārus un juridisko analīzi, lai noteiktu iespējas efektīvizēt kriminālprocesu un stiprināt tiesiskumu. Tiesībsardzības iestāžu kapacitātes paaugstināšana ļaus samazināt arī pirmstiesas izmeklēšanas un iztiesāšanas laiku sarežģītu ekonomisko un finanšu noziegumu lietās.

Lai **atslogotu tiesībsardzības iestāžu** un prokuratūras darbu un tieslietu sistēmu kopumā, sadarbībā ar Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisiju sagatavoti priekšlikumi grozījumiem Krimināllikumā, likumā "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" un Kriminālprocesa likumā¹⁵. Minēto likumu mērķis ir noziedzīgu nodarījumu, īpaši tādu, kas saistīti ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu, izmeklēšanas efektivitātes paaugstināšana.

Lai stiprinātu Latvijas spējas cīnīties ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu, ir izveidotas trīs papildu darba vietas Nacionālajā kultūras mantojuma pārvaldē, izstrādāti un pieņemti grozījumi NILLTPFN likumā, paredzot jaunu likuma subjektu kategoriju – **personas, kas darbojas mākslas un antikvāro priekšmetu apriņķī**, tos ievēdot Latvijas Republikā vai izvedot no tās, glabājot vai tirgojot,

¹⁴ 04.09.2019 Ministru prezidenta biedrs, tieslietu ministrs Jānis Bordāns un ASV vēstniecības Latvijā pagaidu pilnvarotais lietvedis Pols Polītiss (Paul Poletes) parakstīja likuma "Par Latvijas Republikas valdības un Amerikas Savienoto Valstu valdības līgumu par sadarbību tiesībsardzības jomā" grozījumu. Likuma grozījums pieņemts Saeimā 19.09.2019. (stājās spēkā 04.10.2019.)

¹⁵ Apakškomisijas izstrādātie likumprojekti grozījumiem Krimināllikumā, likumā "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" un Kriminālprocesa likumā 2019. gada 9. oktobrī tika atbalstīti Saeimas Juridiskajā komisijā pirms 1. lasījuma. Daļa grozījumu Krimināllikumā stājās spēkā 2019. gada 3. jūlijā. Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā stājās spēkā 2019. gada 1. jūlijā.

tostarp tādas personas, kas paredzētās darbības veic antikvariātos, izsoļu namos vai ostās. Veikts sektorālais risku novērtējums un izstrādāts uz riskiem balstīts kultūras mantojuma sektora rīcības plāns. Izstrādāta iekšējā kārtība un vadlīnijas pārbaudēm darījumiem ar kultūras pieminekļiem un kultūras priekšmetiem, kā arī vadlīnijas starptautiskajai sadarbībai. Veiktas neklātienes pārbaudes kultūras pieminekļu valsts pirkuma izvērtēšanas gadījumos un kultūras priekšmetu izvešanas atļauju izsniegšanas pārbaudes, uzsākta uzraudzības sistēmas modeļa izstrāde jaunajiem likuma subjektiem – personām, kas darbojas mākslas un antikvāro priekšmetu apritē –, veikta likuma subjektu apzināšana. Preventīvos nolūkos izstrādāta publiska informācija¹⁶, tiek informēta komunikācijas stratēģijas sabiedrība un mērķgrupas par attiecīgajiem jautājumiem kultūras mantojuma nozarē, kā arī pakāpeniski tiek papildināti norādījumi kultūras pieminekļu īpašniekiem, ietverot minētos jautājumus par viņu kā likuma subjektu pienākumiem.

Veicinot **alternatīva finansējuma pieejamību uzņēmējdarbības attīstībai**, īpaši agrīnajās paaugstināta riska stadijās, izmantojot riska kapitāla fondus, ar *Altum* starpniecību ir veiktas pirmās investīcijas no akcelerācijas fondiem 2 milj. eiro apmērā, sēklas un sākuma kapitāla fondiem 1,65 milj. eiro apmērā un izaugsmes fondiem 4 milj. eiro apmērā. Kopā fondos piesaistīts privāto investoru ieguldījums 8,85 milj. eiro apmērā, kas vēl palielināsies, ņemot vērā to, ka privāto investoru piesaistes process vēl nav noslēdzies. Papildus minētajam, saskaņā ar iniciatīvu par Baltijas Inovāciju fonda 2. kārtu *Altum* iegulda fondu fondā līdz 26 milj. eiro no publiskā finansējuma atmaksām un, pamatojoties uz līgumu, Eiropas Investīciju fonds iegulda līdz 78 milj. eiro. Tāpat *Altum* ir emitējis papildu obligācijas 15 milj. eiro vērtībā finanšu instrumentu finansēšanai.

ES budžeta un vienotā tirgus politika

ĀM strādā, lai stiprinātu ES globālo ietekmi un konkurētspēju un aizstāv Latvijas intereses sarunās par ES daudzgadu budžetu 2021.–2027. gadam, kā arī sadarbībā ar citām nozaru ministrijām un ES dalībvalstīm visos ES diskusiju līmeņos un formātos uzsver konverģences un vienlīdzības principu.

Sarunās par ES **daudzgadu budžetu** 2021.–2027. gadam Latvija īpaši aizstāvējusi savas prioritātes un iesniegusi priekšlikumus par izdevīgiem risinājumiem kohēzijas politikā un kopējās lauksaimniecības politikā, kā arī pietiekama finansējuma nodrošināšanā *Rail Baltica* projekta īstenošanai.

Dažādu Apvienotās Karalistes **breksita** scenāriju kontekstā (t. sk. bez vienošanās) Latvija ir gatava īpaši rūpēties par vairāk nekā 100 000 valstspiederīgajiem. Valdība uzrauga ar *breksitu* saistītos jautājumus (apstiprinājusi pozīcijas, izskatījusi 6 ziņojumus par gatavību tā radītajām sekām). ĀM koordinē *breksita* darba grupas darbu, kur pārstāvētas visas ministrijas un Latvijas Banka. 2019. gada 28. martā spēkā stājusies *breksita* likumu pakotne, kas regulē Latvijas un Apvienotās Karalistes attiecības pēc *breksita*. Sabiedrības informēšanai ir izvietota informācija nozaru ministriju tīmekļvietnēs; iedzīvotāji un uzņēmēji var sūtīt jautājumus uz brexit@mfa.gov.lv un saņemt atbildes par *breksitu*; aktīvu komunikāciju ar Latvijas valstspiederīgajiem Apvienotajā Karalistē nodrošina Latvijas vēstniecība.

Investīcijas tautsaimniecībā un proaktīva, mērķtiecīga investīciju piesaiste

Valdības intensīva darba rezultātā sasniegts ievērojams progress kohēzijas politikas ES fondu investīciju iespēju izmantošanā. Līdz 2019. gada 30. septembrim Latvija valsts budžetā no EK ir saņēmusi gandrīz vienu miljardu eiro. **Ieviešanā ir 1 643 projekti par 3,8 mljrd. eiro**, t. i., jau 85,6 % no kopējām 4,4 mljrd. eiro ES fondu investīcijām, savukārt **pabeigti ir 335 projekti par 516,6 milj. eiro** ceļu infrastruktūras, ēku energoefektivitātes paaugstināšanas, izglītības iestāžu infrastruktūras uzlabošanas,

¹⁶ <https://mantojums.lv/lv/NILL-TFN/>.

inovāciju un uzņēmējdarbības atbalsta jomās, kā arī veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības veicināšanai. Tāpat ir pieaugoša dinamika maksājumiem par jau veiktām investīcijām projektos, kas jau pārsniedz 1,6 mljrd. eiro (37,3 %) no kopējās plānošanas perioda ES fondu "aploksnes" Latvijai.

Jau 2019. gada augustā Latvija ir izpildījusi 2019. gada saistības attiecībā uz EK noteikto ikgadējo finanšu mērķi, pārsniedzot to par 14 %. Pateicoties investīciju projektu intensīvam progresam, Latvija līdz 2018. gada beigām izpildīja darbības programmā "Izaugsme un nodarbinātība" EK noteiktos starposma mērķus. Attiecīgi 2019. gada 18. augustā EK deva atļauju Latvijai **izmantot ES fondu investīcijām 6 % no snieguma rezerves finansējuma jeb 261,6 milj. eiro**. Valdība 2019. gada 11. oktobra ārkārtas sēdē izskatīja FM ziņojumu par turpmāku nepiesaistītā ES fondu finansējuma izmantošanu¹⁷.

Gatavojoties 2021.–2027. gada ES fondu plānošanas periodam, tiek aktīvi aizstāvētas Latvijas intereses kohēzijas politikas regulējuma izstrādē. Ir uzsākta nozaru plānošanas dokumentu izstrāde, kas būs priekšnosacījums ES fondu ieguldījumu uzsākšanai. Atbilstoši NAP2027 izstrādes laika grafikam Kohēzijas politikas darbības programmu paredzēts apstiprināt MK un saskaņot ar EK līdz 2020. gada beigām.

Vienojoties ar donorvalstīm par investīciju saturu, 2019. gadā ir sasniegts nozīmīgs progress **EEZ/Norvēģijas finanšu instrumentu atbalsta piesaistē - 85,4 milj. eiro apmērā sešām programmām**. Ar donorvalstīm ir parakstīti pirmie trīs līgumi programmām "Korekcijas dienesti", "Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide" un "Pētniecība un izglītība". Korekcijas dienestu programmā ir uzsākta vienīgā plānotā projekta "Mācību centra infrastruktūras un apmācībai paredzēta ieslodzījuma vietas paraugkorpusa izveide Olaines cietuma teritorijā" īstenošana. Pārējās programmās saskaņošanas process ar donorvalstīm vēl turpinās. Tāpat turpinās efektīva sadarbība ar donorvalstīm, papildus īstenojot dažādas stratēģiskās iniciatīvas divpusējās sadarbības fondā, lai stiprinātu Latvijas un donorvalstu attiecības gan specifiskās nozarēs un jomās, gan valstu kopīgo stratēģisko interešu ietvaros.

Turpinās tikpat sekmīga un stabila investīciju progresa nodrošināšana, lai Latvija pilnā apmērā izmantotu ES un EEZ/Norvēģijas finansējuma iespējas atbilstoši plānošanas dokumentos noteiktām un aktuālām Latvijas un bilaterālām interesēm.

Investīciju piesaistei turpinās intensīvs LIAA darbs ar potenciālajiem investoriem, kā rezultātā 2019. gada pirmajā pusgadā **9 uzņēmumi pieņēma pozitīvu lēmumu īstenot investīciju projektus Latvijā**. Investīciju nodomiem pilnībā īstenojoties, sagaidāmas investīcijas 189,5 milj. eiro apmērā un tiktu radītas 237 jaunas darba vietas.

Labākā biznesa vide Baltijas valstīs

Konkurētspējīga biznesa vide ir viens no galvenajiem priekšnosacījumiem produktīvām investīcijām un zināšanu ekonomikas attīstībai.

Latvijas pozīcija starptautiskajos reitingos var ietekmēt potenciālo investoru lēmumus un sekmīgu starptautisko resursu piesaisti Latvijas ekonomikā. **Mērķtiecīgas reformas biznesa vides uzlabošanā** ir ļāvušas Latvijai sasniegt salīdzinoši augstus rezultātus. Pasaules Bankas veidotajā biznesam labvēlīgāko pasaules valstu reitingā **Doing Business 2019 Latvija ieņem 19. vietu 190 valstu konkurencē**. Savukārt **Pasaules ekonomikas foruma Globālās konkurētspējas indeksā 2019 Latvija ieņem 41. vietu 141 pasaules valsts vidū**. Īpaša uzmanība nozaru politiku īstenošanā tiek pievērsta tieši

¹⁷ [MK 11.10.2019. informatīvais ziņojums "Par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" snieguma ietvarā noteikto mērķu sasniegšanas progresu un snieguma rezerves finansējuma tālāku izmantošanu" \(prot. Nr.47 3.§\).](#)

Latvijas konkurētspējas vājo vietu novēršanai tādās jomās kā institucionālās vides kvalitāte, infrastruktūra, inovācijas spēja, uzņēmējdarbības procesi u. c.

Lai novērstu konstatētos trūkumus un nodrošinātu pievilcīgākas biznesa vides radīšanu, balstoties uz sistēmiskām un pārdomātām reformām, 2019. gada 21. maijā valdībā apstiprināts **Uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas pasākumu plāns 2019.–2022. gadam**¹⁸. Ņemot vērā ar starptautisko konkurētspēju saistītos izaicinājumus, kā arī uzņēmumu identificētās problēmas, šajā periodā īpaša uzmanība tiks pievērsta inovācijas veicināšanai, cilvēkkapitālam un investoru tiesību aizsardzībai.

Viens no valdības kopējiem mērķiem ir panākt, ka Latvijā ir labākā biznesa vide Baltijas valstīs, tai skaitā jāpanāk, ka arī IKT infrastruktūra ir labākā Baltijas valstīs. Lai to nodrošinātu, tiek izstrādāts **Platjoslas plāns 2021.–2027. gadam**, vienlaikus veicot aktivitātes, lai piesaistītu ES fondu finansējumu platjoslas attīstībai 2021.–2027. gada plānošanas periodā. Sākot ar 2019. gada aprīli, SM izveidots Platjoslas kompetenču centrs, kas sniedz konsultatīvu atbalstu, apkopojot informāciju, kas saistīta ar platjoslas attīstību citās ES dalībvalstīs, pakalpojumu pieejamību (kartēšanu) un citiem reglamentējošiem un tehniskiem jautājumiem, lai konsultētu publiskā un privātā sektora ieinteresētās personas, tostarp saistībā ar 5G ieviešanu. **Veiksmīgai 5G tehnoloģijas ieviešanai** ir izstrādāts informatīvais ziņojums¹⁹, kurā iekļauts arī jautājums par Baltijas valstu transporta ministru parakstīto saprašanās memoranda īstenošanu par savienotās un automatizētās braukšanas un 5G tehnoloģiju attīstību *Via Baltica* koridorā.

Atbilstoši valdības noteiktajai prioritātei publisko iepirkumu jomā darbības virziena mērķis ir **uzlabot publisko iepirkumu procedūras**, paaugstinot to efektivitāti un samazinot korupcijas riskus. 2019. gadā tiek virzīti grozījumi publisko iepirkumu regulējumā, lai veicinātu atklātību un godīgu konkurenci iepirkumos, kā arī paaugstinātu iepirkumu sagatavošanas kvalitāti. Ar plānotajām izmaiņām iecerēts pilnveidot publisko iepirkumu regulējumu, piedāvājot risinājumu vairākām pēdējā laikā arī publiskajā telpā aktualizētām problēmām publisko iepirkumu norisē, t. sk. ņemot vērā diskusijas saistībā ar aizdomām par būvniecības nozares uzņēmumu iesaisti noziedzīgos nodarījumos un Konkurences likuma pārkāpumos. Vienlaikus ar šiem grozījumiem tiks precizētas iepirkuma dokumentācijas uzglabāšanas prasības, palielinot publiski pieejamās informācijas apjomu par noslēgtajiem iepirkuma līgumiem un glabāšanas termiņu. Lai uzlabotu publisko iepirkumu procedūras, paaugstinot to efektivitāti un samazinot korupcijas riskus, IUB sagatavojis un savā tīmekļvietnē publicējis vadlīnijas atklāta konkursa nolikuma sagatavošanai "Atklāta konkursa nolikums "Solī pa solim"" un iepirkumu vadlīnijas sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem²⁰. Papildus nodrošināta iespēja sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem publicēt paziņojumus IUB publikāciju vadības sistēmā.

2019. gada 24. aprīlī stājušies spēkā grozījumi Konkurences likumā²¹ **konkurences neitralitātes principa ieviešanai**, kas sekmēs godīgu konkurenci publisko personu (valsts un pašvaldību) un to dibināto kapitālsabiedrību darbībā.

Lai **pašvaldībām dotu plašākas iespējas sekmēt uzņēmējdarbību** attiecībā uz pašvaldības nomas objektu efektīvu izmantošanu, lai sniegtu garantiju uzņēmējiem, kuri dibinājuši vai plāno dibināt uzņēmējdarbību attiecīgajā pašvaldībā, un lai veicinātu uzņēmējdarbības attīstību, ir izstrādāti "Grozījumi Publiskas personas mantas atsavināšanas

¹⁸ [MK 21.05.2019. Uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas pasākumu plāns 2019.–2022. gadam.](#)

¹⁹ [Izsludināts VSS 28.03.2019. Informatīvais ziņojums "Ceļvedis piektās paaudzes \(5G\) publisko mobilo elektronisko sakaru tīklu ieviešanai Latvijā".](#)

²⁰ [IUB vadlīnijas.](#)

²¹ [Grozījumi Konkurences likumā.](#)

likumā²² un "Grozījumi Publiskas personas mantas un finanšu līdzekļu izšķērdēšanas un novēršanas likumā"²³.

Lai pašvaldības būtu motivētas savai teritorijai piesaistīt un noturēt privāto biznesu un būtu pietiekama rīcības brīvība to darīt, piesaistot ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda finansējumu, **nodrošināta darba vietu izveide un privāto investīciju piesaiste reģionos**, tai skaitā izveidotas 1 099 darba vietas (plānotas 4 930 darba vietas)²⁴ un veiktas investīcijas 140,60 milj. eiro apmērā (plānotas 300,74 milj. eiro)²⁵.

Virzoties uz integrētāku un konkurētspējīgāku Eiropas enerģijas tirgu (Enerģētikas savienību) un īstenojot Baltijas valstu ministru prezidentu 2016. gada 9. decembra deklarāciju par reģionālā **dabasgāzes tirgus izveidi**, 2019. gada 17. septembrī valdībā apstiprināti grozījumi Enerģētikas likumā, kas nosaka dabasgāzes pārvades sistēmas operatora, pārvades sistēmas lietotāju, tirgus dalībnieku un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas tiesības un pienākumus. Grozījumi Enerģētikas likumā jāpieņem Saeimā līdz 2019. gada beigām, lai reģionālais gāzes tirgus sekmīgi sāktu funkcionēt no 2020. gada 1. janvāra.

2019. gada 21. maijā valdība apstiprināja virzību uz Latvijas **elektrotīklu sinhronizāciju** ar Eiropas elektroenerģijas sistēmu 2025. gadā, kas nozīmē drošāku elektroapgādi, elektroenerģijas cenu izlīdzināšanos reģionā un lielākus ieguvumus patērētājiem. AS "Augstsprieguma tīkls" saskaņā ar valdības pilnvarojumu 2019. gada 22. maijā parakstīja līgumu par Baltijas valstu pievienošanos kontinentālas Eiropas elektrotīklu sinhronas darbības zonai.

Valdības īstenotā enerģētikas politika ir vērsta uz tautsaimniecības konkurētspējas stiprināšanu, tai skaitā novēršot elektroenerģijas OIK negatīvo ietekmi uz Latvijas uzņēmumu konkurētspēju un iedzīvotāju dzīves līmeni. Izpildot Saeimas 2019. gada 10. janvāra lēmumu par OIK atcelšanu, pēc EM pasūtījuma zvērinātu advokātu birojs KPMG izvērtēja iespēju atcelt valsts atbalsta programmu elektroenerģijas ražošanai no atjaunojamiem energoresursiem un koģenerācijā un izmaksātā atbalsta atgūšanu. Izvērtējumā **secināts, ka atcelt atbalstu bez kompensējošiem mehānismiem nav iespējams**. Izvērtējums 2019. gada maijā nosūtīts Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijai. Valdība pieņēma lēmumu sagatavoto likumprojektu OIK atcelšanai ar 2019. gada 31. martu izskatīšanai Saeimā nevirzīt un uzdeva EM izstrādāt priekšlikumus piemērotākam risinājumam.

2019. gada 16. jūlijā valdība vienojās par **turpmākiem rīcības virzieniem OIK reformas īstenošanai**²⁶, kas paredz efektīvu valsts atbalsta sistēmas kontroli, stingrākas prasības atbalsta saņēmējiem, atbalsta apmēra ierobežošanu, kā arī veicinošu apstākļu radīšanu elektrostaciju darbam ārpus valsts atbalsta sistēmas. Svarīgākais, ko plānots panākt, – uzlabot valsts atbalsta saņēmēju uzraudzības efektivitāti. Tiek izvērtēta arī iespēja no 2021. gada atcelt OIK izmaksas elektroenerģijas patērētājiem. Papildus 2019. gada 1. oktobrī valdība atbalstīja EM priekšlikumu²⁷ no 2020. gada 1. janvāra **enerģētikas**

²² [Izsludināts 10.01.2019. VSS likumprojekts "Grozījumi Publiskas personas mantas atsavināšanas likumā" \(VSS-18\).](#)

²³ [Izsludināts 21.03.2019. VSS likumprojekts "Grozījumi Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā" \(VSS-233\).](#)

²⁴ Darba vietu skaits komersantos, kuri guvuši labumu no investīcijām infrastruktūrā (nodarbinātības pieaugums atbalstītajos uzņēmumos).

²⁵ No projekta ietvaros veiktajām investīcijām infrastruktūrā labumu guvušo komersantu nefinanšu investīcijas pašu nemateriālajos ieguldījumos un pamatlīdzekļos.

²⁶ [MK 16.07.2019. informatīvais ziņojums "Par elektroenerģijas obligātā iepirkuma komponentes problemātikas iespējamajiem risinājumiem un enerģētikas politikas īstenošanas funkcijām" \(prot. Nr.33; 88.§.\).](#)

²⁷ [MK 01.10.2019. informatīvais ziņojums "Par Enerģētikas politikas administrēšanas funkciju nodošanu Būvniecības valsts kontroles birojam".](#)

politikas administrēšanas funkcijas nodot Būvniecības valsts kontroles birojam, ieviešot efektīvāku valsts atbalsta sistēmas kontroli.

EM ir iesniegusi Saeimā virkni priekšlikumu **grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā**²⁸, lai pastiprinātu valsts atbalstu saņemošo elektrostaciju darbības nosacījumus un kontroles mehānismu. Svarīga ir šo priekšlikumu pieņemšana galīgajā lasījumā Saeimā, jo daļu OIK problemātikas risinājumu iespējams īstenot tikai pēc tam.

Produktivitātes kāpināšana

Turpmākā tautsaimniecības transformācija uz zināšanu ekonomiku un produktivitātes kāpums lielā mērā ir panākams ar mērķtiecīgiem un koordinētiem ieguldījumiem inovācijā.

Lai pilnveidotu Latvijas uzņēmumu, pētniecības organizāciju un publiskā jeb valsts sektora savstarpējo mijiedarbību, veidojot efektīvu un koordinētu pētniecības, attīstības un inovācijas ekosistēmu, EM un IZM ir sagatavojušas piedāvājumu **Latvijas Inovācijas un tehnoloģiju atbalsta fonda izveidei**, kas paredz centralizēta zinātnes un inovācijas pārvaldības modeļa ieviešanu. Inovācijas fonds būtu galvenais institucionālais ietvars Latvijas tautsaimniecības transformācijai uz zināšanu ekonomiku, kurš nodrošinātu valsts zinātnisko institūciju un augstākās izglītības iestāžu izcilības kāpināšanu, valsts pasūtījumus inovācijas un pētniecības jomā, kā arī identificētu stratēģiskos projektus ar augstu pievienotās vērtības potenciālu, ļaujot dinamiski plānot un ieguldīt publiskās investīcijas uz pieprasījumu balstītu un zināšanu ietilpīgu produktu un pakalpojumu attīstībai, sekmējot integrāciju globālajās vērtību ķēdēs. Priekšlikumus Inovācijas fonda modelim plānots izskatīt valdībā 2019. gada beigās.

Lai attīstītu viedās specializācijas jomu potenciālu un identificētu iespējamus sadarbības projektus, privātā, akadēmiskā, nevalstiskā un publiskā sektora sadarbības rezultātā ir **veikta trīs stratēģisku inovācijas ekosistēmu** – "Viedā pilsēta", "Viedie materiāli", "Biomedicīna" – **kartēšana**. Par attīstības prioritātēm biomedicīnā izvirzīta gēnu sekvencēšana, farmācija un datu ezera izveide; viedo pilsētu ekosistēmā – mobilitāte (lielie dati, viedā enerģētika, lietu internets, viedais transports); viedo materiālu ekosistēmā – optiskās šķiedras, pārklājumi, radiācijas izturība, kompozītmateriāli, displeji, elektronika un baterijas, 3D printēšana.

Sekmējot informācijas un komunikāciju tehnoloģiju nozares attīstību, **izveidota jauna informācijas tehnoloģiju izcilības bakalaura studiju programma**, kas 2019./2020. mācību gadā uzņēmusi pirmos studentus un ko īsteno RTU Rīgas Biznesa skola, piedaloties Latvijas Universitātei un Bufalo universitātei (ASV). 2019. gada jūlijā valdība atbalstīja 693 813 eiro piešķiršanu mācībbspēku piesaistei un programmas attīstībai.

Lai noteiktu Latvijas **mākslīgā intelekta attīstības prioritātes**, izstrādāts informatīvais ziņojums "Par mākslīgā intelekta risinājumu attīstību"²⁹, kurā definēta turpmākā rīcība mākslīgā intelekta izmantošanas veicināšanai tuvāko trīs gadu periodā.

Eksporta atbalsts

Saglabājoties mērenai Latvijas eksporta izaugsmei, kas skaidrojams ar globālajām norisēm un ārējā pieprasījuma samazināšanos galvenajos eksporta tirgos, svarīgi ir visi pasākumi, kas uzlabo Latvijas uzņēmumu konkurētspēju un palīdz uzturēt eksportu arī vājāka ārējā pieprasījuma apstākļos. Lai panāktu preču un pakalpojumu eksporta pieaugumu, vienlaikus ar biznesa vides uzlabošanu tiek nodrošināts mērķtiecīgs atbalsts uzņēmumiem, kuri vēlas uzsākt vai paplašināt eksportu ārējos tirgos un iekļauties

²⁸ [Pieņemti 2. lasījumā 2019. gada 8. jūlijā; Nr. 77/Lp.13.](#)

²⁹ [Izsludināts 11.07.2019. VSS informatīvais ziņojums "Par mākslīgā intelekta risinājumu attīstību" \(VSS-680\).](#)

globālajās vērtību ķēdēs, tai skaitā īpaši veicinot augstas pievienotās vērtības preču un pakalpojumu radīšanu un eksportu.

Pieaugot globalizācijai, valsts konkurētspēju aizvien vairāk ietekmē valsts tēls un reputācija. Lai novērstu situāciju, ka pastāv vairāki savstarpēji nekoordinēti Latvijas valsts identitāti raksturojoši zīmoli, sākts praktisks darbs **jauna kopējā Latvijas tēla** un atsevišķu tā dimensiju veidošanai. 2019. gada septembrī Ārējās ekonomiskās politikas koordinācijas padome akceptēja Latvijas Institūta atbildību par valsts kopējo tēlu un atsevišķu institūciju atbildību par valsts tēlu konkrētās jomās. EM kompetencē būs valsts ekonomiskā tēla veidošana, kas ietver eksportu, tūrisma un investīciju piesaisti.

Tranzīta un loģistikas sektors Latvijas tautsaimniecībā nodrošina trešdaļu pakalpojumu eksporta. Lai tas attīstītos, tiek nodrošināta koordinēta transporta un loģistikas nozares eksporta pakalpojumu virzība starptautiskajā tirgū, tai skaitā ar aktīvu līdzdalību starptautiskajās izstādēs valstīs, kas Latvijai ir primāri svarīgas kravu piesaistē Latvijas tranzīta koridoram, – Baltkrievijā, Krievijā, Kazahstānā, Ķīnā u. c. Lai sekmīgāk iekļautos mūsdienīgās globālās piegādes ķēdēs, **radīts vienots Latvijas transporta un loģistikas nozares zīmols VIA Latvia.**

Mājokļu politika un būvniecība

Ilgspējīga mājokļu politika, nodrošinot mājokļu pieejamību un kvalitāti, ir būtisks priekšnosacījums iedzīvotāju mobilitātes un darbaspēka pieejamības veicināšanai, depopulācijas mazināšanai, tautas ataudzei un līdzsvarotai reģionu attīstībai.

Lai izstrādātu jaunu Latvijas situācijai atbilstošu mājokļu politiku, ir **uzsākts sadarbības projekts ar ESAO par mājokļu pieejamību Latvijā**, kura ietvaros izstrādāti priekšlikumi efektīvam atbalsta mehānismam, tiks definētas atbalstāmās mērķgrupas un piemērotākie atbalsta instrumenti mājokļu pieejamības nodrošināšanai, pārņemot un pielāgojot ārvalstu labo praksi.

Iedzīvotāju vidū **lielu atsaucību ieguvusi mājokļu atbalsta programma**, kas atvieglo ģimenēm ar bērniem iespēju nodrošināt pirmo iemaksu kredītam mājokļa iegādei vai būvniecībai³⁰. Programma ir viens no instrumentiem, kā motivēt personas palikt uz dzīvi Latvijā, tā arī stimulē kreditēšanas tempa pieaugumu un uzlabo Latvijas uzņēmējdarbības vidi. Lai veicinātu programmas izmantošanu, plānots palielināt garantijas apmēru ģimenēm ar četriem un vairāk bērniem, atteikties no prasības deklarēt vai reģistrēt savu dzīvesvietas adresi Latvijā, kā arī pierādīt aizņēmēja apgādībā esošā bērna tiesisko statusu Latvijā. Tas sekmētu atbalstu ģimenēm, kuras vēlas atgriezties Latvijā.

Lai uzlabotu esošo situāciju dzīvojamo telpu īres tirgū, **nepieciešams pieņemt Saeimā** aprītē esošo **likumprojektu "Dzīvojamo telpu īres likums"**³¹. Kopš 1993. gada spēkā esošais dzīvojamo telpu īres regulējums ir ļoti novecojis un vairs neatbilst šā brīža ekonomiskajai un sociālajai situācijai. Kā galvenās problēmas jāmin augstais izīrētāja risks, ka īrnieks nenorēķināsies par īri vai saistītiem izdevumiem, kā arī nesamērīgi ilgstošs strīdu risināšanas process. Tas savukārt ir radījis situāciju, ka netiek būvētas dzīvojamās mājas ar mērķi tās izīrēt, bet tie dzīvokļi, kas tiek izīrēti, īrniekiem tiek piedāvāti par neatbilstoši augstu cenu, ar īsiem īres līguma termiņiem, bieži vien pat nenoslēdzot rakstveida līgumu. Lai risinātu šīs problēmas īres tirgū, normatīvajā regulējumā jānosaka visu īres līgumu bezmaksas reģistrācija zemesgrāmatā, kā arī skaidri un paredzami nosacījumi īres tiesiskajās attiecībās, tostarp pārejot uz terminētiem īres līgumiem. Ar likumprojektu „Dzīvojamo telpu īres likums” cieši saistīti grozījumi Civilprocesa likumā³², kas ievērojami

³⁰ Atbilstoši *Altum* datiem no 2014. gada līdz 2019. gada 1. septembrim programma palīdzējusi 12 278 ģimenēm tikt pie atbilstoša lieluma mājokļiem.

³¹ Pieņemts 1. lasījumā 2018. gada 20. decembrī; 144/Lp.13.

³² Pieņemts 1. lasījumā 2018. gada 20. decembrī; 144/Lp.13.

paātrinās strīdu izšķiršanu starp izīrētāju un īrnieku un samazinās ar to saistītās izmaksas. Grozījumos paredzētie risinājumi būtiski mazinās riskus potenciālajiem investoriem veikt ieguldījumus jaunu īres namu būvniecībā.

EM sadarbībā ar būvniecības nozares organizācijām **turpina izstrādāt Būvniecības likuma grozījumus**, kas paredz pilnveidot būvniecības procesa dalībnieku atbildību un atbildības robežas, kā arī nostiprināt "klusēšanas-piekrišanas" principu būvniecības administratīvajā procesā, mazinot birokrātiju un samazinot laiku, kas nepieciešams būvniecības ieceres saskaņošanai un akceptēšanai. Veicot būvniecības procesa digitalizāciju un administratīvā sloga mazināšanu uzņēmējiem un privātpersonām, 2019. gada 9. jūlijā **valdība atbalstīja tālāku Būvniecības informācijas sistēmas attīstīšanu par vienotu platformu jebkuras būves dzīvescikla pārvaldībai** – no būvniecības ieceres līdz ekspluatācijas beigām.

Zinātne un pētniecība

Padarot efektīvāku un ilgtspējīgāku Latvijas zinātnes politikas ieviešanu, novēršot rīcībpolitikas ieviešanas funkcijas fragmentāciju un stiprinot tās ieviešanas kapacitāti, valdībā apstiprināts **konceptuālais ziņojums "Par Latvijas zinātnes politikas ieviešanas sistēmas institucionālo konsolidāciju"**³³ un sagatavoti atbilstoši grozījumi Zinātniskās darbības likumā. Jaunā sistēma ļaus īstenot "vienas pieturas aģentūras" principu, samazinot administratīvo slogu zinātniskajām institūcijām, augstskolām un komersantiem un padarot kvalitatīvāku konsultāciju un uzraudzības procesu.

2019. gadā izstrādāts Latvijas zinātnes **stratēģiskā pozicionējuma koncepts – researchLatvia (#ZinātneLatvijai)**, kas ir pamats Latvijas zinātnes vērtības veidošanai un stratēģiskajai attīstībai. Tas izceļ Latvijas zinātnes konkurētspējai svarīgākās tēmas un sasniedzamo rezultātu – pozīciju, kuru vēlamies ieņemt esošo un potenciālo sadarbības partneru un sabiedrības uztverē. Koncepta pamatā ir četras nozīmīgas vienojošās tēmas: vērtības radīšana; zināšanu sabiedrība; Eiropas dimensija; ceļš uz integrētu zinātņi. Stratēģiskais pozicionējums veidots ciešā sadarbībā ar visu zinātnes nozaru pārstāvjiem – pētniekiem, institūcijām, valsts pārvaldes pārstāvjiem, lai ar kopējiem naratīviem un vēstījumu sistēmu mērķtiecīgi un sistemātiski veidotu vēlamo priekšstatu kopumu par Latvijas zinātņi.

Lai nodrošinātu Augstskolu likumā un Zinātniskās darbības likumā noteikto **budžeta pakāpenisku palielinājumu augstākajā izglītībā un zinātnē**, valdībā tika atbalstīti šādi pasākumi:

- 1) papildu finansējums fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas projektu īstenošanai 1,5 milj. eiro apmērā 2020. gadā, 3 milj. eiro apmērā 2021. gadā un 4,5 milj. eiro apmērā 2022. gadā;
- 2) papildu finansējums nozaru valsts pētījumu programmām 1 340 678 eiro apmērā 2020. gadā, 1 310 678 eiro apmērā 2021. gadā, 1 289 910 eiro apmērā 2022. gadā;
- 3) finansējums dalībai Eiropas Kodolpētniecības organizācijā Asociētās dalībvalsts statusā (CERN) (nacionālā CERN kontaktpunkta darbībai) 99 435 eiro apmērā ik gadu;
- 4) finansējums dalībai Eiropas Kosmosa aģentūras Asociētās dalībvalsts statusā 4 168 784 eiro apmērā 2020. gadā, 3 000 000 eiro apmērā 2021. gadā, 1 121 966 eiro apmērā 2022. gadā;

³³ [MK 14.10.2019. rīkojums Nr. 495 Par konceptuālo ziņojumu "Par Latvijas zinātnes politikas ieviešanas sistēmas institucionālo konsolidāciju" \(prot. Nr. 46 29. §\).](#)

- 5) finansējums Zinātnisko institūciju darbības starptautiskajam novērtējumam 150 244 eiro apmērā;
- 6) papildu finansējums jaunā studiju un studējošo kreditēšanas modeļa ieviešanai un studējošo kredītu dzēšanai bērna piedzimšanas gadījumā abiem vecākiem 55 691 eiro apmērā 2020. gadā, 347 685 eiro apmērā 2021. gadā, 746 487 eiro apmērā 2022. gadā.

Uzsākts **zinātnisko institūciju darbības starptautiskais novērtējums**, kura ietvaros ārvalstu eksperti vērtēs 38 valsts un privāto zinātnisko institūciju darbību. Novērtējuma mērķis ir uzlabot zinātnisko institūciju darbības kvalitāti un palielināt starptautisko konkurētspēju, institūcijām sekmīgāk iekļaujoties Eiropas pētniecības telpā un īstenojot efektīvu, pierādījumos balstītu valsts zinātnes un tehnoloģiju attīstību un inovāciju politiku. Novērtējuma rezultātā tiks nodrošināts, ka valsts finansējums ir mērķtiecīgi ieguldīts spēcīgākajās zinātniskajās institūcijās ar lielāko ekonomisko un sociālo atdeves potenciālu.

Vides un dabas kapitāls

MK atbalstīja EK priekšlikumu attiecībā uz ES mērķi **līdz 2050. gadam sasniegt SEG emisiju neto "nulles līmeni" jeb klimatneitralitāti**³⁴. Tiek gatavots ietvardokumenta projekts tautsaimniecības nozaru politikām "Latvijas oglekļa mazietilpīgas attīstības stratēģijas 2050. gadam", ņemot vērā EK paziņojumu "Tīru planētu – visiem!"³⁵, kā arī Latvijas jauno pozīciju, lai izpildītu Parīzes nolīguma³⁶ prasības par nacionālo ilgtermiņa stratēģiju izstrādi.

Lai izmaksu efektīvā un dabas resursus saudzējošā veidā nodrošinātu pāreju uz oglekļa mazietilpīgu un reģionā un pasaulē konkurētspējīgu ekonomiku, tiek veidota sabalansēta, efektīva, uz tirgus principiem balstīta enerģētikas politika, kas nodrošina Latvijas ekonomikas attīstību un sabiedrības labklājību.

Nacionālais Enerģētikas un klimata plāns 2021.–2030. gadam noteiks nacionālos enerģētikas un klimata mērķus, politikas pasākumus to sasniegšanai, kā arī visu minēto mērķu ietekmi un mijiedarbību. Plāna projektu EM sadarbībā ar nozaru ministrijām un visām ieinteresētajām pusēm izstrādāja jau 2018. gadā un pēc apstiprināšanas MK iesniedza EK izvērtēšanai. Šobrīd plāna projekts tiek pilnveidots attiecībā uz kopējo vīziju, mērķiem un to sasniegšanai nepieciešamajiem rīcības virzieniem, kā arī EK rekomendācijām. Plāna izstrādi paredzēts pabeigt 2019. gada nogalē un pēc apstiprināšanas valdībā atkārtoti iesniegt EK.

2019. gada 17. jūnijā MK tika **apstiprināts Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns** laikposmam līdz 2030. gadam³⁷. Plānā ir apskatītas līdz šim Latvijā novērotās un nākotnē prognozētās klimata pārmaiņas un noteikti pielāgošanās pasākumi dažādiem ar tām saistītiem riskiem un iespējām. Pasākumi ir balstīti uz pētījumiem par risku un ievainojamības novērtēšanu un pielāgošanās pasākumu identificēšanu sešās jomās: ainavu plānošana un tūrisms, bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmu pakalpojumi, civilā aizsardzība un katastrofas pārvaldīšana, būvniecība un infrastruktūras plānošana, veselība

³⁴ MK 11.06.2019. izskatīta Latvijas Republikas nacionālā pozīcija "Par Eiropas Komisijas paziņojumu "Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku"" (prot. Nr. 28 44. §).

³⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai, Eiropas Investīciju bankai "Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku" (COM/2018/773 final).

³⁶ Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Parīzes nolīgums (likums "Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Parīzes nolīgumu" stājas spēkā 09.02.2017.).

³⁷ [MK 17.07.2019. rīkojums Nr. 380 "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laikposmam līdz 2030. gadam"](#).

un labklājība, lauksaimniecība un mežsaimniecība. Izvēlētās nozares aptver visus klimata pārmaiņām visvairāk pakļautos un jutīgākos sektorus. Plānā noteikto pasākumu īstenošanā būs nepieciešama plaša institūciju iesaiste.

Izstrādāts Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāna 2019.–2030. gadam projekts³⁸. Plāns izstrādāts, lai samazinātu gaisa piesārņojuma radīto negatīvo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī samazinātu izmaksas un zaudēto darba laiku, ko veselības problēmu un ārstu apmeklējumu dēļ rada gaisa piesārņojums. Plānā noteikto pasākumu īstenošana palīdzēs nodrošināt ES līmenī noteikto gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķu 2020., 2025. un 2030. gadam izpildi un veicinās cilvēku veselības un ekosistēmu aizsardzībai atbilstošas gaisa kvalitātes sasniegšanu Latvijas pilsētās. Plānā iekļauto pasākumu īstenošana sekmēs arī siltumnīcefektu izraisošo gāzu samazināšanos un var veicināt inovāciju ieviešanu un uzlabot konkurētspēju ekotehnoloģiju jomā.

Piesārņojuma izplatīšanās novēršana dabas vidē un dabas un vides aizsardzības nodrošināšanā, piesaistot ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda finansējumu, **pabeigta 13 antropogēno slodzi mazinošu projektu īstenošana 12 Natura 2000 teritorijās**, kopumā nodrošinot labāku aizsardzības pakāpi 48 672 ha dzīvotņu. Tāpat Latvijā tiek turpināta dabas vērtību apzināšana, īstenojot biotopu kartēšanas projektu.

Turpinās trīs vides monitoringa projektu īstenošana, izbūvējot trīs nacionālas nozīmes vides izglītības un informācijas centrus un palielinot vides monitoringa vietu skaitu. Līdz 2019. gada 30. jūnijam ir nodrošināta 8 monitoringa vietu izveide zemes monitoringa programmas ietvaros.

Izstrādāts likumprojekts "Grozījumi likumā "Par zemes dzīlēm""³⁹, lai veicinātu **zemes dzīļu izpēti** un jaunas, mūsdienīgas informācijas iegūšanu par zemes dzīļu uzbūvi un īpašībām un veidotu investīcijām labvēlīgu vidi. Tāpat tiek risināti kūdras ilgtspējīgas izmantošanas jautājumi.

Tiek veikta 46 ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstības projektu īstenošana, lai 38 tūkstošiem iedzīvotāju līdz 2023. gada beigām nodrošinātu **mājsaimniecību pieslēgumus centralizētajiem kanalizācijas tīkliem**. Līdz 2019. gada 30. jūnijam kumulatīvi 2 653 iedzīvotājiem papildus nodrošināti mājsaimniecību pieslēgumi jaunizbūvētiem centralizētajiem kanalizācijas tīkliem.

Piesaistot ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda finansējumu, pilsētās un blīvi apdzīvotās vietās mazināts **plūdu risks**, kā arī no applūšanas riska pasargāti 15 piesārņojošie objekti (Ogrē un Ventspilī). Apstiprinātie 9 plūdu aizsardzības projekti kopumā paredz, ka līdz 2023. gada beigām 196 197 iedzīvotājiem un 46 piesārņojumu emitējošajiem objektiem tiks mazināti plūdu radītie riski.

Lai veicinātu plašāku **Zaļo publisko iepirkumu**, sadarbībā ar nozaru ekspertiem un uzņēmējiem notiek tiesiskā regulējuma⁴⁰ pilnveide.

Savukārt, lai izstrādātu normatīvo regulējumu **depozīta sistēmas** ieviešanai dzērienu iepakojumam Latvijā no 2022. gada, VARAM aktīvi iesaistījās Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas darbā likumprojekta "Grozījumi Iepakojuma likumā"⁴¹ izstrādē.

³⁸ [06.06.2019. izsludināts VSS \(VSS-528\) "Plāna projekts "Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2019.–2030. gadam".](#)

³⁹ [18.07.2019. izsludināts VSS \(VSS-730\) "Likumprojekts "Grozījumi likumā "Par zemes dzīlēm"".](#)

⁴⁰ Priekšlikumi grozījumiem MK 20.06.2017. noteikumos Nr. 353 "Prasības zāļam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība".

⁴¹ Likumprojekts "Grozījumi Iepakojuma likumā" Saeimā pieņemts 2. lasījumā (Nr. 181/Lp.13).

Atkritumu pārstrādes un reģenerācijas jomā uzsākta Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna izstrāde nākamajam periodam. Plānots izvērtēt tam nepieciešamās investīcijas. Piesaistot ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda finansējumu, atkritumu pārstrādes jomā pabeigti 4 projekti par kopējo finansējumu 0,5 milj. eiro, palielinot šķirotu atkritumu apjomu pārstrādes jaudas par 1 859 t/gadā. Savukārt atkritumu pārstrādes un reģenerācijas veicināšanai noslēgti līgumi par 8 projektu īstenošanu, kuros kopumā plānots palielināt atkritumu pārstrādes jaudas par 153 714 t/gadā un reģenerācijas jaudas ar enerģijas atguvi par 15 300 t/gadā.

Lauksaimniecības politika

Šobrīd tiek aktīvi īstenotas ES pieejamās programmas lauksaimniecības konkurētspējas stiprināšanai, uzņēmējdarbības veicināšanai, vides un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai. 2018. gadā **Lauku atbalsta dienests klientiem izmaksājis finansējumu 602 milj. eiro** apmērā, no tiem investīciju atbalsta pasākumiem – 193 milj. eiro un platību maksājumiem – 367 milj. eiro. Šis atbalsts ir veicinājis arī lauku teritorijas apdzīvotību. Būtisks atbalsts sniegts tieši mazajām saimniecībām biznesa plānu īstenošanai, lai palielinātu ražošanas apjomus un iesaistītu jaunos lauksaimniekus uzņēmējdarbības uzsākšanā. Paralēli tam šogad notiek aktīvs darbs EK institūcijās, paužot Latvijas viedokli par lauksaimniekiem aktuāliem jautājumiem, gatavojoties jaunajam periodam.

ZM ir uzsākusi aktīvas diskusijas ar nozares ekspertiem un sabiedrību kopumā par šķēršļiem un vajadzībām, kas prioritāri atbalstāmas **lauku telpas apdzīvojuma un nodarbinātības saglabāšanā**. Lauku telpa ir nozīmīgs Latvijas tautsaimniecības resurss, un tajā saražotā kvalitatīvā produkcija un piedāvātie pakalpojumi veido gan Latvijas atpazīstamību, gan nodrošina ekonomiskās aktivitātes iespējas vietējiem iedzīvotājiem. Jau ilgstoši notiek lauku telpas iztukšošanās saimnieciskās darbības procesu automatizācijas un efektīvas ražošanas dēļ, tādēļ jauna valdības pieeja saimniecisko darbību atbalstīšanā, kas saistīta ar klimata un enerģētikas politikas mērķu sasniegšanu un aprites ekonomikas risinājumiem tautsaimniecībā, jau tuvā nākotnē radīs jaunas nodarbinātības iespējas reģionos.

Lai kāpinātu Latvijas lauksaimniecības konkurētspēju globālajā tirgū un novērstu nevienlīdzīgo ES atbalsta mehānismu lauksaimniecības nozarei, ZM ir nodrošinājusi Latvijas interešu pārstāvēšanu Padomes (Padomes Horizontālo lauksaimniecības jautājumu darba grupā (KLP pēc 2020. gada) un EK darba grupās (Lauku attīstības komiteja, Novērtēšanas ekspertu darba grupa u. c.), kā arī divpusējās sarunās ar EK un Padomes Prezidējošo dalībvalsti, kurās pausta Latvijas nostāja un aizstāvēta **Latvijas pozīcija par lauku attīstības nākotni KLP pēc 2020. gada**. Tāpat ir aizstāvētas Latvijas intereses Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda izstrādē Padomes un EK darba grupās, dažāda līmeņa formālā un neformālā komunikācijā ar EK un dalībvalstīm.

Lai jaunajā lauksaimniecības politikas plānošanas periodā 2021.–2027. gadam laikus identificētu lauku attīstību kavējošos faktoros un rastu labākos attīstības risinājumus, nozare lauksaimniekiem, mežsaimniekiem un lauku uzņēmējiem organizēja diskusijas reģionālās konferencēs un tematiskās darba grupas. Jaunais lauksaimniecības politikas **KLP Stratēģiskais plāns 2021.–2027. gadam** noteiks galvenos lauku attīstības virzienus, lai saglabātu reģionu apdzīvotību, konkurētspējīgu ražošanu bioekonomikas sektoros un veicinātu saimnieciskās darbības dažādošanu. Līdz šim KLP Stratēģiskā plāna 2021.–2027. gadam izstrādes procesā ir notikušas 5 reģionālās konferences un 2 diskusiju cikli astoņām KLP nākotnes tematiskajām darba grupām.

Lai nodrošinātu ilgtspējīgu un videi nekaitīgu lauksaimniecības politiku un samazinātu SEG emisiju apjomus lauksaimnieciskajā darbībā, nozares eksperti ir sagatavojuši priekšlikumus KLP Stratēģiskajam plānam 2021–2027. gadam par efektīvākajiem klimata

pasākumiem no izmaksu viedokļa. Tāpat LLU turpināja novērtēt efektīvāko SEG emisiju samazinošo pasākumu ietekmi lauksaimniecībā.

Regulāra valsts nozīmes **meliorācijas sistēmu uzturēšana** labā stāvoklī un atjaunošana ir nozīmīgs ilgtspējīgas un efektīvas saimnieciskās darbības nodrošināšanas uzdevums. 2019. gada pirmajā pusgadā Latvijas lauku apvidos **atjaunoti 15 meliorācijas objekti 190 kilometru garumā.**

Konkurētspējīgas un vidi saudzējošas ražošanas īstenošanā nozīmīga loma ir zināšanām, tādēļ ir nepieciešams atbalsts **pasākumiem, kas nodrošina zināšanu iegūšanu un konsultāciju** pakalpojumu pieejamību lauksaimniecībā un mežsaimniecībā iesaistītām personām, lai varētu pretendēt uz ES līdzfinansējumu un sasniegtu saimnieciskās darbības ekonomisko un ekoloģisko rādītāju uzlabošanos. Kopš LAP2020 īstenošanas 2016. gadā līdz šim brīdim nodrošināta zināšanu pārneses (teorētisko un praktisko nodarbību) pieejamība lauksaimniekiem, mežsaimniekiem un pārtikas ražotājiem, kopumā apmācot 10 056 minētajās nozarēs iesaistītas personas. Savukārt 9055 personām sniegtas individuālas konsultācijas lauksaimniecības un mežsaimniecības jautājumos. Tādējādi kopumā zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumus **saņēmušas nedaudz vairāk kā 19 000 nozarē iesaistītas personas.**

Viena no valdības atbalstītām zvejnieku un lauksaimnieku saimnieciskās darbības konkurētspējas stiprināšanas iespējām ir **akcīzes nodokļa atbrīvojumi dīzeļdegvielai**, tādēļ nozarē ir rasti risinājumi, lai no 2020. gada 1. janvāra no akcīzes nodokļa atbrīvotā dīzeļdegviela būtu pieejama ārpus ostu teritorijām tās **izmantošanai zvejas kuģos piekrastes ūdeņos un iekšējos ūdeņos.**

No 2018. gada 1. janvāra tika ieviesta PVN samazinātā 5 % likme šādiem pārtikas produktiem – svaigiem augļiem, ogām un dārzeņiem, lai veicinātu Latvijas dārzeņu un augļu ražotāju konkurētspēju un palielinātu iedzīvotāju pirktspēju, kā arī samazinātu nelegālo tirdzniecību ar šiem pārtikas produktiem. PVN samazinātā 5 % likme šobrīd ir ieviesta uz laiku līdz 2020. gada 31. decembrim un ir noteikti samazinātās 5 % likmes ieviešanas kritēriji, pēc kuriem jāvērtē tās ieviešanas efektivitāte. LLU zinātnieku veiktajā pētījumā⁴² ir konstatēts, ka **augļu, ogu un dārzeņu cenu samazinājums 2018. gadā bija 11,7 %.** Tādējādi šie pārtikas produkti ir kļuvuši pieejamāki patērētājiem. Rezultāti iezīmē pozitīvas tendences – ir novērojams augļu un dārzeņu nozares uzņēmumu apgrozījuma kāpums, palielinās nozares uzņēmumu konkurētspēja, šajā nozarē strādājošajiem pieaug darba samaksa. LLU zinātnieki ir uzsākuši aprēķinus arī par iespējamo samazinātās PVN likmes ieviešanu svaigai gaļai, svaigām zivīm, olām un piena produktiem.

Veiksmīgi tiek īstenota sezonas laukstrādnieka ienākuma nodokļa darbība, nodrošinot iespēju augļu, ogu un dārzeņu ražotājiem izmantot atvieglotu darbaspēka nodokļa režīmu sezonas darbos nodarbinātajām personām, par tām maksājot vien 15 % darbaspēka nodokli. Izmantojot šo nodokļa režīmu, darba devējam tiek samazināts arī administratīvais slogs, jo darba devējs darbinieka reģistrēšanai un atlīdzības un darbaspēka nodokļu aprēķināšanai izmanto LAD elektronisko sistēmu. Darba devējam ir iespēja ar darbinieku slēgt mutisku līgumu, kā arī darba devējs ir atbrīvots no ziņu iesniegšanas VID par darbinieka pieņemšanu darbā.

Lai veicinātu Latvijas izcelsmes produktu plašāku atpazīstamību un sekmētu vietējo ražotāju tirgus noietu, ZM ir sniegusi atbalstu dažādu **pārtikas produktu atpazīstamības pasākumiem** – organizēti tirdziņi, veidota sadarbība ar vietējiem veikaljiem, kā arī jau vairākus gadus tiek **īstenota ES atbalsta programma augļu, dārzeņu un piena piegādei izglītības iestādēm**, kas iemantojusi lielu popularitāti bērnu un jauniešu vidū.

⁴² https://www.llu.lv/sites/default/files/files/projects/2019_1_nipers.pdf.

Līdz šim programmā izlietots vairāk nekā 35 tūkstoši tonnu piena un tā produktu un vairāk nekā 6 tūkstoši tonnu augļu un dārzeņu ar kopējo vērtību 34 milj. eiro.

Lai palielinātu **finanšu resursu pieejamību lauku uzņēmējiem** ražošanas apjomu un produktivitātes kāpināšanai, *Altum* administrē lauksaimniecības nozares attīstībai nozīmīgas aizdevumu programmas apgrozāmo līdzekļu atbalstam un zemes iegādei mazajām saimniecībām, kuru gada apgrozījums nepārsniedz 70 000 eiro. Šo programmu mērķis ir veicināt lauku iedzīvotāju iesaistīšanos saimnieciskajā darbībā, sniedzot iespēju piekļūt finanšu resursiem saimnieciskās darbības sākšanai un tālākai attīstībai, dodot papildu stimulu uzņēmējdarbības attīstībai reģionos un kopumā pozitīvi ietekmējot sociālekonomisko situāciju laukos. Ņemot vērā lauksaimnieku aktīvo interesi par **zemes iegādes kreditēšanas** programmu, valdība atbalstīja lēmumu **palielināt finansējumu līdz 100 milj. eiro** lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādes aizdevumu programmai lauksaimnieciskajai ražošanai. Vidēji gadā atbalsta programmā izsniegti 255 aizdevumi 13,45 milj. eiro apmērā.

Lauksaimniecības veiksmīgai attīstībai ir būtiski nodrošināt saimniecību stabilitāti un mazināt finansiālos zaudējumus, tādēļ saimniecībās ir svarīgi ieviest risku novēršanas pasākumus, it īpaši ņemot vērā klimata nepastāvību pēdējos gados. Risku pārvaldība saimniecībās tiek veicināta, **atbalstot apdrošināšanas polišu iegādi** gan par sējumu platībām, gan par lauksaimniecības dzīvniekiem. Lauksaimnieku interese par apdrošināšanas polišu iegādi pieaug, tālab Lauku attīstības programmā šogad **papildus iedalīti 10 milj. eiro** apdrošināšanas polišu iegādes izdevumu daļējai segšanai. Šogad valdība apstiprināja arī valsts atbalsta piešķiršanas kārtību apdrošinātājam **sausuma radīto izmaksu kompensēšanai**, mazinot šķēršļus šī apdrošināšanas veida attīstībai. Zemniekiem apdrošināšana pret sausuma radītajiem zaudējumiem ir kļuvusi pieejamāka, jo no šī gada apdrošinātāji lauksaimniekiem piedāvā arī apdrošināšanu pret sausuma riska iestāšanos.

Latvijas Bioekonomikas stratēģijā 2030. gadam⁴³ ir izvirzīti trīs mērķi – nodarbinātības saglabāšana bioekonomikas nozarēs, eksporta produkcijas vērtības palielināšana un bioekonomikas produktu pievienotās vērtības palielināšana. Lai mērķtiecīgi virzītos zināšanu ietilpīgas bioekonomikas ieviešanā un rastu labākos aprites ekonomikas risinājumus, jau šobrīd LAP2020 pasākumu ietvaros tiek sniegts atbalsts zināšanu ietilpīgiem un sadarbībā balstītiem (zinātniskā institūcija un uzņēmējs) apakšpasākumiem – "Atbalsts Eiropas Inovāciju partnerības lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai lauksaimniecības ražīguma un ilgtspējas darba grupu projektu īstenošanai" un "Atbalsts jaunu produktu, metožu, procesu un tehnoloģiju izstrādei".

Uzteicams ir nozares ieguldījums **dalībā starptautiskos projektos** par bioekonomikas attīstības iespējām, tā iegūstot aktuālo zinātniskās sadarbības informāciju no partnervalstīm un paužot Latvijas viedokli par risinājumiem bioresursu efektīvā apsaimniekošanā.

- ZM ir piedalījusies ES Somijas prezidentūras rīkotajā konferencē "Eiropas Bioekonomikas skatuve Helsinkos, Somijā", kuras laikā tika diskutēts par izaicinājumiem bioekonomikas attīstības veicināšanā;
- koordinēta ESAO pētījuma "Bio-economy and the Sustainability of the Food System: Opportunities and Policy Challenges" projekta izskatīšana un informācijas sagatavošana par situāciju Latvijā;

⁴³ [MK 19.12.2017. informatīvais ziņojums "Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030" \(prot. Nr. 63; 65§\).](#)

- nodrošināta dalība ESAO un Nīderlandes lauksaimniecības, vides un dabas resursu ministrijas kopīgi rīkotajā seminārā "Aprite pieeja lauksaimniecības un pārtikas sistēmas ilgtspējībai: resursu cikla noslēgšana, lai uzlabotu ilgtspējību".

Gudra transporta politika

Viena no būtiskākajām jomām ir integrētas sabiedriskā transporta sistēmas veidošana ar **dzelzceļu kā sabiedriskā transporta sistēmas mugurkaulu**, lai veicinātu iedzīvotāju pārsēšanos no privātā automobiļa uz konkurētspējīgu, integrētu un ērtu sabiedrisko transportu.

Saskaņā ar valdības apstiprināto finansējumu AS "Pasažieru vilciens" 2022.–2023. gadā pakāpeniski iegādāsies **32 jaunus viena līmeņa iekāpšanas elektrovilcienus**, kas pielāgoti arī personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām. Saskaņā ar AS "Pasažieru vilciens" un ŠKODA VAGONKA 2019. gada 30. jūlijā noslēgto līgumu visi vilcieni tiks piegādāti līdz 2023. gada beigām.

VAS "Latvijas dzelzceļš" pieejamības nodrošināšanai plāno veikt **dzelzceļa staciju un pieturas punktu modernizēšanu**⁴⁴. Līdz 2019. gada septembrim VAS "Latvijas dzelzceļš" ir modernizējis 28 dzelzceļa stacijas un pieturas punktus. Mobilie pacēlāji personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām ir pieejami deviņās dzelzceļa stacijās. Līdz 2023. gadam 62 dzelzceļa stacijas un pieturas punkti būs pieejami visām pasažieru grupām, ja tiks plānots un saņemts atbilstošs ES fondu atbalsts un valsts budžeta finansējums.

Lai pasažieri ātrāk nokļūtu galamērķī, vilcienu maršrutā Rīga–Cēsis ir atklāti **jauni ekspresvilcienu reisi**, kurus jau no 2019. gada decembra plānots pagarināt līdz Valmierai. Vienlaikus plānots vilcienu kustības sarakstu papildināt ar vairākiem reisiem, tai skaitā maršrutā Liepāja–Rīga norīkot vilcienu sestdienās un maršrutā Rīga–Liepāja svētdienās.

Sabiedriskā transporta padome ir lēmusi atcelt vilcienu apstāšanos mazajās dzelzceļa stacijās, kurās vidējais pasažieru skaits reisā ir mazāks par vienu, tādējādi **efektīvizējot izmaksas un palielinot vilciena ātrumu**, līdz ar to perspektīvā piesaistot vairāk pasažieru, kuriem izšķiroša ir ātra un ērta nonākšana galamērķī, bet paralēli tiks piedāvātas alternatīvas, lai pasažieriem attiecīgajās stacijās nodrošinātu sabiedrisko transportu – autobusu.

Ir izsludināts atklātais **konkurss "Par tiesībām sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus ar autobusiem reģionālās nozīmes maršrutu tīklā"**⁴⁵, kura rezultātā izvēlētie pārvadātāji sniegs sabiedriskā transporta pakalpojumus maršrutu tīklā, kurš līdz 2020. gada beigām tiks pārveidots, samērojot ar pieejamo valsts budžeta dotācijas apjomu. Savukārt no 2019. gada augusta atsevišķos autobusu maršrutu posmos tiek **ieviests transports pēc pieprasījuma**.

Lai **veicinātu bezskaidras naudas norēķinus**, no 2019. gada 20. augusta noteikta 5 % atlaide visām vilcienu biļetēm, kuras tiek iegādātas elektroniski internetā vai mobilajās lietotnēs. Uz 2019. gada 1. oktobri ar norēķinu kartēm pasažieri var norēķināties ~55 % reģionālās nozīmes autobusu. Bezskaidras naudas norēķinu veicināšanai paredzēts palielināt maršrutu skaitu, kuros pasažieriem tiek piedāvātas abonementa biļetes.

Vienlaikus ar sabiedriskā transporta sistēmas uzlabošanu **tiek sakārtota arī taksometru pārvadājumu joma** – 2019. gada 1. septembrī ir stājušies spēkā grozījumi Autopārvadājumu likumā, kas nosaka kārtību, kādā tiek sniegti taksometru pakalpojumi

⁴⁴ [MK 06.11.2018. rīkojums Nr. 588 "Par indikatīvo dzelzceļa infrastruktūras attīstības plānu 2018.–2022. gadam"](#).

⁴⁵ [MK 04.06.2019. informatīvais ziņojums "Par reģionālās nozīmes sabiedriskā transporta pakalpojumu attīstību 2021.–2030. gadam"](#).

starptautiskas nozīmes transporta infrastruktūras objektos (autoostās, dzelzceļa stacijās, lidostās, ostās).

Rail Baltica projektā noslēgusies plānošanas fāze un projektā sākusies būvprojektēšanas fāze – parakstīti četri būvprojektēšanas darbu līgumi ar augsti kvalificētiem profesionāļiem ar globālu pieredzi dzelzceļa un saistītās infrastruktūras projektēšanā un būvniecībā. Izsludināti vēl divi būvprojektēšanas posmu iepirkumi, tādējādi aptverot visu *Rail Baltica* plānoto trasi Latvijā tās kopgarumā (265 km). 2019. gada nogalē/2020. gada sākumā tiks izsludināts *Rail Baltica* starptautiskās lidostas "Rīga" dzelzceļa stacijas būvniecības iepirkums ar mērķi būvniecības līgumu parakstīt 2020. gadā. Lai stiprinātu visu ieinteresēto pušu iesaisti nozīmīgāko *Rail Baltica* publiskās infrastruktūras objektu plānošanā un nodrošinātu *Rail Baltica* sniegto iespēju realizēšanu Rīgā un pilsētas un projekta sinerģiju, turpinās sadarbība ar Rīgas domi. 2019. gada rudenī uz kārtējo sanāksmi sanāks Rīgas Centrālā dzelzceļa mezgla projektēšanas un būvniecības koordinācijas darba grupas padome tās atjaunotajā sastāvā; notiek regulāra sadarbība ar visām 15 *Rail Baltica* projekta skartajām pašvaldībām; parakstīts sadarbības memorands starp projekta ieviesēj institūcijām un NVO. Atbilstoši nākamā perioda NAP2027⁴⁶ un Transporta attīstības pamatnostādņēs plānotajam tiks turpināta *Rail Baltica* projekta īstenošana, attīstot Rīgu kā Eiropas transporta tīklā integrētu multimodālā transporta mezglu, veidojot vienotu sasaisti ar Rīgas dzelzceļa staciju, lidostu un autoostu un veicinot *Rail Baltica* integrēšanu esošajā sabiedriskā transporta tīklā. Turpinās iepirkumi *Rail Baltica* Ziemeļu un Dienvidu sekciju būvprojektēšanas darbiem, *Rail Baltica* kravu pārkraušanas termināļa Salaspilī būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādei, starptautiskās lidostas "Rīga" dzelzceļa stacijas, saistītās infrastruktūras un estakādes celtniecības darbiem, kā arī Latvijas interesēm atbilstoša *Rail Baltica* dzelzceļa līnijas un apkalpes vietu pārvaldības modeļa izstrādei.

2019. gadā turpinās mērķtiecīga **autoceļu atjaunošana visā Latvijā**. Līdz 2019. gada 31. augustam ir veikti atjaunošanas un pārbūves darbi **65,67 km valsts galvenajos autoceļos un 292,33 km valsts reģionālajos autoceļos**, no kuriem 150,77 km būvdarbi ir pabeigti.

Turpinās publiskās un privātās partnerības projekta "E67/A7 Ķekavas apvedceļš" īstenošana. Notiek pretendentu sākotnējā piedāvājuma un to atbilstības izvērtēšana minimālajām prasībām. Paredzams, ka projektēšana tiks pabeigta 2020.–2021. gadā, būvniecība tiks uzsākta 2021. vai 2022. gadā, savukārt būvdarbus plānots pabeigt 2023. gadā.

Tiek izvērtēta **esošā autoceļu tīkla** un valsts vietējo autoceļu posmu pārvaldīšanas formas maiņa. Tiek izvērtēti nepieciešamie grozījumi normatīvajos aktos, lai **mazāk izmantotos valsts vietējos autoceļus nodotu pašvaldībām**. Šo darbu plānots paveikt līdz 2019. gada beigām. Notiek arī informatīvā ziņojuma sagatavošana par valsts autoceļu ikdienas uzturēšanas tirgus atvēršanu no 2021. gada. Šo darbu plānots paveikt līdz 2020. gada februārim.

Pasta likumā noteiktais regulējums attiecībā uz abonēto preses izdevumu piegādes pakalpojumu nodrošināšanu un zaudējumu finansēšanu no valsts budžeta ir spēkā līdz 2019. gada 31. decembrim. Lai **nodrošinātu pasta pakalpojumu nepārtrauktību** pēc 2019. gada 31. decembra, Saeimā ir pieņemts likums "Grozījumi Pasta likumā"⁴⁷, pagarinot termiņu esošajam abonēto preses izdevumu piegādes regulējumam uz vienu gadu. Konceptuāli jautājums par abonēto preses izdevumu piegādi tiek risināts Latvijas mediju politikas pamatnostādņu 2016.–2020. gadam īstenošanas plāna ietvaros KM vadītajā darba grupā par drukātās preses atbalsta pasākumiem.

⁴⁶ NAP2027 pieejams www.pkc.gov.lv/nap2027.

⁴⁷ Pieņemts Saeimā 19.09.2019.

Ir svarīgi **lielo ostu darbībā** piemērot ESAO valsts kapitālsabiedrību pārvaldības principus, **palielinot valsts ietekmi lēmumu pieņemšanā un nodrošinot efektīvāku resursu izmantošanu**, tāpēc ir sagatavoti grozījumi MK noteikumos Rīgas un Ventspils brīvostas un Liepājas Speciālās ekonomiskās zonas (SEZ) ostu pārvalžu nolikumos⁴⁸, lai sekmētu caurskatāmību lēmumu pieņemšanā un informācijas pieejamībā atbilstoši ESAO principiem. Izstrādātas skaidrākas prasības zemes nomas maksas noteikšanas principiem un kārtībai, finanšu un nefinanšu mērķiem, sūdzību izskatīšanai, kā arī ieviestas terminētas valdes locekļu pilnvaras Rīgas un Ventspils ostu valdēm analogiski tam, kā tas jau šobrīd ir noteikts Liepājas SEZ valdes locekļiem.

Tiek **izvērtēts valsts akciju sabiedrības "Latvijas dzelzceļš" biznesa modelis un investīciju programmas**. Notikušas vairākas stratēģiju sanāksmes, kurās vērtēts esošais biznesa modelis, tā priekšrocības un trūkumi, stratēģiskie mērķi un veidi to sasniegšanai. Diskusijas notiek ciešā sadarbībā arī ar koncerna meitas sabiedrībām, vērtējot katras lomu un rezultātus. Tuvākajā laikā tiks piesaistīti arī ārējie eksperti VAS "Latvijas dzelzceļš" biznesa modeļa izvērtēšanai. Veikts funkcionālais audits. Vienlaikus notiek VAS "Latvijas dzelzceļš" valdes priekšsēdētāja un valdes locekļu atlase.

2019. gada 12. jūlijā EK apstiprināja **Latvijas dzelzceļa tīkla elektrifikācijas projekta** iesniegumu. Līgumu par projekta īstenošanu VAS "Latvijas dzelzceļš" un CFLA parakstīja 2019. gada 9. oktobrī.

Notiek aktīvs darbs, aizstāvot Latvijas **nacionālās kravu autopārvadātāju intereses ES** par Mobilitātes pakotnes I priekšlikumiem, kas definē noteikumus piekļuvei starptautiskajam autopārvadājumu tirgum un kas tieši ietekmēs Latvijas pārvadātājus, kuri darbojas ES vienotajā tirgū. Ņemot vērā, ka iepriekšējā Eiropas Parlamenta sasaukuma grozījumi ne tikai neatbilst Latvijas interesēm, bet arī rada jaunus papildu nosacījumus autopārvadātājiem, kā arī to, ka Transporta ministru padomes 2018. gada decembra sēdē apstiprinātā vispārējā pieeja neatbilst Latvijas interesēm, notika un arī turpināsies aktīvs darbs visos līmeņos, lai mazinātu gaidāmā regulējuma negatīvo ietekmi uz Latvijas uzņēmumiem.

Turpinot **attīstīt Rīgu kā nozīmīgu Ziemeļeiropas aviācijas mezglu**, svarīgi noteikt turpmāko politiku aviācijas jomā – tās saturs būs balstīts NAP2027 un Transporta attīstības pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam.

---

⁴⁸ Izsludināti 03.10.2019. VSS grozījumi MK 23.09.1997. noteikumos Nr.336 "Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvaldes nolikums"; MK 29.05.2012. noteikumos Nr.379 "Ventspils brīvostas pārvaldes nolikums" un MK 29.05.2012. noteikumos Nr.378 "Rīgas brīvostas pārvaldes nolikums".

II. Latvijas cilvēki

Valsti stipru dara tās cilvēki. Latvijas kā valsts uzplaukums ir atkarīgs no tās iedzīvotāju labsajūtas, spējas sajusties šeit droši un uzticēties savai valstij. Lai Latvijas sabiedrība būtu vesela, izglītota un saliedēta, valdība par prioritāti izvirzījusi iedzīvotāju dzīves kvalitātes celšanu, mazinot nevienlīdzību, veicinot veselības aprūpes pieejamību, uzlabojot izglītības kvalitāti, iesaistot iedzīvotājus kultūras un sporta aktivitātēs, kā arī mudinot iedzīvotājus iesaistīties sabiedriskajā dzīvē un pilsoniskajās aktivitātēs, tādējādi attīstot piederības sajūtu valstij un nodrošinot nacionālas valsts ilgtspējīgu pastāvēšanu un attīstību.

Demogrāfija

Atbildot uz demogrāfiskiem izaicinājumiem un tiecoties veidot Latviju par ģimenēm un bērniem draudzīgu valsti, ekspertu sadarbības platforma **"Demogrāfisko lietu centrs" (DLC) ir izstrādājusi priekšlikumus izskatīšanai MK**. Šie priekšlikumi paredz veicināt finansiālās situācijas uzlabošanu ģimenēm ar bērniem, paplašinot nodokļu atvieglojumu loku vecākiem un vienlaikus motivējot vecākus atgriezties darba tirgū, iesaistoties legālajā nodarbinātībā. Rosināts priekšlikums pilnveidot sociālās apdrošināšanas iemaksu sistēmu, lai novērstu netaisnīgu pensijas kapitāla samazinājumu iedzīvotājiem, kas audzinājuši bērnus un saņēmuši vecāku pabalstu. Starp MK atbalstītajiem pasākumiem ir SIF pārvaldītās Latvijas Goda ģimenes programmas "3+ Ģimenes karte" paplašināšana, lai veicinātu tās starptautisku izmantošanu, kā arī attiecinātu sniegtās privilēģijas uz ģimenēm, kurās aug bērns ar invaliditāti. Atbalstīti DLC priekšlikumi neaplikt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli darba devēja piešķirto bērna piedzimšanas pabalstu līdz 250 eiro apmēram un ieceres vecāku pabalstu sistēmas pilnveidošanai.

Kā būtisku un aktuālu virzienu DLC izvirza programmas **"Ģimenei draudzīga darba vieta"** ieviešanu, izstrādājot un īstenojot plašu, efektīvu un darba devējus motivējošu vecāku atbalsta sistēmu. Savukārt, lai vecākiem ikdienā nodrošinātu ērtāku aktuālās informācijas saņemšanu un salīdzināšanu, tiek turpināta ģimeņu, pašvaldību un arī starptautisko atzinību saņēmusī programma **"Ģimenei draudzīga pašvaldība"**. Programmas ietvaros pašvaldības tiek vērtētas konkursā "Ģimenei draudzīgākā pašvaldība", lai ik gadu noteiktu labākās un ģimenēm ar bērniem pretimnākošākās pašvaldības, kuras nodrošina plašu atbalstu ģimenēm, kā arī tiek sniegts finansiāls atbalsts nevalstiskajām organizācijām, lai pašvaldībās īstenotu ģimenēm labvēlīgas vides veidošanas projektus un organizētu ģimenisko vērtību popularizēšanas pasākumus.

Mājokļu pieejamības nodrošināšanai tām ģimenēm, kuras rūpējas par trim un vairāk bērniem, īstenojot *trešā bērna politiku*, atbalstīta⁴⁹ DLC programma ar granta piešķiršanu mājokļa iegādei vai būvniecībai, kuras darbību plānots uzsākt ar 2020. gada 1. jūliju, līdz tam sagatavojot atbilstošu normatīvo bāzi.

Ņemot vērā, ka jebkādas nesaskaņas ģimenē ietekmē bērna psihoemocionālo attīstību, ģimeņu atbalstam, to stabilitātes stiprināšanai un šķirto laulību skaita samazināšanai 2020. gadā tiks atjaunota daļēji valsts apmaksātu **mediācijas pakalpojumu sniegšana ģimenes strīdu gadījumā**.

Lai sakārtotu bērnu tiesību aizsardzības jomu, vairākas ministrijas uzsākušas nopietnu sistēmas izvērtēšanas darbu, meklējot atbilstošāko modeli un risinājumus daudzveidīgajai **bērnu tiesību aizsardzības jomai**. TM uzsākusi darbu pie Bērnu tiesību aizsardzības likuma izvērtējuma, LM, iesaistot visas ieinteresētās puses, veic situācijas analīzi Latvijā un starptautiskās prakses izpēti, kā arī detalizētu bērnu tiesību aizsardzībā iesaistīto institūciju funkciju izvērtējumu. Bērnu tiesību aizsardzībā, kas iezīmējas kā ļoti

⁴⁹ Likumprojekts "Par valsts budžetu 2020. gadam" iesniegts Saeimā 14.10.2019.

apjomīga pārnozaru joma, svarīga nozīme ir stabilai un elastīgai informācijas apmaiņai, ko iespējams nodrošināt, pilnveidojot un uzlabojot nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmu – NPAIS, kuras funkcionalitātes audīts uzsākts, sadarbojoties LM, IeM IC un citām iesaistītajām pusēm.

Turpinot darbu pie bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveides, valdībā atbalstīts starpnozaru sadarbības un atbalsta sistēmas pilnveides modelis bērnu attīstības, uzvedības un psihisko traucējumu veidošanās risku mazināšanai⁵⁰, kas paredz veidot kopīgu institūciju, lai nodrošinātu individualizētu katra bērna vajadzībām un psihoemocionālajai attīstībai atbilstošu atbalstu gan ģimenes vidē, gan ārpus tās. Visām iesaistītajām institūcijām, pieaicinot nozares nevalstisko organizāciju pārstāvjus, jā sagatavo priekšlikumi par publiskā finansējuma piesaistes un pārdales iespējām, lai īstenotu konceptuālajā ziņojumā minēto un izveidotu **Pedagoģiski psiholoģiskā atbalsta dienestu** visā Latvijas teritorijā. Šobrīd MK atbalstīts finansējums multimodālas agrīnās intervences programmas "STOP 4-7" ieviešanas uzsākšanai.

Lai nodrošinātu ministriju un iesaistīto iestāžu vienotu izpratni par jaunveidojamā dienesta funkcijām un darbības principiem, PKC sagatavoja pieredzes apmaiņas projektu "Agrīnās preventīvas sistēmas izveide bērnu sociālās un garīgās labbūtības, kā arī augstāku mācību rezultātu veicināšanai", kura ietvaros piesaistīts Ziemeļvalstu finansējums ārvalstu labās prakses izvērtēšanai un pārņemšanai pieredzes apmaiņas veidā Norvēģijā, Somijā un Dānijā.

Sagatavoti grozījumi likumā "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu"⁵¹, kas paredz pagarināt slimības pabalsta saņemšanas laiku slima bērna kopšanas gadījumā, ja bērnam noteikta īpaši smaga diagnoze vai par bērnu piešķirts bērna invalīda kopšanas pabalsts.

Lai ieviestu optimālāko risinājumu ģimenes valsts pabalsta piešķiršanas kritērijiem, ir uzsākts un **līdz gada beigām tiks sagatavots konceptuālais ziņojums "Par priekšlikumiem ģimenes valsts pabalsta pārskatīšanai", izstrādājot priekšlikumus mērķtiecīgākam valsts finansiālajam atbalstam ģimenēm ar bērniem.**

Pārskatā par konceptuālajā ziņojumā "Aktīvās novecošanās stratēģija ilgākam un labākam darba mūžam Latvijā" iekļauto risinājumu progresu 2016.–2018. gadā⁵² minēts, ka **nodarbinātības jomā gados vecākus iedzīvotājus** raksturo samērā augsta līdzdalība darba tirgū, bet galvenais izaicinājums ir bezdarbs un īpaši – ilgstošais bezdarbs, ko ietekmē tādi faktori kā zemāka mobilitāte gan attiecībā uz darbavietas maiņu, gan atgriešanos darba tirgū, stereotipi no darba devēju puses, izglītības un veselības aspekti, kā arī aprūpes pienākumi. Kopumā aktīvās novecošanās situācijas uzlabošanā ir vērojams būtisks progress, un nepieciešams turpināt līdzšinējos pasākumus nodarbinātības, izglītības, veselības, sociālās drošības un citās saistītajās jomās, analizējot to ietekmi uz situācijas izmaiņām. Būtiski izaicinājumi joprojām pastāv un attiecīgi pilnveidojumi nepieciešami veselības pieejamības, nodarbināto personu prasmju pilnveides, nabadzības risku mazināšanas un darba kvalitātes jomās, lai uzlabotu aktīvās novecošanās situāciju kopumā. NVA piedāvā dažādus atbalsta pasākumus: apmācības (jaunas profesijas apguve vai pārkvalifikācija, darba tirgū nepieciešamo pamatprasmju apguve, apmācība darba vietā pie darba devēja u. c.), subsidētā nodarbinātība, algotie pagaidu sabiedriskie darbi, mazā biznesa vai pašnodarbinātības uzsākšana, individuālās konsultācijas (karjeras konsultants, psihologs, biznesa plāna konsultants), reģionālās mobilitātes atbalsts.

⁵⁰ MK 03.09.2019. pieņemts konceptuāls ziņojums "Starpnozaru sadarbības un atbalsta sistēmas pilnveide bērnu attīstības, uzvedības un psihisko traucējumu veidošanās risku mazināšanai" (prot. Nr. 37 25. §).

⁵¹ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40459635>

⁵² Ievietots MK e-portfelī 28.06.2019. bez izskatīšanas MK sēdē.

Sniedzot atbalstu darbiniekiem un darba devējiem ilgākas un kvalitatīvākas darba dzīves veicināšanai, Eiropas Sociālā fonda projekta "Atbalsts ilgākam darba mūžam" ietvaros iesniegti 45 darba devēju pieteikumi, dalībai piesakot 2264 darbiniekus. Noslēgti 86 līgumi ar nodarbinātajiem par dalību atbalsta pasākumos, sagatavoti 5 novecošanās pārvaldības plāni un 493 individuālie novērtējumi. Atbalsta pasākumos iesaistīti 228 nodarbinātie.

Lai palīdzētu tautiešiem atgriezties Latvijā, tiek turpināta **remigrācijas programmas** īstenošana un palielināts remigrantiem pieejamā finansējuma apmērs saimnieciskās darbības īstenošanai Latvijā⁵³. Finansējuma apmērs vienam projektam ir līdz 10 000 eiro. Kopējais pieejamais finansējums 2019. gadā ir 200 000 eiro. Līdz 2019. gada jūnijam 424 ģimenēm sagatavoti personalizētie informācijas piedāvājumi, savukārt 80 ģimenes ar koordinatoru atbalstu atgriezušās Latvijā.

Ir aptaujātas pašvaldības par plānotajiem risinājumiem **pirmsskolas izglītības pieejamības sekmēšanai**, kā rezultātā līdz 2021. gadam rindu pilnībā plāno likvidēt 6 pašvaldības⁵⁴. Savukārt vairākas pašvaldības⁵⁵ plāno būvēt jaunas pirmsskolas izglītības iestādes vai paplašināt esošās, radot papildu vietas. Ņemot vērā demogrāfiskās tendences, vairākās Pierīgas pašvaldībās pieprasījums pēc pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēm turpinās pieaugt, līdz ar to ES fondu plānošanas periodā 2021.–2027. gadam ir būtiski paredzēt atbalstu pašvaldībām pirmsskolas izglītības pieejamības nodrošināšanai. Pašvaldības⁵⁶ ir norādījušas uz labo sadarbību ar privātajiem pakalpojumu sniedzējiem. Arī turpmāk pašvaldības nodrošinās atbalstu bērniem, kas apmeklē privātās pirmsskolas izglītības iestādes vai izmanto bērnu uzraudzības pakalpojumus. Vairākas pašvaldības⁵⁷ plāno paplašināt bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju metodisko vadību. Ērtai informācijas pieejamībai turpinās darbs pie tīmekļvietnes www.vietagimenei.lv darbības uzlabošanas.

Labklājība

Ģimenes, kurās aug **bērni ar īpaši smagu invaliditāti**, kam smago funkcionālo traucējumu dēļ ir noteiktas indikācijas īpašas kopšanas nepieciešamībai, saskaras ar situāciju, kad bērni nevar veikt vecumam atbilstošas darbības un bez vecāku vai atbalsta personas palīdzības nespēj paši par sevi parūpēties. Tas attiecas arī uz ģimenēm, kurās šie bērni sasniedz pieaugušā vecumu, – īpaši smaga invaliditāte saglabājas un arī papildu aprūpe nepieciešama. Ģimenēm rodas papildu izdevumi šo cilvēku aprūpei un veselības stāvokļa uzlabošanai vai uzturēšanai esošajā līmenī.

Lai kompensētu papildu izdevumus, kas rodas ģimenēm šādu cilvēku aprūpei, no 2019. gada 1. jūlija **palielināts īpašas kopšanas pabalsts** bērniem ar ļoti smagu invaliditāti (2018. g. – 2072 bērni) un pilngadīgām personām, kurām invaliditātes cēlonis ir slimība no bērnības (2018. g. – 2316 personas ar pirmo invaliditātes grupu), par 100 eiro (respektīvi, no 213,43 līdz 313,43 eiro).⁵⁸ Īpašas kopšanas pabalsta apmēra palielinājumam

⁵³ 20.08.2019. MK pieņemti noteikumi Nr. 386 "Grozījumi MK 2018. gada 7. augusta noteikumos "Remigrācijas atbalsta pasākuma īstenošanas, novērtēšanas un finansēšanas kārtība".

⁵⁴ (2019.) 3 pašvaldības (Cēsu, Ikšķiles un Inčukalna novads); (2020.) 2 pašvaldības (Jūrmalas pilsēta un Olaines novads); (2021.) 1 pašvaldība (Tukuma novads).

⁵⁵ Ādažu, Babītes, Burtnieku, Ķekavas, Mārupes, Ogres, Olaines, Ozolnieku, Salaspils, Tukuma novads un Rīgas, Liepājas, Jelgavas pilsēta.

⁵⁶ Ādažu, Babītes, Burtnieku, Ķekavas, Mārupes, Ogres, Olaines, Ozolnieku, Salaspils, Siguldas, Tukuma novads un Jelgavas, Liepājas, Rīgas pilsēta.

⁵⁷ Ķekavas novads, Liepājas un Rīgas pilsēta.

⁵⁸ MK 14.05.2019. noteikumi Nr. 197 "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumos Nr. 1607 "Noteikumi par bērna invalīda kopšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta piešķiršanas un izmaksas kārtību"" (prot. Nr. 24 10. §) un MK 14.05.2019. noteikumi Nr. 198 "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumos Nr. 1608 "Noteikumi par pabalsta piešķiršanas un izmaksas kārtību invalīdam, kuram nepieciešama kopšana, pabalsta apmēru, kā arī pabalsta apmēra pārskatīšanas kārtību"" (prot. Nr. 24 11. §).

2019. gadā valsts budžetā paredzēti papildu 2,7 milj. eiro, 2020. un 2021. gadā – vairāk nekā 5,5 milj. eiro.

2018. gadā tika izveidoti specializēto **audžuģimeņu un ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri**, kuru uzdevums ir sniegt palīdzību ikvienai ģimenei, kas gatava uzņemt bērnus, t. sk. no bērnunamiem. Latvijā patlaban strādā 16 atbalsta centri. Lai veicinātu specializēto audžuģimeņu attīstību un uzlabotu atbalsta centru sniegto pakalpojumu kvalitāti, LM šobrīd vērtē un drīz sniegs priekšlikumus par to, kā veidot jaunu specializāciju – audžuģimene bērniem ar uzvedības traucējumiem un atkarības problēmām –, samazināt bērna uzturēšanās ilgumu krīzes audžuģimenē, noteikt atvieglotus nosacījumus krīzes audžuģimenes statusa piešķiršanai, paredzēt sociālā darbinieka konsultācijas aizbildņiem un adoptētājiem.

Atbilstoši Valsts fondēto pensiju likumam no 2020. gada 1. janvāra valsts fondēto pensiju shēmas dalībniekam būs tiesības izvēlēties, kā izmantot savu **fondētās pensijas kapitālu** gadījumā, ja dalībnieks miris līdz vecuma pensijas piešķiršanai. Dalībnieks var noteikt sava pensijas kapitāla izmantošanu, tostarp paredzot iespēju to saņemt arī mantiniekiem⁵⁹. Izstrādāti papildu **priekšlikumi pensijas sistēmas attīstībai**, tai skaitā izvērtējot pašreizējās valsts fondētās pensijas kapitāla izmantošanas iespējas personām, kurām nav tiesību uz vecuma pensiju.⁶⁰

No 2019. gada 1. oktobra indeksējot ir **palielinātas pensijas** un atlīdzības vai to daļu apmērs, kas nepārsniedz 420 eiro. Politiski represētajiem, cilvēkiem ar I grupas invaliditāti un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem ir indeksēts viss pensijas apmērs, arī ja tas pārsniedz 420 eiro. Pēc provizoriskiem aprēķiniem 2019. gadā tam tiks izlietoti 41,9 milj. eiro, savukārt 2020. gadā (2019.–2020. gada indeksācijām) tie jau būs apmēram 202 milj. eiro.

Lai sniegtu atbalstu nabadzības un ienākumu nevienlīdzības riskiem visvairāk pakļautajām sabiedrības grupām – pensijas vecuma cilvēkiem, personām ar invaliditāti, trūcīgiem iedzīvotājiem –, **apstiprināts plāns minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai 2020.–2021. gadam**⁶¹. Budžeta procesā prioritāri ir virzīti pasākumi valsts atbalsta palielināšanai pensijas vecuma cilvēkiem un personām ar invaliditāti. 2019. gada 1. oktobrī valdība nolēma ar 2020. gada 1. janvāri **paaugstināt garantēto minimālo ienākumu līmeni** (GMI) no līdzšinējiem 53 eiro līdz 64 eiro mēnesī, rēķinot uz vienu personu māsājniecībā cilvēkiem, kuriem nav nekādu ienākumu vai tie ir ļoti zemi. Tiek prognozēts, ka 2020. gadā GMI pabalstu varētu saņemt aptuveni 24 tūkstoši cilvēku. Minimālo pensiju paaugstināšanai, kā arī valsts sociālā nodrošinājuma pabalstiem personām ar invaliditāti, tādējādi daļēji īstenojot apstiprināto plānu, MK 2020.–2022. gada budžeta likumprojektā paredzējis piešķirt 2020. gadā 9,8 milj. eiro, 2021.–2022. gadā katru gadu 10,0 milj. eiro (2020. gadā 4 milj. eiro un 2021.–2022. gadā katru gadu 4,2 milj. eiro no pamatbudžeta un 5,8 milj. eiro – no speciālā budžeta).

Lai uzlabotu **nodarbinātības iespējas personām ar invaliditāti**, NVA organizē konsultācijas darba devējiem un turpina uzlabot sabiedrības izpratni, piemēram, novembrī plānota akcija "Atvērto durvju diena personām ar invaliditāti uzņēmumos", kuras laikā darba meklētāji ar invaliditāti ar darba devējiem iepriekš saskaņotā laikā varēs apmeklēt uzņēmumus un iestādes, lai gūtu priekšstatu par to darbību, darba vidi, darba procesu, kolektīvu un pienākumiem.

⁵⁹ [MK 13.08.2019. noteikumi Nr. 365 "Noteikumi par valsts fondētās pensijas kapitāla izmantošanu" \(prot. Nr. 34 23. §\).](#)

⁶⁰ [MK 16.07.2019. informatīvais ziņojums "Par valsts fondētās pensijas kapitāla izmantošanu" \(prot. Nr. 33 80. §\).](#)

⁶¹ [MK 22.08.2019. rīkojums Nr. 408 "Par Plānu minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai 2020.–2021. gadam" \(prot. Nr. 34 44. §\).](#)

Skolēniem ar invaliditāti, kuri mācās vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs, **uzlabotas iespējas iesaistīties vasaras nodarbinātības pasākumos**. Darba devēji var saņemt dotāciju minimālās algas apmērā izglītojamā ar invaliditāti atalgošanai (par citiem jauniešiem saņem dotācijas 50 % apmērā), konsultācijas, kā arī lielākas dotācijas darba vadītājam, ja darbu vada vismaz vienam izglītojamam ar invaliditāti⁶². Laikposmā no 2019. gada 1. jūnija līdz 31. augustam dalību pasākumā uzsāka 7083 personas, no tām 69 personas ar invaliditāti.

Lai personām ar invaliditāti vai funkcionāliem traucējumiem laikus būtu pieejami tehniskie palīgīdzekļi un tie atbilstu individuālām vajadzībām, notiek sagatavošanas darbi **tehnisko palīgīdzekļu reformas** ieviešanai. Izstrādājot uz atvērtā tirgus principiem balstītu tehnisko palīgīdzekļu kompensācijas sistēmas metodiku, 2019. gadā veikts pētījums par tehnoloģisko un kvalitātes prasību izstrādi individuāli izgatavojamām ortozēm. Uzsākts pilotprojekts, lai noteiktu rūpnieciski izgatavojamo tehnisko palīgīdzekļu "kupona" apmēru. Otrs pilotprojekts noteiks, kā "kuponu" sistēmas ietvaros varētu darboties automašīnas pielāgošanas pakalpojums.

Pilnveidojot **asistenta pakalpojumu** pašvaldībā un lai ieviestu vienotu anketu (instrumentu) personas vajadzības pēc asistenta pakalpojuma novērtēšanai, kā arī izvairītos no pārlieku detalizētas kontroles un samazinātu atskaitīšanās slogu, LM sadarbībā ar vairākām pašvaldībām un Latvijas Samariešu apvienību sagatavoja jaunu pakalpojuma nepieciešamības novērtēšanas anketu, kas guvusi pašvaldību un lielākās daļas mērķa grupas atbalstu. Attiecībā uz izstrādājamiem pakalpojuma finansēšanas variantiem netika gūts mērķa grupu pārstāvošu organizāciju atbalsts, tāpēc tiek izstrādāti jauni varianti. Konceptuālo ziņojumu par asistenta pakalpojuma izmaiņām plānots virzīt MK 2019. gadā.

Pakāpeniski tiek īstenoti plānošanas reģionu **deinstitutionalizācijas** plāni. Pašvaldības 2019. gadā ir iesniegušas 78 pieteikumus sabiedrībā balstītu un ģimeniskai videi pietuvinātu sociālo pakalpojumu infrastruktūras izveidei. Kopš 2016. gada sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi sniegti 386 cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, 894 bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un 340 likumiskajiem pārstāvjiem.

No 2019. gada 1. aprīļa **palielināts valsts sociālās aprūpes centru darbinieku atalgojums**, nodrošinot darba samaksas palielinājumu vidēji par 30 %. Šim mērķim 2019. gadā papildus piešķirti 4,8 milj. eiro, tai skaitā to 1710 darbinieku atalgojumam, kuri ir tieši iesaistīti klientu aprūpē, – sociāliem darbiniekiem, sociāliem aprūpētājiem, sociāliem rehabilitētājiem, interešu pulciņu audzinātājiem, psihologiem, logopēdiem, sociāliem audzinātājiem un aprūpētājiem. Algu pielikums paredzēts ikvienam valsts sociālās aprūpes centra darbiniekam, izņemot ārstniecības personas, kurām atalgojums tiek paaugstināts jau kopš 2018. gada.

Aprīlī publiskots ESAO pētījums⁶³, kurā izvērsti analizēti **Latvijas īstenotie darba tirgus politikas pasākumi**, kā arī sniegts ESAO ekspertu redzējums par galvenajiem nākotnes izaicinājumiem. Pētījumā detalizēti analizēta Latvijas darba tirgus politika, izvērtējot NVA organizēto pasākumu, tostarp apmācību un atbalstītās nodarbinātības, ietekmi uz darba atrašanas iespējām un darba samaksas pieaugumu, kā arī reģionālās mobilitātes izaicinājumi. Pētījumā norādīts, ka daudziem pasākumiem ir pozitīva ietekme uz bezdarbnieku iespējām darba tirgū, vienlaikus lielāks atbalsts nepieciešams sociālās atstumtības riskam pakļauto personu atbalstam. Ņemot vērā pētījuma rezultātus, LM izstrādāja Informatīvo ziņojumu par Iekļaujošas nodarbinātības pamatnostādņu 2015.–

⁶² MK 23.04.2019. noteikumi Nr. 176 "Grozījumi Ministru kabineta 2011. gada 25. janvāra noteikumos Nr. 75 "Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenotāju izvēles principiem"" (prot. Nr. 21 8. §).

⁶³ 16.04.2019 ESAO Nodarbinātības, darba un sociālo lietu direktorāta pētījums "Cilvēku sasaiste ar darbavietām: Latvija" (<https://www.oecd.org/latvia/cilveku-sasaiste-ar-darbavietam-ce74856f-lv.htm>).

2020. gadam īstenošanas starpposma novērtējumu⁶⁴ ar secinājumiem par turpmāko rīcību. Nākotnē tiks pilnveidota reģionālā mobilitāte, uzlabota NVA un pašvaldību sociālo dienestu sadarbība, darba metodes u. c.

Izglītība

Izglītības nozarē turpinās reformas, kas paredz visu izglītības līmeņu sakārtošanu, mazinot sistēmas sadrumstalotību, koncentrējot iestāžu pārvaldību atsevišķos izglītības veidos, stiprinot ārējo novērtēšanu, palielinot izglītības iestādes autonomiju (viens no reformas "Skola 2030" uzdevumiem) un sadarbību ar pašvaldībām, uzņēmējiem, zinātnisko un augstākās izglītības iestāžu savstarpējo sadarbību kā nacionālajā, tā starptautiskajā līmenī.

Skolu sistēmas optimizācijas procesā, risinot izglītības pieejamības jautājumus, izstrādāts piedāvājums⁶⁵ četru reģionu bloka modelim ar dažādiem minimālā skolēnu skaita kritērijiem sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas klasēs. Lai izvērtētu iespējamus risinājumus pašvaldību izglītības iestāžu tīkla attīstībai, IZM no augusta līdz novembrim tiekas ar katru pašvaldību, pārrunājot un meklējot kopīgus risinājumus nodrošinājumam ar pedagogiem, atbalsta personāla komplektēšanas grūtībām, iespējām realizēt struktūrfondu projektus, ēku atbilstību higiēnas prasībām, digitālās pratības līmeni un metodiskā atbalsta nepieciešamību skolotājiem u. c. jautājumus. Pēc sarunām ar pašvaldībām tiks pārskatīts finansējuma modelis „nauda seko skolēnam”, jauno finanšu modeli demonstrējot 2020. gada februārī.

Izveidojot optimālu skolu tīklu, respektējot esošo demogrāfisko situāciju, novadu attīstību jaunajā administratīvi teritoriālajā plānojumā, ir iespējams efektīvāk risināt arī citus vispārējās izglītības problēmjautājumus:

- **kāpināt izglītības kvalitāti**, nodrošinot līdzvērtīgas iespējas skolas programmas apguvei neatkarīgi no skolēna dzīvesvietas;
- **ievieš kompetenču pieeju** izglītības programmās, mērķtiecīgi plānojot atbalsta pasākumus skolēnu individuālo prasmju attīstībai;
- **nodrošināt pedagogu darba atalgojuma pieaugumu**, pakāpeniski virzoties uz vidējo atalgojumu valstī.

Pārejai uz kompetencēs balstītā satura ieviešanu līdztekus pirmsskolas vadlīnijām un pamatzglītības standartam ir apstiprināts arī **vispārējās vidējās izglītības standarts**, programmas un sasniedzamie rezultāti. No 2019./2020. gada 1. septembra pirmsskolas izglītībā uzsākta pilnveidotā mācību satura un kompetenču pieejas īstenošana.

Projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" ("Skola 2030") ietvaros ir **sagatavoti mācību programmu un mācību līdzekļu paraugi**, kā arī metodiskie materiāli, kas ir pieejami un tiks papildināti digitālajā mācību resursu krātuvē <http://mape.skola2030.lv>. Līdz 2019. gada 31. decembrim tiks izstrādātas un publicētas 27 pamatzglītības programmas, 22 vidējās izglītības pamatkursu programmas un viena specializētā kursa programma – mazākumtautību valoda un literatūra.

2019./2020. mācību gads pasludināts par "Tehnoloģiju gadu", kas ļaus īstenot dažādas ar informācijas tehnoloģijām saistītas aktivitātes skolēniem, pedagogiem un sabiedrībai, tostarp plašus nozares pasākumus un tematiskās nedēļas.

Pedagogu profesionālās pilnveides ietvaros vairāk nekā **6000 pedagogu** un darba vidē balstīto mācību vadītāji **pilnveidojuši savas zināšanas** mācību priekšmetos, t. sk. STEM jomā, pedagoģijā, skolvadībā, digitālajās prasmēs.

⁶⁴ Ievietots MK e-portfelī 27.09.2019. bez izskatīšanas MK sēdē.

⁶⁵ [MK 21.05.2019. pieņemts Informatīvais ziņojums "Par skolu tīkla sakārtošanu" \(prot. Nr. 25 38. §\).](#)

Ievērojot **pedagogu atalgojuma** kāpinājuma grafiku, pedagogiem nodrošināta zemākā mēneša darba algas likme – 750 eiro (no 2019. gada 1. septembra). Ja tiks pildīti nosacījumi skolu tīkla sakārtošanai un panākta budžeta izpilde, valdība izskatīs iespēju piešķirt papildfinansējumu atalgojuma pieaugumam no 2020. gada 1. septembra (līdz 800 eiro).

Vispārējā vidējā izglītībā pakāpeniski notiek pāreja uz **izglītības programmām latviešu valodā**, vienlaikus saglabājot iespēju izglītības programmās papildus iekļaut mācību priekšmetus, kas saistīti ar mazākumtautību dzimto valodu un identitāti. Stiprinot latviešu valodas lietojumu un paplašinot latviešu valodas apguves iespējas, 2019. gada decembrī būs pieejams **digitāls latviešu valodas apguves rīks "Laipa"** valodas prasmes A1, A2 un B1 līmeņa apguvei.

Profesionālās izglītības jomā līdz 2019. gada jūnijam tika pabeigta plānoto 162 profesijas standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību izstrāde, iesaistot darba devēju pārstāvjus un sadarbības partnerus – Latvijas Darba devēju konfederāciju un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību. Secīgi tiek izstrādātas 185 modulārās izglītības programmas un 206 profesionālās kvalifikācijas eksāmeni. Turpinās uzņēmumu iesaiste darba vidē balstītu mācību un prakšu nodrošināšanā – 8389 audzēkņiem sniegts struktūrfondu atbalsts.

Tiek īstenoti 22 profesionālās izglītības iestāžu infrastruktūras attīstības projekti IZM un KM padotības iestādēs.

Ir uzsākta **augstskolas pārvaldības modeļa** maiņas izstrāde un apspriešana: 1) darbojas darba grupa konceptuālā ziņojuma un likuma izstrādei, 2) notiek semināru cikls, iesaistot dažādus sociālos un sadarbības partnerus.

Izstrādāta koncepcija un saņemts atbalsts jaunas **studiju un studējošo kredīšanas sistēmas** ieviešanai no 2020. gada 1. aprīļa. Jaunā sistēma paredz, ka 1) galvojumu sniedz *Altum* portfeļa garantijas instrumenta veidā, 2) aizdevumus izsniegs vairākas kredītiestādes, savstarpēji konkurējot par pakalpojumu, nevis viena kredītiestāde kā šobrīd, 3) maksimālais studiju kredīts būs studiju maksas apmērā un būs vienkāršota līguma noslēgšana, 4) plānoti 2000 kredīti gadā, 5) valsts turpinās subsidēt studiju kredīta procentu maksājumus studiju laikā un gadu pēc absolvēšanas, 6) kredīta dzēšana būs iespējama 30 % bērna dzimšanas vai adopcijas gadījumā abiem vecākiem, savukārt kredītu atlikumu dzēšana ir paredzēta nāves vai invaliditātes gadījumā.

Tiek izstrādāta **izglītības kvalitātes monitoringa** sistēma, 2019. gadu noslēdzot ar monitoringa sistēmas, monitoringa rīku un izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas procesu aprakstiem. Sākot ar 2019. gada nogali, pirmoreiz būs pieejami augstskolu absolventu darba tirgus monitoringa dati, kas ļaus ieviest jaunus snieguma rādītājus par nodarbinātību un mērķtiecīgāk plānot budžeta vietu sadalījumu.

Nodrošinot mērķtiecīgus un efektīvus ieguldījumus **iekļaujošas izglītības** īstenošanai un kvalitatīvas izglītības pieejamībai bērniem ar īpašām vajadzībām, bāreņiem un bērniem no sociāli mazaizsargātām ģimenēm, no 2019. gada 1. septembra paredzēts⁶⁶, ka izglītības iestādes var laikus nodrošināt atbalsta pasākumus mācību procesā izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām.

Valdībā ir atbalstīts PKC vadībā izstrādātais konceptuālais ziņojums "Starpnozaru sadarbības un atbalsta sistēmas pilnveide bērnu attīstības, uzvedības un psihisko traucējumu veidošanās risku mazināšanai", kas paredz pašvaldību dibināto speciālo

---

⁶⁶ [MK 16.07.2019. noteikumi Nr. 341 "Grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 16. oktobra noteikumos Nr. 709 "Noteikumi par pedagoģiski medicīniskajām komisijām"](#).

izglītības iestāžu optimizēšanas iespējas skolu tīkla reformas ietvaros. Tiek meklēts finansējums turpmākai darbībai.

Lai nodrošinātu atbalsta mehānismu **jaunatnes organizācijām**, atbalstīts⁶⁷ prioritārais pasākums jaunatnes politikas valsts programmai. Norisinās darbs pie normatīvo aktu grozījumiem, nosakot jauniešu neformālās izglītības ceļā iegūto kompetenču atzīšanas mehānismu, t. sk. atjaunota darba grupa, lai diskutētu par neformālās izglītības darbā ar jaunatni programmas definīciju un finansēšanas mehānismiem.

Veselības aprūpe

2020. gadā veselības aprūpes vispārējās valdības sektora⁶⁸ plānotais finansējums veido 4,1 % no iekšzemes kopprodukta, kas atbilst Veselības aprūpes finansēšanas likumā noteiktajam. Atbilstoši VM rīcībā esošajai informācijai un ņemot vērā apstiprinātos valsts budžeta izdevumus, uz 2018. gada sākumu kopējais veselības nozares budžets (ietverot VM resora izdevumus un izdevumus ERAF finansētajiem veselības nozares projektiem, kuri nav plānoti CFLA budžetā, – turpmāk VM nozares budžets) bija 1 014,5 milj. eiro (3,45 % no IKP). Kopumā 2018. gada valsts budžets veselībai bija par 194 milj. eiro lielāks nekā 2017. gadā, t. sk. 113,4 milj. eiro bija paredzēti reformu veikšanai, kurām piešķirta EK atkāpe 0,4 % apmērā budžeta deficīta mērķim. Savukārt 2019. gadā kopējais VM nozares budžets ir 1170,8 milj. eiro (3,85 % no IKP), kas ir par 156,3 milj. eiro vairāk nekā 2018. gadā. No minētās summas 154,2 milj. eiro paredzēti reformu ieviešanai, kam piešķirta EK atkāpe 0,5 % apmērā budžeta deficīta mērķim. Taču atbilstoši FM novērtējumam, kas sagatavots vispārējās valdības budžeta plāna projektam 2020. gadam, vispārējās valdības budžeta izdevumi veselībai⁶⁹ 2018. gadā bija 1 156,5 milj. eiro jeb 3,9 % no IKP un 2019. gadā būs 1 317,3 milj. eiro jeb 4,2 % no IKP.

Saskaņā ar 2019. gada 20. augusta MK sēdē apstiprināto VM 2020.–2022. gada budžeta bāzi un MK 2019. gada 17. septembra lēmumu veselības nozarei 2020.–2022. gadam papildus piešķirti 50 milj. eiro ik gadu. No minētās summas 42,1 milj. eiro paredzēti darba samaksas pieaugumam daļai ārstniecības personu stacionārajās ārstniecības iestādēs, neatliekamās medicīniskās palīdzības ārstniecības personām un pārējiem darbiniekiem, TM Ieslodzījuma vietu pārvaldes ārstniecības personām un pārējiem darbiniekiem, ārstniecības personām Psihiatrijas plāna ietvaros un ģimenes ārstu kapitācijas naudas pieaugumam, 4,27 milj. eiro – inovatīviem kompensējamiem medikamentiem onkoloģijā un kardioloģijā, kā arī 3 milj. eiro – reto slimību medikamentozai ārstēšanai. Bez tam MK apstiprināts papildu finansējums 144 milj. eiro apmērā veselības aprūpes reformu turpināšanai 2020. gadā. Tādējādi plānotie veselības nozares izdevumi 2020. gadam būs 1 204,3 milj. eiro jeb 3,6 % no IKP, bet vispārējās valdības budžeta izdevumi veselībai atbilstoši FM prognozei tiek prognozēti 1 374,3 milj. eiro apmērā jeb 4,1 % no IKP.

Veselības aprūpes pieejamības uzlabošanai ir veiktas izmaiņas Veselības aprūpes finansēšanas likumā, paredzot **apdrošinātajām personām vienu valsts apmaksāto pakalpojumu grozu**⁷⁰. Līdz 2020. gada 1. martam plānots sagatavot likumprojektu par vienota valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu apjoma un visaptverošas valsts

⁶⁷ Ministru kabineta 2019. gada 17. septembra sēde.

⁶⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija regulas (ES) Nr. 549/2013 par Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmu ES (Dokuments attiecas uz EEZ) A pielikuma 2.113. punkta izpratnē.

⁶⁹ Atbilstoši COFOG izdevumos ietilpst centrālās valdības izdevumi veselībai, tai skaitā ministrijas budžeta izdevumi, kā arī citu ministriju izdevumi, kas pēc funkcionālajām kategorijām atbilst izdevumiem veselībai; atvasināto publisko personu (pamatā universitātes) izdevumi veselībai; ES fondu un citu ārvalstu finanšu palīdzības īstenotie projekti veselības jomā; centrālās valdības institucionālajā sektorā iekļauto komersantu (pamatā slimnīcu) izdevumi un vietējās valdības (pašvaldību) izdevumi veselībai, tostarp pašvaldību struktūru kontrolētu un finansētu komercsabiedrību (slimnīcu, ambulanču u. tml.) izdevumi veselībai.

⁷⁰ [13.06.2019 grozījumi Veselības aprūpes finansēšanas likumā, kas stājas spēkā 20.06.2019.](#)

obligātās veselības apdrošināšanas ieviešanu, kura mērķis būs palielināt no valsts veselības budžeta apdrošināto personu grupu skaitu.

2019. gadā tika **pārrēķināti rehabilitācijas pakalpojumu tarifi** (15 manipulācijas stacionārā, 24 manipulācijas ambulatori), paredzot tam 2,4 milj. eiro lielu papildu finansējumu. Pārrēķināti arī tarifi oftalmoloģijas jomā (26 manipulācijas, papildus nepieciešams finansējums 1,4 milj. eiro), ķirurģijā (12 manipulācijas, papildus nepieciešams finansējums 5 milj. eiro), kā arī aprēķinātas 54 jaunas manipulācijas un 27 pārrēķinātas no citām jomām (t. sk. mugurkaula ķirurģijai), kam papildus nepieciešams finansējums 8,2 milj. eiro apmērā.

Ir uzsākts darbs, lai noteiktu maksimālo veselības aprūpes pakalpojuma gaidīšanas laiku un izstrādātu **vienotu rindas veidošanas metodiku** veselības aprūpes pakalpojuma saņemšanai.

2019. gada pirmā pusgada dati liecina, ka sekundāro ambulatoro veselības aprūpes pakalpojumu faktiskais **rindu garuma samazinājums**, kas ir izveidojies papildus piešķirtā tiešā finansējuma ietekmē uz veselības aprūpes pakalpojumu pieprasījumu, notiek lēnāk, jo novērojama pacientu uzvedības maiņa: rindā ienāk tie Latvijas iedzīvotāji, kuri rindu, attāluma vai finanšu dēļ līdz šim nav saņēmuši veselības aprūpes pakalpojumus, kā arī notiek daļas pacientu pārvirzīšanās no maksas pakalpojumiem uz valsts apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumu sektoru. Šīs divas iedzīvotāju grupas papildus finansējuma tiešai ietekmei palielina pieprasījumu pēc valsts apmaksātas veselības aprūpes, vienlaikus samazinot to pacientu skaitu, kuri līdz šim nav varējuši saņemt veselības aprūpes pakalpojumus.

Uz 2019. gada 1. jūliju pacientu gaidīšanas **rindas uz speciālistu konsultācijām ir samazinājušās** vidēji līdz 92,27 dienām salīdzinājumā ar situāciju pirms reformu uzsākšanas, kad vidējais gaidīšanas laiks bija līdz 100,48 dienām. 2019. gada pirmajā pusgadā rindu samazinājums nodrošināts par 8,17 % no sākotnējā rindu apjoma, savukārt rindu samazinājums bez pacientu uzvedības maiņas nodrošināts 14,53 % apmērā.

Uz 2019. gada 1. jūliju pacientu gaidīšanas **rindas uz dienas stacionārā sniegtajiem pakalpojumiem** ir samazinājušās vidēji līdz 207,22 dienām salīdzinājumā ar situāciju pirms reformu uzsākšanas, kad vidējais gaidīšanas laiks bija līdz 407 dienām.

Uz 2019. gada 1. jūliju pacientu gaidīšanas **rindas uz ambulatorās rehabilitācijas pakalpojumiem** ir samazinājušās vidēji līdz 113,25 dienām salīdzinājumā ar situāciju pirms reformu uzsākšanas, kad vidējais gaidīšanas laiks bija līdz 500,2 dienām. 2019. gada pirmajā pusgadā rindu samazinājums nodrošināts par 77,36 % no sākotnējā rindu apjoma, savukārt rindu samazinājums bez pacientu uzvedības maiņas nodrošināts 78,93 % apmērā.

Medikamentu pieejamības uzlabošanai no 2020. gada 1. aprīļa⁷¹ ārsts, izrakstot pacientam medikamentus no kompensējamo zāļu saraksta, receptē norādīs zāļu starptautisko nepatentēto nosaukumu (SNN), un aptiekā pacientam tiks izsniegts references jeb zemākās cenas līdzvērtīgas efektivitātes medikaments. Tāpat ārstam, ierakstot pamatojumu pacienta medicīniskajā kartē, būs tiesības norādīt arī konkrētā medikamenta nosaukumu. Sādu recepšu skaitam gada ietvaros nevajadzētu pārsniegt 30 % no ārsta izrakstītajām kompensējamo zāļu receptēm. Tādējādi tiks mazināts pacientu līdzmaksājumu apjoms, jo katru gadu pacienti pārmaksā par zālēm, neiegādājoties tikpat efektīvas, bet zemākas cenas līdzvērtīgas terapeitiskās efektivitātes zāles. Šobrīd zemākas cenas medikamentus lieto aptuveni 35 % pacientu. Statistikas dati liecina, ka 2017. gadā pacienti, iegādājoties nereferences medikamentus, pārmaksājuši gandrīz 25 milj. eiro, un publiski

---

⁷¹ MK 16.07.2019. noteikumi Nr. 347 "Grozījumi Ministru kabineta 2006. gada 31. oktobra noteikumos Nr. 899 "Ambulatorajai ārstēšanai paredzēto zāļu un medicīnisko ierīču iegādes izdevumu kompensācijas kārtība".

pieejamā socioloģiskā aptauja parāda, ka gandrīz trešā daļa jeb 28,4 % iedzīvotāju pēdējos gados Latvijā izjutuši finansiālas grūtības, lai iegādātos ārsta izrakstītos kompensējamus medikamentus. Tāpat gandrīz puse jeb 45,8 % iedzīvotāju atzīst, ka bijuši spiesti iegādāties tikai daļu no kompensējamām zālēm, jo līdzmaksājuma summa par zālēm bijusi pārāk augsta. Līdz ar to paredzētās izmaiņas sekmēs gan racionālu zāļu lietošanu, gan zāļu pieejamību pacientiem kopumā.

Turklāt ar 2020. gada 1. janvāri ir paredzēts precizēt medicīnisko dokumentu lietvedības kārtību, nosakot, ka izrakstā no pacienta medicīniskās kartes, norādot informāciju par medikamentiem, tiek lietots SNN. Papildus SNN var norādīt zāļu komerciālo nosaukumu tikai gadījumā, ja tiek norādīta medicīniski pamatota nepieciešamība lietot konkrēta zāļu reģistrācijas īpašnieka medikamentu. Līdz ar to ārstniecības personām izrakstā tiek noteikta vienota kārtība informācijas norādīšanai par zālēm, savukārt pacientiem tiek mazināts vienu un to pašu aktīvo vielu saturošu zāļu dubultās lietošanas risks un veicināta izpratne par racionālu zāļu lietošanu.

Vienlaikus plānots arī aktualizēt **zāļu cenu veidošanas principus**⁷² un palielināt zāļu pieejamību iedzīvotājiem, pēc iespējas novēršot zāļu faktiskās un mākslīgās nepieejamības situācijas⁷³. Papildus norit darbs pie sabiedrības informēšanas kampaņas "Pacientu līdzestības veicināšana racionālā un ekonomiski pamatotā zāļu lietošanā" stratēģijas izstrādes.

Tāpat norit darbs, lai uzlabotu **zāļu pieejamību un farmaceitisko aprūpi** mazāk apdzīvotās vietās un mainītu aptieku izvietojuma kritērijus⁷⁴.

Veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un efektivitātes uzlabošanai sadarbībā ar ārstniecības iestādēm **pārskatīti slimnīcu līmeņi** un **stacionāro veselības aprūpes pakalpojumu profili** un attiecīgi pilnveidots slimnīcu kartējums un precizēts katrā slimnīcā sniegto pakalpojumu klāsts.⁷⁵

2018. gadā tika uzsākts un 2019. gadā tiek turpināts EK Strukturālo reformu atbalsta dienesta atbalstītais projekts "Slimnīcu sadarbības modelis" (*Hospital collaboration model*), kura mērķis ir izstrādāt efektīvu, labi funkcionējošu slimnīcu sadarbības modeli, lai veicinātu kvalitatīvu un efektīvu veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu. Projektu plānots pabeigt 2020. gada februārī.

Turpinās darbs pakalpojumu kvalitātes uzlabošanā sirds un asinsvadu, onkoloģisko slimību, garīgās veselības un perinatālās aprūpes jomā, īstenojot vienotu pieeju pacientiem un ārstniecības procesā izmantojot klīniskos algoritmus un klīniskos pacientu ceļus. 2019. gadā **izstrādāti klīniskie algoritmi, klīniskie pacientu ceļi un kvalitātes indikatori** četrās prioritārajās jomās: onkoloģijā – 13 klīniskie algoritmi un 11 klīniskie pacientu ceļi; sirds un asinsvadu jomā – 22 klīniskie algoritmi un 20 klīniskie pacientu ceļi; garīgās veselības jomā – 30 klīniskie algoritmi un 30 klīniskie ceļi; perinatālajā aprūpē – 27 klīniskie algoritmi un 8 klīniskie ceļi; bērnu (sākot no neonatālā perioda) aprūpes jomā – 17 klīniskie algoritmi un 17 klīniskie ceļi. Vēl 2019. gadā paredzēts uzsākt 5 klīnisko algoritmu un 5 klīnisko ceļu izstrādi bērnu psihiatrijas jomā.

---

⁷² Grozījumi MK 25.10.2005. noteikumos Nr. 803 "Noteikumi par zāļu cenu veidošanas principiem", kurus paredzēts iesniegt MK līdz 01.05.2020.

⁷³ Grozījumi MK 26.05.2007. noteikumos Nr. 416 "Zāļu izplatīšanas un kvalitātes kontroles kārtība", kurus plānots iesniegt MK līdz 31.12.2019.

⁷⁴ Grozījumi MK 02.08.2011. noteikumos Nr. 610 "Aptieku un aptieku filiāļu izvietojuma kritēriji", kurus plānots iesniegt MK līdz 01.05.2020.

⁷⁵ MK 07.05.2019. noteikumi Nr. 192 "Grozījumi MK 2018. gada 28. augusta noteikumos Nr. 555 "Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība".

Psihiskās veselības aprūpes pieejamības uzlabošanas plāna⁷⁶ ietvaros paredzēts attīstīt psihiskās veselības ambulatoro aprūpi, lai laikus palīdzētu cilvēkiem, kas saskārušies ar psihiskās veselības sarežģījumiem. Arī saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas vadlīnijām ambulatorā aprūpe pacientiem ir vispieejamākā un pieņemamākā, jo nav stigmatizēta. Lai to stiprinātu, plānots veidot ambulatoros centrus reģionos un ieviest Latvijā jaunu ārstēšanas pieeju, balstītu uz multidisciplināru komandu, kurā ir ne tikai ārsts psihiatrs, bet arī nemedikamentozās ārstēšanas speciālisti – psihologi, mākslu terapeiti, fizioterapeiti, ergoterapeiti u. c. Paredzēts arī apmācīt ģimenes ārstus, lai viņi laikus spētu diagnosticēt psihiskās saslimšanas un nodrošināt to ārstēšanu, tostarp bērniem no 1,5 līdz 5 gadu vecumam veiktu psihiskās attīstības skrīningus. Vienlaikus jau uzsākta jauna programma pusaudžiem depresijas un pašnāvību riska mazināšanai. Tāpat pacientiem ar psihiskām saslimšanām zāles šobrīd jau izmaksā lētāk, jo kompensāciju apmērs ir palielināts līdz 75 % iepriekšējo 50 % vietā, atsevišķām diagnozēm – līdz 100 %, kā arī kompensējamo zāļu sistēmā iekļautas jaunas diagnozes, kad var saņemt valsts apmaksātus medikamentus.

Stacionārajā psihiatriskajā veselības aprūpē tiek vairāk iesaistīta multidisciplinārā komanda, kurā ir ne tikai ārsts psihiatrs, bet arī nemedikamentozās ārstēšanas speciālisti. Tāpat psihiatrijas profila stacionārā ir ieviestas observācijas gultas, lai izvairītos no situācijām, kad cilvēks tiek hospitalizēts nevis medicīnisku indikāciju, bet sociāla rakstura problēmu dēļ.

Plāna ietvaros, pārrēķinot tarifus, ir paaugstinātas ārstniecības personāla, tostarp psihiatru un bērnu psihiatru, algas. Ir samazināts bērnu psihiatra specialitātes apguves ilgums no astoņiem uz četriem gadiem, lai jaunos ārstus motivētu izvēlēties šo specialitāti.

Tuvāko divu gadu laikā notiks arī sabiedrības izglītošana par labas psihiskās veselības jautājumiem, lai mazinātu stigmatu, kas apgrūtina cilvēku vēršanos pēc palīdzības un sadarbību ar speciālistiem veselības sarežģījumu risināšanā. Plānotas gan semināra tipa apmācības jaunajiem vecākiem, pusaudžiem, senioriem, izglītības iestāžu pedagogiem, gan valsts mēroga komunikācijas kampaņas.

Lai īstenotu Psihiskās veselības aprūpes pieejamības uzlabošanas plānu 2019.–2020. gadam, šogad tiks novirzīti 6,7 miljoni eiro.

Turpinās darbs pie **Valsts patoloģijas centra izveides** un diagnostikas metožu ieviešanas personalizētas veselības aprūpes uzsākšanai. Tas radīs iespēju valstij maksāt tikai par efektīvu terapiju, ietaupot valsts līdzekļus. Valsts patoloģijas centrā varētu tikt izskatīta iespēja ieviest arī nākamās paaudzes gēnu sekvenēšanas tehnoloģijas, lai nodrošinātu pacientu ārstēšanu atbilstoši vēža gēna mutācijai.

Turpinot **E-veselības sistēmas** uzlabošanu un lai nodrošinātu regulāru informācijas apmaiņu starp NVD un e-veselības sistēmas lietotājiem, kā arī labāk iesaistītu sistēmas lietotājus e-veselības attīstības plānošanā, izveidota e-veselības lietotāju padome.

2019. gada 1. septembrī uzsākts EK Strukturālo reformu atbalsta programmas projekts, kura mērķis ir ieviest ārstniecības iestādēs **pacientu pieredzes monitoringa sistēmu**.

Pietiekama praktizējošo ārstniecības un ārstniecības atbalsta personu skaita nodrošināšanai un profesionālo prasmju pilnveidei uzsākts darbs pie konceptuālu risinājumu izstrādes **optimāla ārstniecības personu un ārstniecības atbalsta personu skaita nodrošināšanai** un teritoriālās pieejamības uzlabošanai. Tomēr izšķirošais ir panākt papildu līdzekļu nodrošinājumu veselības nozares budžetā ārstniecības personu atalgojuma

⁷⁶ [MK 18.06.2019. rīkojums Nr. 299 "Psihiskās veselības aprūpes pieejamības uzlabošanas plāns 2019.–2020. gadam"](#).

palielināšanai, kas ir pamata kritērijs medicīnu piesaistei un noturēšanai valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu sektorā.

Lai palielinātu šobrīd nepietiekamo ārstniecības personu skaitu valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu sektorā un nodrošinātu to optimālā līmenī, ir svarīgi katru gadu palielināt **darba samaksu** ārstniecības personām un ārstniecības atbalsta personālam veselības aprūpes tarīfos par 20 %, lai 2021. gadā ārstu vidējā darba samaksa sasniegtu divkārtu tautsaimniecībā nodarbināto darba algu, vienlaikus palielinot arī pārējo ārstniecības personu darba samaksu un mazinot darba samaksas atšķirības starp nozarē strādājošiem. 2019. gadā vidējā darba samaksa ārstiem un funkcionālajiem speciālistiem tarifā palielināta līdz 1350 eiro mēnesī (pieaugums par 20 %, salīdzinot ar 2018. gadu), ārstniecības un pacientu aprūpes personām un funkcionālo speciālistu asistentiem līdz 810 eiro mēnesī (pieaugums par 20 %, salīdzinot ar 2018. gadu), bet ārstniecības un pacientu aprūpes atbalsta personām līdz 540 eiro mēnesī (par 20 % vairāk nekā 2018. gadā). Nākamais piedāvājums ārstniecības un ārstniecības atbalsta personu algu paaugstināšanai tika iesniegts valdībā izskatīšanai budžeta pieņemšanas procesā.

Ir uzsākts darbs pie ārstniecības personu un ārstniecības atbalsta personu plānošanas un analīzei nepieciešamo datu kvalitātes uzlabošanas. Lai pārskatītu un aktualizētu ārstu kompetences atbilstoši aktuālākajām tendencēm veselības nozarē, ir izstrādāts un iesniegts apstiprināšanai Ārsta profesijas standarts.

Vienlaikus tiek risināts jautājums par **kritiski nepietiekamo māsu skaitu** veselības aprūpes sistēmā, kas ievērojami apdraud veselības aprūpes kvalitāti kopumā, jo māsām (arī vecmātēm), kas veido lielāko veselības aprūpes speciālistu grupu visās valstīs, ir centrālā loma drošu, kvalitatīvu, efektīvu veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanā (šobrīd slimnīcās trūkst ap 1500 māsu, bet optimāla skaita nodrošināšanai valstī kopumā trūkst 3050 māsu). Lai vienkāršotu izglītības iegūšanas un profesionālās darbības nosacījumus praktizējošām māsām un tādējādi veicinātu uzsākt un turpināt darbu veselības nozarē, tiek virzīts apstiprināšanai MK konceptuāls risinājums māsu profesijas attīstībai.

Plānojot cilvēkresursu nodrošināšanu veselības aprūpē, ik gadu VM nosaka no valsts budžeta līdzekļiem finansējamo **rezidentūras vietu skaita sadalījumu** pa specialitātēm. Nosakot valsts apmaksātās rezidentūras vietas, 2019. gadā lielākais rezidentūras vietu īpatsvars ir specialitātēm, kas nodrošina slimnīcu obligātos neatliekamās medicīniskās palīdzības profilus, piemēram, internisti, anesteziologi, ķirurgi, traumatologi, radiologi, neonatologi, kā arī neatliekamās medicīnas ārsti un ģimenes ārsti.

2019. gadā turpinās **tālākizglītības programmas** ārstniecības un ārstniecības atbalsta personām sirds un asinsvadu, onkoloģijas, bērnu, sākot no perinatālā un neonatālā perioda, veselības un garīgās veselības jomā. Vidēji gadā plānots apmācīt 6 500 cilvēku. Lai pilnveidotu deinstitucionalizēto personu aprūpes kvalitāti, plānots apmācīt deinstitucionalizācijas procesā iesaistīto ārstniecības un sociālās aprūpes personālu (680 personas).

Veselīga dzīvesveida paradumu nostiprināšana sabiedrībā tiek veicināta ar dažādu sabiedrības informēšanas kampaņu, muzejpedagoģisko pasākumu, izstāžu un apmācību programmu organizēšanu. 2019. gadā norit trīs plašas sabiedrības informēšanas kampaņas: 1) "Kustinācija", kuras mērķis ir mudināt cilvēkus kustēties vismaz 30 minūtes piecas reizes nedēļā un kuras ietvaros apmācīti vairāk nekā 100 kustības vēstneši, no kuriem daudzi organizē nodarbības savā apkaimē Latvijas reģionos; 2) "Spēks pateikt NĒ!" kampaņa tiek īstenota četros posmos, kas ietver dažādas sociālo tīklu aktivitātes, izveidotus informatīvos bukletus un filmas dažādām mērķauditorijām par veidiem, kā atteikties no atkarību izraisošām vielām; 3) "Bērnam droši" kampaņas mērķis ir papildināt vecāku zināšanas par iespējamiem riskiem, nodrošinot bērniem drošu vidi, aicinot mazuļu vecākus, vecvecākus un bērnu pieskatītājus pievērst uzmanību videi, kurā uzturas mazulis, skaidrojot biežākus

traumu veidus, to gūšanas apstākļus ar mērķi mazināt traumas. Tāpat 2020. gadā plānots īstenot sabiedrības informēšanas kampaņu par seksuālo un reproduktīvo veselību.

Vairākas aktivitātes notiek sadarbībā ar Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeju, kur tiek rīkotas gan izstādes, gan īstenotas muzejpedagoģiskās programmas. Līdz 2019. gada beigām tiek īstenotas divas muzejpedagoģiskās programmas – "Tavs veselīgais uzturs", kuras mērķis ir caur vēsturisko prizmu veicināt izpratni par veselīga uztura nozīmi ikdienā un rosināt ievērot ikdienā veselīga uztura principus, un muzejpedagoģiskā programma "Alkohola ietekme uz nenobriedušu organismu", lai caur vēsturisko prizmu veicinātu izpratni par alkohola iedarbību uz cilvēka organismu, tostarp palīdzētu izprast iespējamos jauna organisma alkohola atkarības riskus un rosinātu skolēnus dzīvot tā, lai nenodarītu kaitējumu savai veselībai. Tāpat līdz 2019. gada beigām muzejā norisinās izstāde "Seksuālā un reproduktīvā veselība", kā arī ir pieejama muzejpedagoģiskā programma "Seksuālā un reproduktīvā veselība" 9.–12. klašu skolēniem. Programmas mērķis ir sniegt skolēniem zināšanas un prasmes seksuālās un reproduktīvās veselības jomā, sekmējot cieņpilnu un atbildīgu attiecību veidošanu.

Lai mazinātu **alkohola atkarības izplatību**, VM ir uzsākusi darbu pie Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāna izstrādes 2020.–2022. gadam.

Lai bērniem un pusaudžiem būtu pieejama viņu vajadzībām atbilstoša **sociālā rehabilitācija** gan stacionārā, gan ambulatorā formā, rehabilitācijas procesā iesaistot arī bērnu vecākus, izstrādāti grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā⁷⁷. Paralēli tiek strādāts pie grozījumiem attiecīgajos MK noteikumos. Šobrīd ambulators sociālās rehabilitācijas pakalpojums bērniem, kuri ir atkarīgi no vielām un procesiem, tiek nodrošināts pilotprojekta veidā Pusaudžu resursu centrā.

Lai mazinātu grūtnieču un bērnu līdz 2 gadu vecumam inficēšanās risku ar gripu un veicinātu **pretgripas vakcinācijas** aptveri, grūtnieču un bērnu līdz 2 gadu vecumam vakcinācija pret šo vīrusa infekciju, sākot ar 2019.–2020. gada gripas sezonu, ir iekļauta vakcinācijas kalendārā. Lai nodrošinātu sabiedrības un ārstniecības personu informētību par minēto iespēju un kopumā uzlabotu sabiedrības izpratni par nepieciešamību vakcinēties pret gripu, Slimību profilakses un kontroles centrs pirms gripas sezonas sākuma uzsāks sabiedrības informēšanas kampaņu.

VM un ZM savstarpējā sadarbībā ir izstrādāts **starpsektoru plāns antimikrobiālās rezistences izplatības ierobežošanai**⁷⁸, kas paredz pasākumus zinātnes un pētījumu veicināšanai AMR jomā, aktualizējot AMR pētījumus Valsts pētījumu programmas ietvaros, veicinot starpnozaru sadarbību AMR pētniecības jomā, kā arī uzlabojot pētījumu rezultātu izmantošanu politikas veidošanā.

Lai noteiktu **nacionālo antidopinga regulējumu**, 2019. gada 24. septembrī apstiprināti MK noteikumi Nr. 448 "Nacionālie antidopinga noteikumi", kā arī MK noteikumi Nr. 447 "Par Pasaules Antidopinga aģentūras 2015. gada Pasaules Antidopinga kodeksa pieņemšanu", ar kuriem tiek pieņemts un apstiprināts Pasaules Antidopinga aģentūras 2015. gada Pasaules Antidopinga kodekss.

Kultūra un nacionālā identitāte

Saskaņā ar valdībā apstiprināto 2020. gada valsts budžeta projektu **kultūras iestāžu darbinieku atalgojuma pieaugumam** paredzēts piešķirt 8,2 milj. eiro, nodrošinot vidējā atalgojuma pieaugumu nozarē līdz 910 eiro mēnesī (šobrīd – 780 eiro) un nozares speciālistu minimālo algu – 930 eiro mēnesī. Tiks turpināts pakāpenisks kultūras

⁷⁷ Iesniegti Saeimā Nr. 291/Lp13

⁷⁸ [MK 14.08.2019. rīkojums Nr. 402 "Par Antimikrobiālās rezistences ierobežošanas un piesardzīgas antibiotiku lietošanas plānu "Viena veselība" 2019.–2020. gadam".](#)

iestāžu darbinieku algu pieaugums, panākot, ka vidējais atalgojums valsts kultūras iestādēs nav mazāks par vidējo atalgojumu sabiedriskajā sektorā.

Nodrošināta Latvijas valsts **simtgades pasākumu plāna īstenošana**⁷⁹, kopumā veidojot daudzveidīgu un daudznozaru piedāvājumu Latvijas valsts simtgades programmā, piem., organizējot Baltijas ceļa atcerei veltītus pasākumus, svinot Neatkarības deklarācijas pasludināšanas gadadienu – Baltā galdauta svētkus – ar plašu sabiedrības iesaisti (vismaz 500 000 iesaistīto) u. c. Plānots turpināt Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanu, atzīmējot šādu notikumu atceri – Satversmes sapulces sasaukšanas simtgadi (2020. gadā) un Latvijas Republikas starptautisko atzīšanu (2021. gadā).

Lai nodrošinātu Latvijas valsts simtgades mērķu un nozīmīgāko iniciatīvu pēctecību, izglītības iestādēs tiek turpināta programmas „**Latvijas skolas soma**” īstenošana, to saturiski papildinot un piedāvājot izglītojamiem iespēju klātienē pieredzēt, izzināt un iepazīt Latviju.

Īstenots kultūrizglītības sistēmas pārskatīšanas pirmais posms – **profesionālās izglītības kompetenču centru tīkla izveide**. Norisinās darbs pie profesionālās ievirzes kultūrizglītības finansēšanas modeļa pilnveides. Lai saskaņotu profesionālās ievirzes kultūrizglītības nacionālo pasūtījumu ar valsts administratīvi teritoriālo reformu un kultūras nozares darba tirgus vajadzībām un kvalitātes prasībām, izveidota KM darba grupa.

Kultūras infrastruktūras ēku atjaunošanas programmas "**Mantojums 2030**" ietvaros notiek darbs pie vairākiem kultūras infrastruktūras atjaunošanas projektiem, piem., Latvijas Okupācijas muzeja pārbūve un Padomju okupācijas upuru piemiņas memoriāla būvprojekta izstrāde, Rīgas Pils arheoloģiskā izpēte, Latvijas Nacionālā vēstures muzeja restaurācijas projekta 1. kārtas projektēšana u. c. Uzsākta nacionālās koncertzāles projekta īstenošana – darbojas koncertzāles attīstības komiteja, kurā notiek diskusijas par koncertzāles īstenošanas modeli, projekta ietvaru (apjomu) un iespējamo atrašanās vietu.

Noris darbs pie **muzeju juridiskās formas maiņas**, kas nodrošinātu lielāku elastību muzeju darbībā, iespēju piedāvāt daudzveidīgus pakalpojumus, kā arī plašākas iespējas plānot, piesaistīt un izmantot finansējumu. Pēc likuma grozījumu⁸⁰ pieņemšanas plānots īstenot pilotprojektu par juridiskās formas maiņu Rundāles pils muzejā.

Lai mērķtiecīgāk izmantotu Latvijas Nacionālās bibliotēkas resursus un infrastruktūru, attīstot to par nozares kompetenču un pakalpojumu attīstības centru, notiek bibliotēku pakalpojumu pieejamības pilnveide.

Noris **kultūras nozares IKT resursu centralizācija**, pilnvērtīgāk izmantojot Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta ietvaros izveidoto datu centru. Projekta rezultātā, veicot vienreizēju investīciju, tiks uzlabota IT resursu izmantošanas efektivitāte un drošība, kā arī IT pakalpojumu kvalitāte, vienlaikus optimizējot ar IT resursu uzturēšanu saistītās izmaksas.

Nodrošinot **digitālā satura saglabāšanas** pakalpojumus visām kultūras nozares institūcijām, līdz šim digitalizētas vairāk nekā 3 milj. grāmatu, nošu, kultūras pieminekļu, lietu un periodikas izdevumu lapas un vairāk nekā 100 tūkst. attēlu.

Lai sekmētu nacionālās kinematogrāfijas attīstību, **piešķirts finansējums 14 jaunu filmu veidošanai**.

Lai veidotu kopīgus kultūras projektus un pasākumus starp Latviju, Lietuvu un Igauniju, Baltijas Kultūras fonds 2019. gadā ir atbalstījis deviņu projektu idejas (no 33 iesniegtajiem projektiem).

⁷⁹ <https://lv100.lv/Uploads/2019/01/28/2019-infolapa-a4.1.pdf>

⁸⁰ Grozījumi Muzeju likumā izstrādes procesā.

Uzsākts **darbs pie Dziesmu un deju svētku tradīcijas 150 gadu svinībām** – apstiprināts Dziesmu un deju svētku padomes sastāvs⁸¹, valdībā plānots skatīt Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības plānu 2019.–2023. gadam.

Kultūras **kapitāla pārnesei** uz citām valsts attīstības jomām jaunu uzņēmumu un produktu radīšanai un eksportam īstenota Latvijas dalība trijos starptautiskos grāmatu tirgos ārvalstīs un ārvalstu apgādiem pārdotas 19 Latvijas literatūras autordarbu tulkojumu izdošanas tiesības. Veiksmīgi noslēgusies Radošās darbības nedēļa "radi!", sadarbībā ar LIAA un Latvijas Dizaina centru organizējot četras Radošās tūrisma misijas Latvijas mazpilsētās, piedaloties diskusiju festivālā "Lampa" un inovāciju festivālā "iNOVUSS".

Paplašinot valsts atbalstu NVO fondam, SIF rīkotajā atklātajā projektu iesniegumu konkursā „**Latvijas NVO fonds**” finansējums no **400 000 eiro tika palielināts līdz 777 000 eiro**, kā rezultātā ir apstiprināti 49 projekti un ir uzsākta to sekmīga īstenošana.

Tiek **pilnveidota SIF darbība**⁸². SIF padome uzsāka savu darbu samazinātā sastāvā. Ir pārvēlēts SIF padomes priekšsēdētājs un uzsākta pretendenta atlase⁸³ uz SIF sekretariāta direktora amatu. SIF padome turpinās strādāt pie jaunas Sabiedrības integrācijas fonda stratēģijas un uzticības atjaunošanas Sabiedrības integrācijas fondam.

Lai veicinātu saskaņotu diasporas politikas izstrādi, ĀM vadībā ir izveidota **Diasporas konsultatīvā padome**. Padomē ir pārstāvētas atbildīgās valsts iestādes, diasporas un citas nevalstiskās organizācijas. 2019. gadā panākta vienošanās par rīcības plāna izstrādi darbam ar diasporu 2021.–2023. gadam. Noslēgts līgums ar LU Diasporas un migrācijas pētījumu centru par diasporas satiklošanu un sadarbības iespējām, kā arī par diasporas apjoma novērtējumu. Lai diasporai piedāvātu plašākas iespējas piedalīties 2019. gada EP vēlēšanās klātienē, pārstāvniecībās ārvalstīs pirmo reizi tika izveidoti EP vēlēšanu iecirkņi.

Līdz 2019. gada septembra beigām atbalstīti 110 projekti 25 valstīs sadarbības stiprināšanai ar diasporu. Atbalstīta dažādu pasākumu norise diasporas mītnes zemēs, uzsākta diasporas arhīvu apzināšana, izpēte to atrašanās vietās un digitālās datubāzes veidošana SIF, noslēgti 15 diasporas NVO atbalsta projekti, kuri tiks īstenoti gan atsevišķās valstīs, gan reģionos. Īstenoti pasākumi latviešu valodas un kultūras saglabāšanai diasporā, piem., organizētas jauniešu un bērnu vasaras nometnes latviešu valodas un kultūras apguvei, ārvalstīs darbojas nedēļas nogales skolas u. c.

KM izveidotā starpinstītūciju darba grupa izstrādājusi diskusiju dokumentu „Saliedēta un pilsoniski aktīva sabiedrība”, kas ir pirmais solis **saliedētas sabiedrības** politikas veidošanai nākamajam plānošanas periodam.

Mediji un informācijas telpa

Lai stiprinātu nacionālo mediju telpu un nodrošinātu valsts atbalstu daudzveidīga, kvalitatīva mediju satura veidošanai latviešu valodā, valdībā atbalstīts⁸⁴ prioritārais pasākums **sabiedrisko mediju iziešanai no reklāmas tirgus** (5,5 milj. eiro).

Sniegts nozīmīgs **atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai**, atbalstot 29 projektus ar kopējo finansējumu 742 659 eiro apmērā. Tāpat atbalstīti 45 reģionālo mediju projekti ar konkursa ietvaros pieejamo finansējumu 398 439 eiro apmērā.

Tiek izstrādāti risinājumi **abonēto preses izdevumu piegādes** nodrošināšanai un drukāto mediju atbalsta pilnveides iespējām Latvijā, tostarp izvērtējot vairākus scenārijus un to finanšu ietekmi, kā arī nepieciešamos tiesību aktu grozījumus.

⁸¹ MK 2019. gada 30. aprīļa rīkojums Nr. 200 "Par Dziesmu un deju svētku padomes sastāvu".

⁸² [Grozījumi Sabiedrības integrācijas fonda likumā Saeimā pieņemti 2019. gada 8. jūlijā.](#)

⁸³ Izsludināts atklāts konkurss, pieteikšanās līdz 2019. gada 9. oktobrim.

⁸⁴ 2019. gada 17. septembra MK sēde.

Pilnveidojot valsts atbalstu **sabiedrības medijpratības** stiprināšanai, organizēta gan medijpratības veicināšanas partneru ikgadējā sanāksme, gan sniegts atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanā, nacionālās kultūrtelpas stiprināšanā latviešu valodā un sabiedrības noturības stiprināšanā pret dezinformāciju.

Turpinot darbu pie vienotas un efektīvas **mediju monitoringa sistēmas** un kopregulācijas mehānisma izstrādes, sagatavots nepieciešamais normatīvais ietvars Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 14. novembra Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas pārņemšanai Latvijas tiesību sistēmā, lai direktīvas jaunās normas līdz 2020. gada 19. septembrim stātos spēkā Latvijā.

Tāpat norit darbs pie likumprojekta „Grozījumi Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā” izstrādes, lai pārņemtu tās aktuālās Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa tiesību normas, kas attiecināmas uz plašsaziņas līdzekļu nozari, un lai nodrošinātu Diasporas likumā noteiktās Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes kompetences īstenošanu.

Sniegts ieguldījums nacionālās informācijas telpas drošības stiprināšanā, atbalstot Baltijas Mediju izcilības centra darbību.

Sports

Lai veicinātu sporta nozares attīstību, IZM izveidotajā Sporta nozares attīstības darba grupā ir panākta vienošanās par **sporta nozares prioritāro virzienu** (sporta politikas jomu) maiņu. Par jauno Latvijas sporta stratēģijas prioritāti tiks izvirzīta bērnu un jauniešu sporta attīstība, savukārt par nākamās pakāpes prioritātēm tiks noteikts augstu sasniegumu sports un tautas sports. Darba grupā veikta esošā sporta nozares finansēšanas modeļa analīze un uzsākts darbs pie modeļa pilnveides, lai izveidotu stabilu, efektīvu un ilgtermiņā prognozējamu sporta nozares finansēšanas modeli. Tāpat uzsākts darbs pie kritērijiem prioritāri atbalstāmo sporta veidu noteikšanai. Pakāpeniskas izmaiņas plānots ieviest jau 2020. gadā, tomēr plašākas izmaiņas plānotas ar 2021. gadu. Darba grupā arī panākta konceptuāla vienošanās, ka nepieciešams noteikt vienu organizāciju, kura caurskatāmā procedūrā pēc vienotiem principiem un kritērijiem tiešā un nepastarpinātā veidā nodrošinātu valsts sporta budžeta līdzekļu sadali sporta federācijām, tādējādi mainot līdzšinējo sazaroto valsts budžeta līdzekļu sadales mehānismu, kad sadales procesā ir iesaistītas vairākas sporta organizācijas. Minētais jautājums jāvirza izskatīšanai Latvijas Nacionālajā sporta padomē un valdībā.

Uzsākta diskusija par **turpmāko pieeju un valsts līdzfinansējuma piešķiršanas kārtību** un kritērijiem nacionālas nozīmes starptautisku sporta sacensību organizēšanai Latvijā, gan vērtējot šo jautājumu kontekstā ar sporta nozares budžeta prioritātēm, gan ar iespējām veidot atsevišķu mērķprogrammu tādu starptautisku sporta pasākumu atbalstīšanai, kas veicina tūrisma nozares attīstību un popularizē Latvijas tēlu un atpazīstamību pasaulē.

Uzsākts darbs pie sportistu sagatavošanas sistēmas izvērtēšanas un pilnveides.

Sekmīgi tiek turpināta **Daugavas stadiona rekonstrukcijas** projekta īstenošana – noslēgts līgums par ledus halles ar diviem ledus laukumiem projektēšanu un būvniecību, kā arī uzsākti darbi pie vieglatlētikas manēžas projekta.

Valdībā rasts risinājums un **piešķirti papildu finanšu līdzekļi** vairāku Latvijas komandu dalībai augsta līmeņa starptautiskās sporta sacensībās ārvalstīs, kā arī vairākām sporta federācijām piešķirti finanšu līdzekļi starptautisku sporta sacensību organizēšanai Latvijā.

III. Valsts drošība un ārlietas

Saskaņā ar Nacionālās drošības likumu MK ir izskatījis un iesniedzis Saeimā⁸⁵ **Nacionālās drošības koncepciju**, kuru izstrādāja VDD sadarbībā ar pārējām valsts drošības iestādēm un nozaru ministrijām. Koncepcijā uzsvērtā apdraudējuma spektra paplašināšanās, daudz detalizētāk aplūkojot apdraudējuma jomas un izvērstāk atspoguļojot prioritāros virzienus to novēršanai. Nacionālās drošības koncepcijā ir uzsvērts, ka nacionālās drošības apdraudējuma pārvarēšanā ir jāiesaistās visai valsts pārvaldei, definējot precīzus pasākumus savu spēju stiprināšanai. Koncepcija nosaka vienotus valsts apdraudējuma novēršanas stratēģiskos pamatprincipus un prioritātes. Pēc Nacionālās drošības koncepcijas apstiprināšanas ir **uzsākts darbs pie Nacionālās drošības plāna**, kurā tiks iekļauti konkrēti valsts apdraudējuma novēršanas un neitralizācijas pasākumi.

Visaptveroša valsts aizsardzība Latvijā ir **izvirzīta** par prioritāro **valsts aizsardzības attīstības virzienu**, lai nodrošinātu koordinētu valsts militāro un civilo aizsardzību un valsts un sabiedrības noturīgumu un funkcionēšanu krīzes un kara laikā. Veicinot visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas koordināciju vairākos līmeņos, ir izveidota ministru darba grupa, notiek AM rīkotas starpinstitūciju mācības KRISTAPS 2019, kuru ietvaros iestāžu eksperti un dažādu nozaru uzņēmumu pārstāvji pilnveido savas praktiskās un teorētiskās iemaņas. Sabiedrības un tautsaimniecības noturībai pret krīzēm ir sagatavots attiecīgs normatīvais ietvars, kaujas gatavības celšanai tiek īstenoti Nacionālo bruņoto spēku spēju attīstības projekti, veikta personāla piesaiste un apmācība, iegādāts individuālais un kolektīvais ekipējums, kā arī veikta nepieciešamās infrastruktūras izbūve.

Viens no valsts drošības pamatiem ir tiesiskuma stiprināšana. Tādēļ valdība apņēmusies **stiprināt tiesiskumu un modernizēt tiesu varu**. Lai to īstenotu, iekšlietu ministrs un tieslietu ministrs 2019. gada 2. aprīlī parakstīja savstarpējās sadarbības memorandu⁸⁶ regulārai komunikācijai un intensīvai informācijas apmaiņai tiesiskuma stiprināšanā, izmeklēšanas veicināšanā un tiesvedības procesu pilnveidošanā. Sadarbības ietvaros plānots **attīstīt un modernizēt tieslietu un iekšlietu informācijas sistēmu**, lai elektronizētu procesus, mazinātu slogu izmeklēšanas un iztiesāšanas stadijā, stiprinātu tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonu profesionālās zināšanas un prasmes, nodrošinātu kompleksu un padziļinātu kriminālprocesa izvērtējumu un lai uz to balstītu konceptuālu vienošanos par izmeklēšanas institūta turpmāku attīstību, izstrādātu vienotu metodisko materiālu un vadlīnijas izmeklētājiem un prokuroriem un ieviestu citus tiesiskuma stiprināšanas pasākumus.

Latvijas ārpolitikas prioritātes aizvien ir Latvijas iedzīvotāju un ārpus Latvijas esošo valstspiederīgo labklājība, valsts ārējā drošība, kā arī atbildīga iesaistīšanās globālu jautājumu risināšanā. Strauji mainīgajā globālajā vidē svarīgi līdzdarboties starptautisko organizāciju darba kārtības veidošanā, apliecināt sevi kā atbildīgu sadarbības partneri. Aktīvs darbs, veidojot ES kā spēcīgu nacionālu valstu savienību, iesaiste Latvijas interesēm atbilstošā reģionālā sadarbībā, atbalsts kaimiņvalstu attīstībai tikai stiprina Latvijas suverenitāti. Ārpus valsts robežām Latvija šobrīd **Apvienotajā Karalistē vēš pastiprinātu tautiešu uzmanību breksīta kontekstā**, kā arī pievēršas **diasporas pastāvēšanas** jautājumiem un tās saiknei ar Latviju. Ārpolitika balsta Latvijas uzņēmējus, kā arī stiprina Latvijas atpazīstamību, lai paplašinātu sadarbību ar partneriem ārpus Latvijas robežām.

⁸⁵ MK Nacionālā drošības koncepcija izskatīta 24.09.2019., [Saeima koncepciju apstiprinājusi 26.09.2019.](#)

⁸⁶ <https://www.tm.gov.lv/lv/aktualitates/tm-informacija-presei/sadarbibas-memorands-starp-latvijas-republikas-iekšlietu-ministriju-un-latvijas-republikas-tieslietu>.

Bezkompromisu tiesiskums un likuma vara

Uzsākts tieslietu sistēmas efektivitātes izvērtējums. TM ir veikusi gan starptautisko organizāciju (ESAO, Eiropas Padomes Komisijas Tiesu efektivitātei, Starptautiskā Valūtas fonda), gan Latvijas institūciju vērtējumos (Valsts kontroles revīzijas) iekļauto atziņu par Latvijas tieslietu sistēmu padziļinātu izpēti. Minētajos vērtējumos ir apzinātas problēmas pirmstiesas izmeklēšanas posmā un tiesvedības laikā, tomēr šie izvērtējumi ir vērsti uz atsevišķu procesa posmu analīzi. Tādējādi trūkst visaptverošas analīzes, kas nosegtu visu kriminālprocesa izmeklēšanas un iztiesāšanas procesu kopumā un raksturotu līdzšinējās sekmes rekomendāciju ieviešanā. Ņemot vērā iepriekš minēto, nepieciešams turpināt darbu pie pirmstiesas izmeklēšanas un tiesvedību kavējošu faktoru novēršanas, aicinot Valsts kontroli⁸⁷ izvērtēt iespēju veikt revīziju par faktoriem, kas ietekmē kriminālprocesa par noziedzīgiem nodarījumiem ekonomikas un finanšu jomā efektīvu izmeklēšanu un iztiesāšanu, un sniegt ieteikumus situācijas uzlabošanai. Plānotā analīze aptvertu visu izmeklēšanas un iztiesāšanas kriminālprocesa kopumā, kā arī raksturotu līdz šim paveikto, ieviešot tieslietu sistēmas izvērtējumos sniegtās rekomendācijas. **Valsts kontrole revīziju ir uzsākusi šī gada 11. augustā un to plāno pabeigt līdz 2020. gada 20. decembrim.**

Lai uzlabotu lietu izskatīšanas procesu komercstrīdu, korupcijas, ekonomisko un finanšu noziegumu jomā, tai skaitā celtu nolēmumu kvalitāti, valdība konceptuāli atbalstījusi⁸⁸ jaunas **specializētas pirmās instances rajona (pilsētas) tiesas (specializētas ekonomisko lietu tiesas) veidošanu Rīgā**, vienlaikus specializējot šo lietu izskatīšanu arī apelācijas ietvaros un paredzot specializētas kolēģijas izveidi pie Rīgas apgabaltiesas. Līdz ar specializāciju (tiesas jurisdikcijas koncentrēšanu) tiks celta tiesas procesa un nolēmuma kvalitāte, paaugstināta procesa efektivitāte, tai skaitā nodrošinot operatīvu lietu izskatīšanu, nodrošināta tiesu prakses vienveidība, specifiskas papildu apmācības gan tiesnešiem, gan tiesu darbiniekiem, kā arī sekmēta tiesnešu profesionālo zināšanu mijiedarbība, vienuviet risinot sarežģītus komerciesību un krimināltiesību jautājumus, kas nereti ir savstarpēji saistīti. Līdztekus ieguvumiem, ko specializētas tiesas izveide nesīs tiesu sistēmai, jāņem vērā, ka specializētā tiesa būs arī ilgtermiņa ieguldījums ekonomiski attīstītas un tiesiski sakārtotas valsts izveidē, padarot Latviju par uzņēmējdarbībai un investīcijām ekonomiski labvēlīgu valsti. Specializētās tiesas darbības uzsākšana tiks nodrošināta TM piešķirtā valsts budžeta ietvaros, un papildu finansējums no valsts budžeta nav nepieciešams. Norit darbs pie nepieciešamo grozījumu izstrādes normatīvajos aktos (grozījumi likumā "Par tiesu varu", Civilprocesa likumā un Kriminālprocesa likumā un vērtēta nepieciešamība veikt izmaiņas arī speciālajos normatīvajos aktos). Līdz 2020. gada nogalei plānots sagatavot tiesnešus darbam specializētajā tiesā. Prognozēts, ka specializētās tiesas darbu uzsāks ar 2021. gada 1. janvāri.

Turpinās darbs, lai uzlabotu lietu izskatīšanas efektivitāti tiesās un **palielinātu Tieslietu padomes lomu** lietu termiņu pārvaldības procesā, kā arī lai stiprinātu atbildības un neatkarības mehānismus. Attiecībā uz lietu izskatīšanas efektivitātes uzlabošanu tiesās paredzēts, ka tiesas priekšsēdētājs lietu izskatīšanas termiņu standartu iesniedz apstiprināšanai Tieslietu padomei, kura, izskatot jautājumu par standarta apstiprināšanu, ir tiesīga gan uzklaut tiesas priekšsēdētāju, gan sniegt rekomendācijas atbildīgajām iestādēm. Savukārt attiecībā uz atbildības un neatkarības mehānisma stiprināšanu paredzēts, ka, lai nodrošinātu kvalitatīvu tiesas darbu un iespēju pašai tiesu varai reaģēt uz iespējamu tiesnešu neprofesionalitāti un iespējamiem pārkāpumiem tiesneša darba

⁸⁷ [MK 25.06.2019. Informatīvais ziņojums "Par nepieciešamību īstenot revīziju par faktoriem, kas ietekmē efektīvu kriminālprocesa par noziedzīgiem nodarījumiem ekonomikas un finanšu jomā izmeklēšanu un iztiesāšanu" \(prot. Nr. 30 33. §\).](#)

⁸⁸ [MK 22.08.2019. rīkojums Nr. 407 "Par konceptuālo ziņojumu "Par Ekonomisko lietu tiesas izveidi"."](#)

organizācijā, plānots paplašināt tiesas priekšsēdētāja pilnvaras, paredzot tiesības nosūtīt tiesnesi uz profesionālās darbības ārpuskārtas novērtēšanu, ja konstatēti apstākļi, kas ir saistīti ar būtiskiem trūkumiem tiesneša darba organizācijā vai nepietiekamām tiesneša profesionālajām zināšanām, kas rada šķēršļus tiesvedības procesa kvalitatīvai norisei⁸⁹.

Sabiedrības informēšanas nolūkā ieviests publisks tiesu darba datu portāls <https://dati.ta.gov.lv>, kur nodrošināta piekļuve datiem par tiesu darbu, tai skaitā informācija par ilgstošu lietu neizskatīšanu dažādās lietu kategorijās.

Paredzēts ieviest **vispārīgu un uz visiem civiltiesiskajiem strīdiem attiecināmu pagaidu aizsardzības regulējumu**⁹⁰, tādējādi radot priekšnoteikumus efektīvākai personas tiesību aizsardzībai tiesā līdz brīdim, kad stāsies spēkā galīgais nolēmums lietā. Regulējuma mērķis ir novērst iespējamo kaitējumu prasītājam, nepieļaut jaunu prasītāja tiesību aizskārumu vai tā būtisku palielināšanos vai atkārtošanos, kā arī noteikt strīdīgu attiecību pagaidu neregulējumu iespējamo nelabvēlīgo seku novēršanai. Šāda regulējuma ieviešana ievērojami uzlabos personu tiesību aizsardzības iespējas, izšķirot strīdus civillietās, kamēr strīds vēl ir tiesvedības stadijā. Līdzīgi aizsardzības līdzekļi civillietu izskatīšanā ir pieejami faktiski visās ES dalībvalstīs, un piedāvātais risinājums Latvijas situācijā ir tuvināts Igaunijas un Vācijas regulējumam. Likumprojekts tiek gatavots iesniegšanai izskatīšanai MK.

Virzoties uz vienotu īpašumu (zemes un ēkas vienotības princips), tiek veikti pasākumi piespiedu dalītā īpašuma sakārtošanai. Lai pilnveidotu piespiedu nomas tiesisko regulējumu, izstrādāts likumprojekts "Grozījums likumā "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību""⁹¹, kas paredz novērst piespiedu nomas regulējuma pārlieku sadrumstalotību dalītā īpašuma gadījumā un atjaunot līdzsvaru starp tajā iesaistīto personu aizsargājamām interesēm.

Turpinās **profesionālo zināšanu pilnveide tieslietu sistēmā strādājošajiem**. Projekta "Justīcija attīstībai" ietvaros organizētas tieslietu sistēmā strādājošo mācības, kur apgūtas vairāk nekā 80 mācību tēmas un piedalījušās vairāk nekā 6000 personas. Organizēta konference par tieslietu sistēmā aktuālajiem jautājumiem. Norisinās darbs pie dažādu e-risinājumu izstrādes/ieviešanas, tiek atbalstīta un nodrošināta Tieslietu sistēmas efektivitātes izvērtējumā⁹² sniegto rekomendāciju ieviešana.

Paredzēts īstenot **nepilngadīgo kriminālatbildības reformu**, nepilngadīgai personai kriminālatbildību piemērojot tikai noteiktos gadījumos, lai tādā veidā samazinātu jauniešu likumpārkāpēju skaitu un veicinātu jauniešu veiksmīgāku integrāciju sabiedrībā un darba tirgū⁹³.

Turpinot darbu **uzturlīdzekļu parādnieku skaita samazināšanai un jaunu ierobežojumu ieviešanai**, šogad stājies spēkā regulējums, kas motivē parādnieku pildīt likumā noteikto pienākumu un nodrošināt bērnu ar uzturlīdzekļiem, kā arī nokārtot savas parādsaistības pret valsti, paredzot parādnieku atbrīvot no pienākuma maksāt aprēķinātos likumiskos procentus, ja līdz 2021. gada 30. jūnijam tas nosegs visu pamatparādu par viņa

⁸⁹ Grozījumi likumā "Par tiesu varu" un Tiesnešu disciplinārās atbildības likumā 14.06.2019. iesniegti Saeimas Juridiskās komisijas Tiesu politikas apakškomisijai (precizētie likumprojekti, kas pirmreizēji Saeimā tika iesniegti 15. martā kā iespējamie grozījumi minētajos likumos). Jautājums apakškomisijā tika skatīts 19. martā un 18. jūnijā, kad apakškomisija lēma konceptuāli atbalstīt grozījumus likumos un virzīt tos izskatīšanai Juridiskajā komisijā, turpinot jautājumu skatīt Saeimas rudens sesijā.

⁹⁰ Likumprojekts 15.08.2019. izsludināts VSS (prot. Nr. 30 34. §).

⁹¹ Likumprojekts 13.06.2019. izsludināts VSS.

⁹² Izvērtējumu veikusi Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, Eiropas Padomes Komisija Tiesu efektivitātei un Starptautiskais valūtas fonds.

⁹³ Grozījumi Krimināllikumā (Nr. 357/Lp13) un Grozījumi Kriminālprocesa likumā (Nr. 356/Lp13) 19.09.2019. pieņemti Saeimā pirmajā lasījumā.

vietā izmaksājamiem uzturlīdzekļiem⁹⁴. Tāpat likums paredz uzturlīdzekļu parādniekam liegt pašaisardzības, medību, sporta un kolekcijas ieroču iegādāšanos, nēsāšanu, realizēšanu un glabāšanu. Ierobežojums ieviests, lai nepieļautu situācijas, kad parādnieks, kurš nenodrošina savu bērnu ar uzturlīdzekļiem, finanšu līdzekļus izlieto aktivitātēm un hobijiem, kas prasa finansiālu ieguldījumu. Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija laikposmā no 2018. gada 1. jūlija līdz 2019. gada 30. jūnijam ir nosūtījusi 553 pieteikumus par kriminālprocesa uzsākšanu. Kriminālprocess pabeigts astoņos gadījumos, sastādot prokurora priekšrakstu par sodu. Turpmāk pastiprināta uzmanība tiks pievērsta uzturlīdzekļu nemaksātāju materiālajam stāvoklim, Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai nodrošinot datu apmaiņu ar VID par tiem parādniekiem, kuru oficiālie ienākumi neatbilst viņu dzīves līmenim, tādējādi veicinot nulles tolerances demonstrēšanu pret uzturlīdzekļu ļaunprātīgajiem nemaksātājiem ne tikai no valsts, bet arī darba devēju puses, kas uzturlīdzekļu parādniekam minimālo algu un pārējo atlīdzības daļu izmaksā "aploksnē". Ir pieaudzis lēmumu skaits par uzturlīdzekļu izmaksas izbeigšanu – laikposmā no 2018. gada 1. janvāra līdz 22. augustam pieņemti 742 lēmumi par uzturlīdzekļu izmaksas izbeigšanu, savukārt laikposmā no 2019. gada 1. janvāra līdz 22. augustam pieņemti 1518 lēmumi. Līdz ar to secināms, ka pakāpeniski **uzlabojas uzturlīdzekļu maksāšanas disciplīna. Pieaudzis arī atgūto izmaksāto uzturlīdzekļu apjoms.** 2018. gadā vidēji tika atgūti 16 % no izmaksājamiem uzturlīdzekļiem, savukārt 2019. gadā – 21 %.

Lai rastu risinājumu, kas līdzsvarotu izmaksājamo uzturlīdzekļu apmēru ar pieejamiem valsts budžeta līdzekļiem, no 2021. gada paredzēts valsts garantēto uzturlīdzekļu apmēru atsaistīt no minimālās algas un noteikt tos konstantā apmērā⁹⁵.

Lai sekmētu parādu atgūšanu no uzturlīdzekļu nemaksātājiem, kā arī lai motivētu vecākus pildīt ar likumu noteikto pienākumu nodrošināt bērnu ar uzturlīdzekļiem, ir būtiski palielinājies no uzturlīdzekļu nemaksātājiem atgūtā parāda apmērs. Tādējādi, samazinoties finansējuma apmēram no valsts budžeta dotācijas, rasta iespēja veikt tā pārdali atsevišķu **TM virzītu prioritāšu daļējai nodrošināšanai 2020. gadā un turpmāk:**

- apgabaltiesas un rajonu (pilsētu) tiesu darbinieku mēnešalgu palielināšanai līdz 85 % no attiecīgajai mēnešalgu grupai noteiktās maksimālās mēnešalgas;
- Valsts tiesu ekspertīžu biroja nodarbināto atalgojuma palielināšanai, lai samazinātu ekspertu mainību;
- Ekonomisko lietu tiesas izveidei;
- Zemgales rajona tiesas Tukumā nodrošināšanai ar papildu telpām un Kurzemes rajona tiesas Ventspilī izvietošana vienā adresē;
- videokonferenču iekārtu izvietošana tiesās lietu izskatīšanas termiņa samazināšanai;
- VSIA "Latvijas Vēstnesis" funkcijas "Oficiālā publikācija" nodrošināšanai.

Ar mērķi izveidot **drošu ieslodzījuma vietu infrastruktūru**, tai skaitā ieslodzījuma vietās nodrošināt atbilstošus resocializācijas apstākļus, lai preventīvi mazinātu noziedzību un atkārtotus noziegumus, kopš 2013. gada tiek meklēts risinājums jauna cietuma būvniecības uzsākšanai. Izskatot valsts budžeta prioritāros pasākumus, valdība pieņēma lēmumu⁹⁶ finansējumu jaunā Liepājas cietuma būvniecībai paredzēt no 2022. gada.

Turpinās darbs pie jauna Kriminālsodu izpildes likuma izstrādes, **lai nodrošinātu efektīvu un modernu brīvības atņemšanas soda izpildi**, samazinot ieslodzīto un

⁹⁴ [Grozījumi Uzturlīdzekļu garantiju fonda likumā, kas spēkā stājas 01.07.2019.](#)

⁹⁵ Grozījumi Uzturlīdzekļu garantiju fonda likumā iekļauti likumprojekta par nākamā gada valsts budžetu pavadošo likumprojektu paketē.

⁹⁶ [MK 13.09.2019. Informatīvais ziņojums "Par fiskālās telpas pasākumiem un izdevumiem prioritārajiem pasākumiem valsts budžetam 2020. gadam un ietvaram 2020.–2022. gadam", 23. punkts \(prot. Nr. 41 1. §\).](#)

probācijas klientu sūdzības un tiesvedības pret soda izpildes iestāžu personālu dažādu līmeņu tiesās.

Tika veikti pasākumi Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Valsts probācijas dienesta darbinieku **mācību sistēmas un darba kvalitātes pilnveidošanai**, kā arī 2019. gada 1. jūlijā ir uzsākta mācību centra infrastruktūras un apmācībai paredzēta ieslodzījuma vietas paraugkorpusa izveide Olaines cietuma teritorijā, lai izveidotu Olaines cietuma teritorijā mūsdienīgu korekcijas dienestu, personāla mācību centra un atklātā režīma cietuma infrastruktūru, kurā tiktu nodrošināts mūsdienu prasībām atbilstošs mācību saturs un prakses iespējas.

Iekšējā drošība

Lai nodrošinātu **Nacionālā kriminālizlūkošanas modeļa** ieviešanu un attīstību, tiesībaizsardzības un drošības iestādēs notiek darbs⁹⁷ pie metodisko materiālu sagatavošanas par starptautiskās sadarbības līgumiem, analītiskā rīka un attiecīgās infrastruktūras izstrādes, metodoloģijas izstrādes, kas nosaka galvenos principus informācijas vākšanai un analīzei saistībā ar nacionāla līmeņa organizētās noziedzības grupām, kā arī tiesiskā regulējuma izstrādes jaunveidojamai informācijas sistēmai. Vienlaikus paredzēts pilnveidot kriminālizlūkošanas prioritāro darba virzienu un informācijas analīzes metodoloģijas un apmācību sistēmu, tādējādi gan stiprinot analītisko dienestu kapacitāti, gan attīstot jaunas informācijas analīzes metodoloģijas, kā arī attīstot izglītības sistēmu šajā jomā. Tiek izstrādāti metodiskie materiāli par speciālajām izmeklēšanas darbībām, starptautiskās sadarbības līgumiem, mantas īpašo konfiskāciju, dzimumnoziegumu izmeklēšanu, dokumentu sagatavošanu starptautiskajai sadarbībai, kā arī par gaisa un ūdens transportlīdzekļu avāriju izmeklēšanu un kibernetizācijas izmeklēšanu.

Lai pārliecinātos, kā darbojas kriminālprocesā paredzētie mehānismi (izlīgums, paātrinātais process), kas var veicināt kriminālprocesu atlikuma samazināšanos VP, **tiek turpinātas kompleksās pārbaudes VP teritoriālajās struktūrvienībās**. Tiek turpināts pirmstiesas izmeklēšanas kvalitātes uzlabošanas darbs VP un plānošanas pasākumi saskaņā ar Valsts kontroles ieteikumu laika grafiku: nepieciešamo metodisko materiālu izstrāde, ar pirmstiesas izmeklēšanu saistīto problēmjautājumu apzināšana, citi plānošanas pasākumi konkrētu kritēriju noteikšanai kriminālprocesu izmeklēšanas jomā, kā arī apzināti iespējamie kritēriji amatpersonu, tai skaitā izmeklētāju un operatīvo darbinieku, skaitam iecirkņos plānotajās darba jomās – reaģēšana, likumpārkāpumu izmeklēšana un prevencija.

Izmeklējot noziedzīgus nodarījumus valsts institūciju dienestā, ja tie ir saistīti ar korupciju, KNAB līdz 2019. gada 1. septembrim ir uzsācis 36 kriminālprocesus, savukārt 10 kriminālprocesus ir nodevis prokuratūrā kriminālvajāšanas uzsākšanai. Pastiprināta uzmanība pievērsta publiskajiem iepirkumiem, tai skaitā būvniecības jomā, izmeklējot vairākus kriminālprocesus, kas saistīti gan ar kukuļošanu, krāpšanu, piesavināšanos, izšķērdēšanu, gan arī ar dokumentu viltošanu. **KNAB kā vienu no prioritārajiem uzdevumiem ir izvirzījis finanšu izmeklēšanu**. Šobrīd praktiski visos kriminālprocesos veic paralēlo finanšu izmeklēšanu⁹⁸.

Pieaugot uzticības līmenim, sabiedrība sniedz ievērojami plašāku informāciju par iespējamiem korupcijas, krāpšanas, piesavināšanās, izšķērdēšanas un interešu konflikta gadījumiem. Tādējādi KNAB izjūt gan štata, gan finansējuma

⁹⁷ 29.04.2019. Granta līgums Nr. VP/IDF/2019/1 par projekta "Nacionālā kriminālizlūkošanas modeļa infrastruktūras un analītiskās platformas izveide" uzsākšanu (īstenošana no 2019. gada 29. aprīļa līdz 2022. gada 30. aprīlim).

⁹⁸ No 2018. gada sākuma līdz 2019. gada 1. septembrim KNAB ir veicis 14 paralēlās finanšu izmeklēšanas un 43 lietās tā tiek turpināta. Izmeklētajos kriminālprocesos no 2019. gada sākuma līdz 2019. gada 1. septembrim, veicot paralēlo finanšu izmeklēšanu, uzsākti četri kriminālprocesi par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Vienā izmeklētājā kriminālprocesā Finanšu izlūkošanas dienestam nosūtīts lūgums iesaldēt, iespējams, noziedzīgi iegūtus finanšu līdzekļus.

nepietiekamību, novēršot un apkarojot tā kompetencē esošus noziedzīgus nodarījumus. Jāturpina stiprināt izmeklēšanas, operatīvās darbības un analītisko kapacitāti, ieguldot esošo darbinieku apmācībā un piesaistot jaunus darbiniekus atbilstoši valdības rīcības plānam⁹⁹.

Turpinoties apjomīgiem publiskajiem iepirkumiem, **KNAB pastiprinātu uzmanību pievērsīs korupcijas, izšķērdēšanas, krāpšanas, interešu konflikta u. c. risku mazināšanai publiskajos iepirkumos, tai skaitā būvniecības jomā.** Papildus tam KNAB kā prioritāti izvirzīs politisko organizāciju (partiju) uzraudzības stiprināšanu, kas sasaucas ar finansējuma palielināšanu politiskajām organizācijām (partijām) no valsts budžeta līdzekļiem.

Lai pilnveidotu tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonu izglītības sistēmu, piedāvāts risinājums atbilstoši izglītību iegūt Rīgas Stradiņa universitātē, apgūstot bāzes bakalaura studiju programmu "Policijas darbs" un ar speciālu modeli papildināto maģistra programmu "Tiesību zinātne", kā arī papildināt zināšanas kvalifikācijas paaugstināšanas kursos¹⁰⁰. Lai nodrošinātu IeM sistēmas iestāžu amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm profesionālo izglītību atbilstoši Vienotās elektroniskās apmācības platformas ieviešanas plānam, notiek darbs pie vienotas IeM koledžu e-mācību platformas un mācību procesa uzskaites informācijas sistēmas ieviešanas. Kvalitatīvai izmeklēšanas darbību veikšanai VP amatpersonas pastiprināti tiek apmācītas tādās jomās kā tehnoloģija, apmācība un zināšanas agrīnās brīdināšanas un atbilstošas reaģēšanas vadītu darbību sistēmas izveidei cīņā ar organizēto noziedzību un terorismu, noziedzīgi iegūtu līdzekļu atguve (identifikācija, izsekošana, arests, konfiskācija) un kiberekspertīzes.

Lai **stiprinātu valsts robežas drošību,** izmantojot mūsdienu prasībām atbilstošas un modernas tehnoloģijas, tiek turpināts darbs pie Eiropas robežu uzraudzības sistēmas ieviešanas, uzsākta Eiropas ceļošanas informācijas un atļauju sistēmas, kā arī iecelšanas/izceļošanas sistēmas ieviešana. Izstrādāts Latvijas Republikas valsts robežas integrētās pārvaldības plāns. Tiek turpināta valsts robežas joslas izbūve gar Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas robežu un gar Latvijas Republikas un Baltkrievijas Republikas robežu. Latvijas amatpersonas aktīvi darbojas FRONTEx aģentūras organizētajās kopīgajās operācijās – šobrīd 44 amatpersonas ar attiecīgiem tehniskiem līdzekļiem (viens kuģis, viens mobilās novērošanas komplekss, viena nomāta lidmašīna, viens dienesta suns).

Notiek **likumprojekta "Imigrācijas likums"** un MK noteikumu izstrāde par kārtību, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieejo un uzturas Latvijā. Ir stājušies spēkā grozījumi Imigrācijas likumā¹⁰¹, kas pieļauj iespēju ārzemniekus nodarbināt uz ilgtermiņa vīzas pamata.

Preterorisma pasākumos iesaistītās valsts institūcijas pārbaudīja un pilnveidoja savas reaģēšanas spējas teroraktā 2019. gada maijā Rīgā VDD organizētajās preterorisma mācībās "Pūlis 2019", kurās tika imitēts viens no Eiropā biežāk īstenotajiem terorakta veidiem – pūļa taranēšana ar transportlīdzekli cilvēku masveida pulcēšanās vietā. Kopumā mācībās piedalījās vairāk nekā 300 dalībnieku, kā arī novērotāji no Lietuvas un Igaunijas. Tika izstrādāts un ieviests sabiedriskās drošības nodrošināšanas tipveida plāns, kas tai skaitā ir attiecināms arī uz sabiedriskās kārtības nodrošināšanu publisku pasākumu laikā, ko veic VP. Tipveida plānā ir iekļauts drošības apdraudējuma risku izvērtējums, uzlabota komunikācija un komandķēde.

⁹⁹ VRP 180.2 pasākums paredz stiprināt KNAB kapacitāti gan cilvēkresursu, gan materiālo resursu ziņā un palielināt tā finansējumu un štata vietu skaitu par 23 %.

¹⁰⁰ [MK 17.09.2019. protokollēmums "Informatīvais ziņojums "Par valsts universitātes izvēli tiesībaizsardzības iestāžu speciālistu sagatavošanai un atbilstoša normatīvā regulējuma izstrādes nepieciešamību" \(prot. Nr. 42 28. §\).](#)

¹⁰¹ Pieņemti Saeimā 06.06.2019. un stājās spēkā 01.07.2019.

Tiek turpināts darbs, lai **uzlabotu VP un VUGD dienesta amatpersonu pienākumu izpildes efektivitāti**. VP ir pabeigusi dienesta funkcionālo izvērtējumu un turpina izstrādāt darbības rādītāju efektivitātes izvērtēšanas sistēmu. Galvenais šīs sistēmas izveides mērķis ir mazināt birokrātisko slogu policijas darbiniekiem, jo jau šobrīd izvērtējumā ir konstatēts, ka VP darbiniekiem liela daļa no sava darbalaika jāvelta pārskatu sagatavošanai, kas traucē to pamatfunkciju izpildei. Tāpat iesniegts pieteikums EK Strukturālo reformu atbalsta programmas otrajam posmam par IeM iestāžu procesu digitalizāciju, kā arī tiek turpināta EEZ un Norvēģijas finanšu instrumenta projekta "Atbalsts Valsts policijai ekonomisko noziegumu izmeklēšanas paātrināšanai un kvalitātes uzlabošanai Latvijā" saskaņošana ar donoriem.

Lai attīstītu **brīvprātīgo ugunsdzēsēju apmācību un iesaisti ugunsgrēku dzēšanā un prevencijas pasākumos**, turpinās darbs pie brīvprātīgo ugunsdzēsēju organizāciju un pašvaldību ugunsdzēsības dienestu attīstības iespēju izvērtēšanas un finansiālā atbalsta sniegšanas. Šobrīd ir izteikts piedāvājums brīvprātīgajiem ugunsdzēsējiem pieteikties apmācībai ugunsdzēsības un ugunsdrošības prevencijas jautājumos atbilstoši programmai, ko izstrādājusi Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledža. Vienlaikus norit darbs pie valsts civilās aizsardzības plāna izstrādes.

Lai nodrošinātu Fizisko personu reģistra likumā noteikto prasību izpildi attiecībā uz vienotu ārzemnieku uzskaiti Fizisko personu reģistrā, norit darbs pie efektīva, mūsdienīga, uz modernām tehnoloģijām balstīta risinājuma¹⁰² – **fizisko personu datu izplatīšanas platformas**, kas samazinātu administratīvo slogu iedzīvotājiem, veicinātu valsts pārvaldes efektivitāti un uzlabotu pakalpojumu pieejamību. Projekta ietvaros tiks izstrādāta jauna Fizisko personu reģistra informācijas sistēma.

Valsts aizsardzība

Lai nodrošinātu koordinētu valsts militāro un civilo aizsardzību un valsts un sabiedrības noturīgumu un funkcionēšanu krīzes un kara laikā, Latvijā par prioritāti ir izvirzīta **visaptveroša valsts aizsardzība**. Veicinot visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas koordināciju vairākos līmeņos, ir izveidota ministru darba grupa. Lai pilnveidotu ministriju rīcību krīzes (kara) laikā, ir notikušas visu ministriju iekšējās galda izspēles un izskatīti katras ministrijas krīzes mācību secinājumi. Lai pilnveidotu normatīvo regulējumu valsts apdraudējuma situācijās, vienlaikus sekmējot sabiedrības un tautsaimniecības noturību pret krīzēm, ir sagatavoti grozījumi Nacionālās drošības likumā, Mobilizācijas likumā un likumā "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli".

Lai paaugstinātu valsts un pašvaldību iestāžu, tautsaimniecības un sabiedrības noturīgumu un spēju pārvarēt dažāda rakstura krīzes situācijas, no 2019. gada augusta līdz oktobrim norisinās AM rīkotas starpinstitūciju mācības KRISTAPS 2019, kuru ietvaros iestāžu eksperti un dažādu nozaru uzņēmumu pārstāvji pilnveido savas praktiskās un teorētiskās iemaņas. Mācību ietvaros notikušas vairāk nekā 20 ekspertu sanāksmes, kurās ir iekļautas tēmas un jautājumi no 2019. gadā notikušajās ministriju iekšējās krīzes vadības mācībās identificētajām problēmām, kā arī tika organizēta MK un citu valsts augstāko amatpersonu mācību sanāksme.

Regulāro un teritoriālo vienību attīstībai un kaujas gatavības celšanai tiek īstenoti NBS spēju attīstības projekti, veikta personāla piesaiste un apmācība, iegādāts individuālais un kolektīvais ekipējums, kā arī veikta nepieciešamās infrastruktūras izbūve.

Nodrošinot ilgtermiņa NBS attīstības plānošanu un iezīmējot aizsardzības spēju attīstības ambīciju līmeni nākamajam 12 gadu ciklam, ir apstiprināts prioritāro spēju saraksts un norit NBS attīstības plāna izstrāde 2020.–2032. gadam. Lai nodrošinātu loģistikas sistēmas attīstību un vienību apgādi ar nepieciešamajiem resursiem, ir noteiktas galvenās vadlīnijas NBS spēju attīstībai un finansēšanai. Sauszemes spēku Mehanizētās

¹⁰² ERAF projekts "Fizisko personu datu pakalpojumu modernizācija"; projekts turpinās līdz 07.03.2021.

kājnieku brigādes attīstības ietvaros NBS ir saņemtas papildu izlūkošanas kaujas kāpurķēžu bruņutehnikas (CVRT) platformas – šobrīd NBS saņemtas jau 99 platformas un tuvākajā laikā gaidāma vēl 18 CVRT piegāde. Lai vidējā termiņā bruņojumā ieviestu *Black Hawk* UH-60M transporta helikopteru platformas, taktiskā gaisa transporta spēju attīstības ietvaros plānota personāla pārkvalifikācija, kā arī ir sagatavotas nepieciešamās infrastruktūras attīstības tehniskās prasības. Attīstot NBS pretgaisa aizsardzības spējas, veiktas nepieciešamā atbalsta ekipējuma iegādes un norit darbs, lai vidējā termiņā iegādātos nepieciešamo ugunsvadības centru. Komandvadības spējas attīstības ietvaros tiek nodrošināta materiāltehnisko līdzekļu iegāde un vidējā termiņā tiek plānota nepieciešamā komandvadības sistēmnodrošinājuma iegāde.

Nemot vērā būtisko **Zemessardzes lomu valsts aizsardzībā**, tiek strādāts pie zemessargu skaita pieauguma, apmācību procesa pilnveides, materiāltehnisko līdzekļu iegādēm un ZS bataljonu infrastruktūras attīstības. Apstiprināts NBS Vieglo kājnieku spējas detalizētais ieviešanas plāns 2019.–2027. gadam. Šobrīd ZS dienējošo skaits ir sasniedzis vairāk nekā 8 300 zemessargu. Lai pārbaudītu un pilnveidotu vienību gatavību pildīt valsts aizsardzības uzdevumus, visā Latvijas teritorijā notikušas Zemessardzes militārās mācības ZOBENS 2019, kurās piedalījušies vairāk nekā 1000 zemessargu un karavīru.

Lai sekmētu **jaunsardzes attīstību**, sākot ar 2019./2020. mācību gadu, vairāk nekā 60 skolās visā Latvijā ieviestas **valsts aizsardzības mācības** (VAM). Ir nodrošināti mācību priekšmeta pasniegšanai nepieciešamie instruktori un metodiskais atbalsts. Skolēniem vasarā tika nodrošināta daļība brīvprātīgā militāro iemaņu apmācības nometnē. Paralēli norit darbs pie VAM programmas aktualizēšanas un likumprojekta "Par bērnu un jauniešu izglītošanu valsts aizsardzībā" apstiprināšanas, lai nodrošinātu gan jaunsargu interešu izglītības programmas, gan VAM programmas atbilstību jaunajiem pamatizglītības un vidējās izglītības standartiem, nodarbību drošību un atvērtību visiem Latvijas skolēniem. Paralēli norit darbs pie Jaunsardzes programmas aktualizēšanas, īpašu uzmanību veltot līderības prasmju pilnveidošanai.

Ārpolitika

Atbalsts starptautisko tiesību principu ievērošanai pozicionē Latviju kā atbildīgu sadarbības partneri, tādēļ Latvija iestājas par ANO, ES, NATO, Baltijas valstu, Baltijas jūras valstu un citu daudzpusēju sadarbības formātu spēcīgāku starptautiskajās attiecībās un aktīvi piedalās kopīgo jautājumu risināšanā.

Latvija ir apņēmusies **klūt** par **ANO Drošības padomes nepastāvīgo locekli** no 2026. gada līdz 2027. gadam. Šogad Latvija vairākkārt ANO ietvaros iestājusies par ANO Drošības padomes reformu nepieciešamību, un tiek izstrādāta lobija kampaņa veiksmīgam startam Drošības padomes vēlēšanās 2025. gadā.

Kopā ar NATO sabiedrotajiem veikti pasākumi, lai kolektīvi stiprinātu reģiona drošību. Atbilstoši NATO Briseles samitā pieņemtajam lēmumam 2019. gada 8. martā Ādažu bāzē kopā ar Dāniju un Igauniju **atklāts daudznacionālais divīzijas štābs "Ziemeļi"**, kas nodrošinās komandvadības elementu Baltijas reģionā. Latvija sniedz ieguldījumu arī NATO iesaistes nostiprināšanā Eiroatlantiskajā telpā. 2019. gadā 16. maijā Latvija ratificēja NATO dalībvalstu parakstīto protokolu par Ziemeļmaķedonijas pievienošanu NATO. Pozitīvi novērtējot Latvijas izrādīto iniciatīvu, NATO ģenerālsekretārs 17. jūnijā apstiprināja, ka **2021. gada aprīlī Latvijā notiks NATO ārlietu ministru sanāksme**, kas palīdzēs uzturēt Alianses darba kārtībā jautājumu par NATO aizsardzības pasākumu, tai skaitā sabiedroto paplašinātās klātbūtnes, nodrošināšanu un stiprināšanu Baltijas reģionā.

Latvija turpina piedalīties **starptautisko organizāciju īstenotajās starptautiskajās operācijās un misijās** Eiropas austrumos, Tuvajos Austrumos un Āfrikā, sniedzot ieguldījumu starptautiskās drošības stiprināšanā un gūstot nozīmīgu pieredzi. Atbalstot kaimiņvalstis, kopš 2019. gada sākuma daļībai starptautiskajās civilajās

misijās Ukrainā un Gruzijā ir nosūtīti 8 jauni eksperti no Latvijas, kopējam civilo ekspertu skaitam sasniedzot 23 (ES Padomdevēja misijā Ukrainā – 8, ES Novērošanas misijā Gruzijā – 7, savukārt EDSO Speciālajā novērošanas misijā Ukrainā – 8). Vairāk nekā 50 Latvijas militārie eksperti turpina dalību ES (Mali un *EUNAVFOR Med Sophia* Vidusjūrā), NATO (Afganistānā) un ANO (Mali) misijās un operācijās.

Veiktas izmaiņas Starptautiskās palīdzības likumā attiecībā uz civilo ekspertu dalības iespējām operācijās, kompensācijām saistībā ar nelaiemes gadījumiem, kuros cietis civilais eksperts, pildot amata pienākumus, kā arī procedūrās, lai atvieglotu attīstības sadarbības īstenošanu.¹⁰³ Norisinās darbs pie attīstības sadarbības institucionālā ietvara pilnveides, lai uzlabotu Latvijas, tai skaitā privātā sektora, iespējas iesaistīties ES un citu donoru finansētajos projektos.¹⁰⁴ Aktīvi rit 2019. gada plānā paredzētie attīstības sadarbības pasākumi, tostarp konsultācijas, mācības, pieredzes apmaiņa u. c.

Baltijas valstu sadarbības ietvaros Latvija kā 2019. gada prezidējošā valsts Baltijas Ministru padomē ir izvirzījusi trīs prioritātes: drošības stiprināšana reģionā, reģionālo transporta un enerģētikas infrastruktūras projektu attīstība un kopīgo interešu aizstāvība ES.

Laikposmā no 2018. gada 1. jūlija līdz 2019. gada 30. jūnijam ĀM **koordinēja Latvijas prezidentūras darbu Baltijas jūras valstu padomē**. Prezidentūras laikā ĀM vadīja BJVP sadarbības formāta uzraudzības un lēmumu pieņemšanas platformas – vecāko amatpersonu komitejas – darbu, tādējādi nodrošinot BJVP ekspertu darba grupu un sadarbības ietvaru aktivitāšu uzraudzību un koordināciju. Latvijas prezidentūras noslēgumā tika noorganizēta augsta līmeņa sanāksme, kuras laikā BJVP dalībvalstu ārlietu ministri un augstie pārstāvji pieņēma divus Latvijas prezidentūras vadībā tapušus dokumentus – “Jūrmalas deklarāciju” un “BJVP reformu rīcības plānu 2018–2020”. Reformu rīcības plāns akcentē nepieciešamību BJVP tās turpmākajā darbībā kļūt elastīgākai, spējīgākai ciešāk un efektīvāk sadarboties ar citiem partneriem reģionā, vienlaikus nezaudējot savu unikalitāti un orientāciju uz praktisko sadarbību.

Sadarbībā ar LIAA ĀM organizējusi **seminārus Latvijas uzņēmējiem**, sniedzot informāciju un plašāku izpratni par ārvalstu tirgiem, īpašu uzsvaru liekot uz tālo tirgu apgūšanu. Latvijas pārstāvniecības ārvalstīs ir atbalstījušas uzņēmējus dažāda veida tirdzniecības misijās, izstādēs un semināros. ĀM prioritāte konsulārajā jomā ir **konsulāro pakalpojumu pieejamība** un efektīva konsulārā palīdzība ārkārtas situācijās, tai skaitā sadarbībā ar citām ES valstīm.

ĀM arī nodrošinājusi pastāvīgu Latvijas ekonomisko interešu pārstāvību ES kopējās tirdzniecības politikas ietvaros. ES noslēgtie brīvās tirdzniecības līgumi sniedz arvien jaunas eksporta iespējas uzņēmējiem, kā arī nodrošina ieguvumus mūsu valsts iedzīvotājiem plašāka un pieejamāka preču klāsta veidā. Ar 2019. gada februāri **spēkā stājās ES–Japānas Ekonomisko partnerattiecību nolīgums** un noslēgšanai tuvojas arī citi nolīgumi, tostarp ar Singapūru un *Mercosur* valstu bloku.

Latvijas pārstāvniecības ārvalstīs sadarbībā ar citām Latvijas valsts institūcijām un sadarbības partneriem Latvijas valsts simtgades publiskās diplomātijas programmā līdz 2019. gada septembrim ir **īstenojušas vairāk nekā 86 publiskās diplomātijas projektus**, lai veicinātu Latvijas atpazīstamību un pievērstu ārvalstu partneru uzmanību Latvijas sasniegumiem. Tas rezultējās sadarbībā ekonomikas, drošības, kultūras, izglītības un citās jomās. Ārvalstu sabiedrības tika informētas par mūsu valsts vērtībām un vēstures stāstiem (izstādes, diskusijas, informatīvie materiāli), par ilgtspējīgu Latvijas nākotni (dalība starptautiskos forumos, tematiskās konferencēs, semināros, diskusijās, prezentācijās). Kinoindustrijas jomā eksperti piedalījās Latvijas/Baltijas/Eiropas valstu filmu

¹⁰³[MK 10.09.2019. "Grozījumi "Starptautiskās palīdzības likumā"" \(prot. Nr. 39 3. §\).](#)

¹⁰⁴[MK 03.04.2019. rīkojums Nr. 153 "Par Attīstības sadarbības politikas plānu 2019. gadam".](#)

dienās, starptautiskajos kinofestivālos, kā arī tika atbalstīta Latvijas pārstāvju dalība literatūras, mūzikas un vizuālās mākslas projektos ārvalstīs. Viena no šī gada tematiskajām prioritātēm – akcija "Baltijas ceļš 30".

IV. Moderna pārvaldība

Ministru kabinets izvirzījis vairākus mērķus **pārvaldības modernizācijai un efektīvākai funkciju un publisko pakalpojumu izpildei**. Plānots samazināt birokrātiju, štata vietu skaitu valsts iestādēs, ierobežot pārregulāciju, neradīt administratīvo slogu un aizvien jaunus normatīvos aktus. Valdība paredzējusi **īstenot administratīvi teritoriālo reformu**, lai nodrošinātu attīstīties spējīgu pašvaldību izveidi un efektīvāku vietējo pašvaldību funkciju izpildi. Valdība izvirzījusī mērķi **pilnveidot valsts kapitālsabiedrību pārvaldību**, paredzot izstrādāt un ieviest jaunu politikas dokumentu valsts kapitālsabiedrību pārvaldībai, tai skaitā paredzot kapitālsabiedrību iedalījuma izstrādi, un uzsākt pakāpenisku valsts kapitāla daļu turētāja funkcijas centralizāciju vienas institūcijas kompetencē.

Uzsākti Valsts pārvaldes reformu plānā 2020 noteiktie **atbalsta funkciju centralizācijas pasākumi**, tai skaitā centralizējot dažādu preču iepirkumus. Turpmāk plānots darbs pie **centralizēto iepirkumu pilotprojektiem**, lai samazinātu administratīvo slogu iepirkumu veicējiem.

Vietējo pašvaldību pārvalde

Ir uzsākta vietējo pašvaldību **administratīvi teritoriālās reformas īstenošana**, lai uzlabotu iedzīvotāju dzīves kvalitāti, nodrošinātu salīdzināmus pakalpojumus neatkarīgi no dzīvesvietas, apvienotu pašvaldības ilgtermiņīgākās un ekonomiski spēcīgākās vienībās, kas spēj nodrošināt likumā minēto pašvaldību autonomo funkciju izpildi salīdzināmā kvalitātē un pieejamībā. 2019. gadā veikti vairāki pasākumi, lai izveidotu jauno teritoriālā iedalījuma modeli un izstrādātu reformas īstenošanai nepieciešamo normatīvo regulējumu¹⁰⁵, vienlaikus nodrošinot konsultācijas ar pašvaldībām un sabiedrības informēšanu. Notiek darbs, lai sagatavotu regulējumu arī jaunizveidoto novadu pilnvērtīgai darbībai un plānošanas procesu nepārtrauktībai¹⁰⁶. Administratīvi teritoriālās reformas kontekstā ir izstrādāti priekšlikumi investīciju programmai autoceļu attīstībai¹⁰⁷, kā arī 2020. un 2021. gadā vidēja termiņa budžetā reformas īstenošanai ir plānots finansējums 9,3 milj. eiro apmērā. Šobrīd tiek vērtēta otrā līmeņa pašvaldību izveides nepieciešamība un tiek izstrādāti priekšlikumi par plānošanas reģionu darbības maiņu.

Ilgtermiņīgāka un mērķtiecīgāka reģionālā attīstība

Tiek īstenots **ricības plāns Latgales reģiona ekonomiskajai izaugsmei 2018.–2021. gadam**¹⁰⁸, kura mērķis ir panākt reģionālo atšķirību mazināšanos, nodrošinot Latgales reģionā efektīvus pasākumus ekonomiskās aktivitātes stimulēšanai, jaunu darbavietu radīšanai un labklājības paaugstināšanai. Viens no virzieniem ir atbalsta paplašināšana Latgales speciālajā ekonomiskajā zonā, paredzot nodokļu atvieglojumus darbaspēka izmaksām jaunajās darba vietās. 2019. gada 16. jūlijā MK atbalstīja likumprojektus "Grozījumi Latgales speciālās ekonomiskās zonas likumā" un "Grozījumi likumā "Par nodokļu

¹⁰⁵ 05.02.2019. MK pieņemts informatīvais ziņojums "Par turpmāko rīcību administratīvi teritoriālās reformas pabeigšanai"; 21.03.2019. Saeimā pieņemts lēmums "Par administratīvi teritoriālās reformas turpināšanu" ([139/Lm13](#)); 14.05.2019. MK pieņemts informatīvais ziņojums "Par sabiedriskai apspriešanai izvirzāmo administratīvi teritoriālā iedalījuma modeli" ([prot. Nr. 24](#) 23. §); ar MK 18.09.2019. rīkojumu Nr. 445 apstiprināts konceptuālais ziņojums "Par administratīvi teritoriālo iedalījumu"; 29.08.2019. VSS izsludināts likumprojekts "Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums" (VSS-861).

¹⁰⁶ [18.07.2019. izsludināts VSS grozījumu projekts Teritorijas attīstības plānošanas likumā \(VSS-733\)](#); izstrādāti un VARAM mājaslapā publicēti metodiskie materiāli – vadlīnijas deleģēšanas līgumu izstrādei, vadlīnijas maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanai, [vadlīnijas veiksmīgai pašvaldības saistošo noteikumu par budžetu sagatavošanai](#), vadlīnijas veiksmīgai finanšu līdzekļu pieprasījumu no programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem" sagatavošanai, vadlīnijas par atskurbināšanas pakalpojumu izdevumu segšanu.

¹⁰⁷ [05.09.2019. izsludināts VSS informatīvais ziņojums "Par investīciju programmu autoceļu attīstībai administratīvi teritoriālās reformas kontekstā" \(VSS-885\)](#).

¹⁰⁸ MK apstiprināts 19.09.2018. ar rīkojumu Nr. 447.

piemērošanu brīvostās un speciālajās ekonomiskajās zonās", kas paredz vairākus risinājumus Latgales speciālās ekonomiskās zonas darbības uzlabošanai. Likumprojekti pilnveido esošo atbalsta sistēmu Latgales speciālajā ekonomiskajā zonā – uzlabots normatīvais regulējums, lai nodrošinātu speciālās ekonomiskās zonas statusa piešķiršanu tiem projektiem un teritorijām, kur tiek plānots veikt ieguldījumus atbalstāmajās nozarēs. Kopumā ir noteiktas 25 atbalstāmās nozares, piemēram, pārtikas, koksnes un metāla produktu ražošana, kā arī ķīmisko un farmaceitisko produktu ražošana. Turpmāk varēs piešķirt atbalstu arī par investīcijām informācijas tehnoloģiju jomā.

Kopš Latgales SEZ darbības uzsākšanas līdz 01.06.2019. ir noslēgti 19 līgumi par investīcijām Latgales SEZ teritorijā 5,8 milj. eiro apmērā, pabeigta 7 ieguldījumu projektu īstenošana, Latgales SEZ iekļauta 63,7 ha liela platība, līdz 2022. gadam saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem paredzēts izveidot 93 jaunas darba vietas.

Valsts pārvalde un valsts aktīvu pārvaldība

Procesu pārskatīšana un optimizācija, kā arī atteikšanās no liekām darbībām ir kļuvusi par nozīmīgu valsts pārvaldes iestāžu darbības daļu. 2018. gadā darbs pie **administratīvā sloga mazināšanas** tika veikts divās dimensijās – mazinot administratīvo slogu iedzīvotājiem un efektīvizējot iekšējos procesus pašā valsts pārvaldē. Attiecībā uz iekšējo darbību uzlabošanu īpaši uzteicamas ir EM, FM, TM, LM un VM, kas izmanto jaunas pieejas un tehnoloģiskos risinājumus, lai efektīvizētu un digitalizētu procesus, uzlabotu datu apmaiņu, pārskatītu un vienkāršotu procedūras.

Savukārt attiecībā uz ārējā administratīvā sloga mazināšanu atzinīgi var vērtēt EM veikumu uzņēmējdarbības vides pilnveidošanā. Taču kopumā situācija vēl aizvien nav apmierinoša. Iemesli tam ir sistēmiski, proti, administratīvā sloga mazināšanā nav vienotu mērķu, darbības ir sadrumstalotas un kampaņveida, netiek veikts regulārs administratīvā sloga izmaiņu monitorings, kā arī vērojama nepietiekama analīzes un aprēķinu kvalitāte. Lai sakārtotu darbību atsevišķās uzņēmējdarbības jomās, ierobežotu ēnu ekonomiku un nodrošinātu godīgu tirgus konkurenci, pēdējos gados pieņemtais regulējums krietni palielinājis administratīvā sloga apjomu uzņēmējiem. Lai apturētu tā turpmāku pieaugumu, Valsts kanceleja 2019. gada 20. augustā valdībai prezentēja **nulles birokrātijas pieejas** risinājumu. Lai ieviestu vienotu un efektīvu risinājumu administratīvā sloga mazināšanai, Valsts kanceleja sadarbībā ar EM pēc vairāku valstu un ESAO pieredzes un prakses izvērtēšanas izstrādājusi risinājumu *nulles birokrātijas* principa ievērošanai valsts pārvaldē. Tas balstās *net-zero* principā jeb līdzsvara nodrošināšanā – nepalielināt administratīvās izmaksas uzņēmējiem. Iesniedzot MK tiesību akta projektu, kas palielina administratīvo slogu, iesniedzējam, t. i., nozares ministrijai vienlaikus būs jāiesniedz tiesību akta projekts, kas tai pašai mērķa grupai samazina slogu līdzvērtīgā apjomā. Ja jaunizstrādātais tiesību akta projekts paredzēs jaunas izmaksas, tad tās tiks līdzsvarotas, samazinot esošā regulējuma noteiktās administratīvās un atbilstības izmaksas tajā pašā apjomā, lai izmaiņu rezultātā sasniegtu *nulles bilanci*. *Nulles birokrātijas* pieejas principa ievērošanu plānots uzsākt 2019. gada novembrī. Vienlaikus, lai palīdzētu ikvienam valsts pārvaldē vai pašvaldībā strādājošajam kvalitatīvi aprēķināt radīto slogu un attīstīt iespējami labākus risinājumus, Valsts kanceleja ir izstrādājusi praktiskās vadlīnijas "Inovācijas process administratīvā sloga mazināšanai"¹⁰⁹.

Tāpat uzņēmēji un iedzīvotāji plaši izmanto vienas pieturas aģentūras principu pakalpojumu saņemšanā. Valstī kopumā **izveidoti 85 valsts un pašvaldību vienotie klientu apkalpošanas centri**, kur var pieteikt pieprasītākos valsts pārvaldes un pašvaldību pakalpojumus, saņemt palīdzību pakalpojumu digitālā pieteikšanā un palīdzību darbā ar datoru, e-adresi un e-pastu. 2019. gada novembrī darbu sāks vēl divi klientu apkalpošanas

¹⁰⁹ <https://tai.mk.gov.lv/ieraksts/izstradatas-vadlinijas-administrativa-sloga-mazinasanai>

centri Alūksnes un Kārsavas novadā. Tādējādi publisko pakalpojumu pieejamība VPVKAC tīklā 2019. gada augustā sasniedza 75 % no Latvijas teritorijas.

Iniciatīvas „Konsultē vispirms” ietvaros šī gada pavasarī prezentēti pirmā novērtējuma¹¹⁰ rezultāti. Pirmo rezultātu kopsavilkums ir ļoti pozitīvs, proti, vidējais rādītājs par visām iestādēm kopumā sasniedz 78 punktus no 100 iespējamiem un nevienai no uzraudzības iestādēm reitings kopvērtējumā nav zemāks par 70,4 punktiem. Vienlaikus ar rezultātiem iestādes saņēma ieteikumus savas darbības pilnveidei un rezultātu uzlabošanai. Svarīgi ir neapstāties pie sasniegtā un turpināt pilnveidoties, uzlabojot savstarpējās sadarbības kvalitāti, mainot iestāžu pieeju un uzņēmēju priekšstatu par sadarbību ar valsti, tādējādi stiprinot valsts izaugsmi ilgtermiņā. Ar šī gada septembri tiek uzsākts otrais novērtējuma posms par principa ieviešanu uzraudzības iestāžu darbā. Novērtējuma rezultāti un uzņēmējiem atsaucīgākās uzraudzības iestādes tiks paziņotas šī gada decembrī. Līdz 2019. gada beigām plānots izstrādāt risinājumu ar norādījumiem un uzdevumiem publiskās pārvaldes iestādēm un pašvaldībām portālā www.latvija.lv ievietotās informācijas kvalitātes paaugstināšanai.

Kopš 2019. gada 1. maija Valsts kancelejā darbojas **Trauksmes cēlēju kontaktpunkts**¹¹¹. Tas sniedz atbalstu un konsultē trauksmes cēlētājus un valsts institūcijas, kuras saņem trauksmes cēlēju ziņojumus, kā arī saņem trauksmes cēlēju ziņojumus un virza tos kompetentajām institūcijām, sniedz metodisku atbalstu trauksmes celšanas jomā un veicina sabiedrībā izpratni par trauksmes celšanu. 2019. gada aprīlī–septembrī Latvijas reģionos tika organizēta informatīva kampaņa “Redzi. Dzirdi. Runā”, kā arī semināri par trauksmes celšanu. Tajos iedzīvotājiem saprotamā veidā skaidroti trauksmes celšanas mehānismi un aizsardzības garantijas, kā arī bija pieejama Valsts kancelejas apkopotā informācija par trauksmes celšanas iespējām aptuveni 160 publiskajās iestādēs, tostarp par katrā iestādē ieceltajām kontaktpersonām trauksmes celšanas jautājumos. 2019. gada beigās Trauksmes cēlēju kontaktpunkts sagatavos pirmo publisko pārskatu par trauksmes celšanu Latvijā, kas ietvers arī datus par saņemtajiem trauksmes cēlēju ziņojumiem.

Atbalsta funkciju centralizācija ir veids, kā valsts pārvaldei kļūt efektīvākai un samazināt administratīvās izmaksas. Kopš Valsts pārvaldes reformu plāna īstenošanas daļa iestāžu (tvērumā 113 iestāžu 14 resoros) panākusi funkciju centralizāciju trijos virzienos – iepirkumu nodrošināšanā (51 % no visām iestādēm), personālvadībā (29 %) un grāmatvedībā (32 %). Līderi iepirkumu centralizēšanā ir VARAM, LM, EM, IeM, AM, ZM un TM, personālvadības centralizēšanā – ĀM un VM un grāmatvedības centralizācijas procesā – ĀM, VARAM, EM, FM un Valsts kanceleja. Valsts kase pakāpeniski veidojas par kompetenču centru grāmatvedības pakalpojumu sniegšanā ne tikai valsts pārvaldei, bet arī neatkarīgām iestādēm, piemēram, nodrošinot grāmatvedības procesus Nacionālajā elektroniskās plašsaziņas līdzekļu padomē (kopā apkalpo jau 9 iestādes).

Lai nodrošinātu profesionālu publisku personu kapitālsabiedrību pārvaldību, ir aktualizēta diskusija kapitāla piesaistei valsts kapitālsabiedrībām investīcijām un Latvijas **finanšu kapitāla tirgus aktivizēšanai**. 2019. gada 30. septembrī tika uzsākta EK finansētā projekta par publisko personu kapitālsabiedrību pārvaldības pilnveidošanu otrā kārtā. Šī projekta mērķis ir izstrādāt ar reāliem piemēriem pamatotu metodiku, lai noteiktu optimālu kapitāla struktūru publisku personu kapitālsabiedrībām. Sagatavošanā ir arī konceptuālā ziņojuma *Latvijas nacionālā kapitāla tirgus attīstība un tā loma Latvijas ekonomikas izaugsmē* projekts, kas paredz konceptuāla lēmuma pieņemšanu par procesa uzsākšanu privātā kapitāla piesaistei valsts kapitālsabiedrībās, izvērtējot ieguvumus no valsts kapitālsabiedrību akciju daļējas kotācijas, jauna attīstības kapitāla piesaistes un

¹¹⁰ Novērtēšanas ietvaros tika veiktas gandrīz 4700 iestāžu klientu (uzņēmēju) aptaujas, 1905 darbinieku aptaujas, 22 iestāžu pašnovērtējumi un ekspertu novērtējumi.

¹¹¹ Tīmekļvietne <https://www.trauksmescelejs.lv>

papildu finanšu resursu ieplūšanas uzņēmumā, izmantojot obligācijas, un valstij saglabājot kontroli, bet vienlaikus dalot uzņēmējdarbības risku ar privāto sektoru.

Turpinot pilnveidot atklātu un **vienveidīgu procesu** publisku personu kapitālsabiedrību **valdes un padomes locekļu atlasei**, 2019. gada 17. oktobrī VSS ir izsludināts jauns regulējums, nosakot kārtību, kādā notiek koordinācijas institūcijas sadarbība ar valsts kapitāla daļu turētājiem, nominācijas komisijas izveidošana, kā arī tiek noteiktas minimālās prasības attiecībā uz valdes un padomes locekļu izglītību, valodu prasmi, darba pieredzi un nepieciešamajām kompetencēm, un kārtību, kādā tiek publiskota informācija par nominācijas procesa norisi un rezultātiem, piesaistīts personāla atlases konsultants un tiek segti ar to saistītie izdevumi¹¹².

Pavisam 2019. gadā ir **izveidotas 8 nominācijas komisijas** 24 padomes locekļu **kandidātu atlasei kapitālsabiedrībām**, kur valsts var izvirzīt padomes locekļus, – Augstsprieguma tīkls (divas), Latvijas Dzelzceļš, Rīgas siltums, Starptautiskā lidosta "Rīga", Latvijas Gaisa satiksme, Latvenego un lielās slimnīcas. Tāpat notiek sagatavošanās darbi, lai, sākot ar 2020. gada 1. janvāri, PKC varētu **centralizēti veikt valsts kapitālsabiedrību padomju locekļu atlases procesu**.

Ir **uzlabojusies** finanšu un nefinanšu **informācijas pieejamība par valsts kapitālsabiedrībām**. Sākot ar 2020. gadu, informācijas publiskošanas prasības tiks pārraudzītas centralizēti gan par valstij, gan pašvaldībām piederošajām kapitālsabiedrībām un rezultāti tiks ziņoti gan Saeimai, gan sabiedrībai. Nākamajā gadā ir plānots arī pilnveidot interaktīvo datubāzi tīmekļvietnē www.valstskapitals.lv.

IKT, e-pārvalde un publiskie pakalpojumi

Lai visā valsts pārvaldē ieviestu datu atvērtības principu – atvērts ir viss, izņēmumi ir jāpamato – **apstiprināta Latvijas Atvērto datu stratēģija**¹¹³, kurā aprakstīta atvērto datu situācija Latvijā 2019. gada sākumā, izskaidrota atvērto datu stratēģijas ieviešanas principu izveide, aprakstīti datu publicēšanas ieguvumi un izaicinājumi, starptautiskās novitātes atvērto datu jomā un tās ietekmējošie faktori, kā arī aprakstīti datu stratēģijas ieviešanas principi un katram ieviešanas principam noteikti sasniedzamie rezultāti. 2019. gada otrajā pusē sāksies diskusijas ar EK par prioritāri atveramajām datu kopām, ņemot vērā nevalstiskā sektora un uzņēmēju intereses. Lai īstenotu atvērto datu politiku un veicinātu datu vispārpieejamību un atkalizmantošanu, tai skaitā arī komerciāliem mērķiem, tiek pilnveidots Latvijas Atvērto datu portāls www.data.gov.lv – 2019. gada augustā noslēgusies otrās kārtas izstrāde un publicētas vismaz 40 jaunas datu kopas.

Digitalizējot un modernizējot valsts pārvaldes procesus, ir uzsākta ZM un tās padotībā esošo iestāžu ERAF projekta "Zemkopības ministrijas un tās padotībā esošo iestāžu informācijas un komunikāciju tehnoloģiju attīstība" īstenošana, kura ietvaros tiks ieviestas jaunas nozares koplietošanas informācijas sistēmas, elektronizēti pārvaldības procesi, ieviesti jauni e-pakalpojumi un uzlabotas esošās un izstrādātas jaunas nozares iestāžu informācijas sistēmas. Datu atvērtības principa ietvaros zemkopības nozares iestādes pašlaik publicē 36 datu kopas Latvijas atvērto datu portālā.

Turpinot uzlabot valsts informācijas sistēmu pārvaldību, 2019. gadā tiek **ieviesta Valsts informācijas resursu, sistēmu un sadarbības informācijas sistēma**¹¹⁴, kurā turpmāk centralizēti un jaunā kvalitātē tiks uzkrāti dati par valsts informācijas sistēmās

¹¹² [MK noteikumu projekts "Valdes un padomes locekļu nominēšanas kārtība kapitālsabiedrībās, kurās kapitāla daļas pieder valstij vai atvasinātai publiskai personai"](#).

¹¹³ [20.08.2019. MK pieņemts informatīvais ziņojums "Latvijas atvērto datu stratēģija"](#).

¹¹⁴ VIRSIS izstrādes pirmā kārtā tiek īstenota ERAF darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” PIKTAPS projektā, un to paredzēts pabeigt 2019. gada oktobra beigās.

apstrādātajiem informācijas resursiem, kā arī informācija par valsts informācijas sistēmu darbībai nepieciešamajiem tehnoloģiskajiem resursiem un pakalpojumiem.

Lai **uzlabotu** sabiedrības un publiskās pārvaldes darbinieku **digitālās prasmes**, 2019. gadā īstenoti 25 pasākumi¹¹⁵ un organizētas mācības 1828 digitālajiem aģentiem. Sākot ar 2019. gadu, Latvijas iedzīvotājiem un uzņēmējiem ir iespēja saziņai ar valsts iestādēm izmantot digitālu rīku, proti, **e-adresi**, kas pieejama valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.Latvija.lv. E-adresi līdz 2019. gada 1. augustam izveidojušas 4762 fiziskās personas, 382 juridiskās personas un 3086 valsts iestādes. Lai veicinātu oficiālās elektroniskās adreses lietošanu, mainīts regulējums¹¹⁶, nosakot papildu lietotāju grupas, kam e-adreses lietošana būs obligāta, kā arī mainīts eID kartes statuss – no 2023. gada eID karte tiks noteikta par obligātu personu apliecinošu dokumentu¹¹⁷.

2019. gadā ir veikti pasākumi portāla www.Latvija.lv **uzņēmējdarbības sadaļas satura un dizaina pilnveidošanai** un pielāgošanai efektīvai lietošanai. Izstrādātas un portālā publicētas 11 jaunas dzīves situācijas¹¹⁸, bet kopā šobrīd izvietoti 718 e-pakalpojumi, ko sniedz 26 iestādes. Jūnija sākumā portāls sasniedza vienu miljonu unikālo lietotāju, kuri vismaz reizi ir izmantojuši kādu no portālā izvietotajiem e-pakalpojumiem, t. i., vairāk nekā 50 % Latvijas iedzīvotāju. Populārākie ir Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pakalpojumi, dokumentu pārbaude Nederīgo dokumentu reģistrā un dzīvesvietas deklarēšana. Svarīgs priekšnoteikums uzņēmējdarbības vides uzlabošanai ir nodrošināt skaidru nacionālajā regulējumā iestrādāto prasību izskaidrošanu uzņēmējiem, t. sk. pārrobežu pakalpojumu sniedzējiem. EM sadarbībā ar VARAM un Valsts reģionālās attīstības aģentūru ir uzsākusi portālā www.latvija.lv pieejamās informācijas pilnveidošanu, lai līdz 2020. gada beigām informācija par nacionālajām prasībām, kā arī procedūrām būtu viegli atrodamā, vispusīga, saprotama un izpildāma. Vienlaikus norit darbs pie pieejamo publisko pakalpojumu digitalizācijas līmeņa paaugstināšanas un citu ES prasību ieviešanas, kas izriet no Pakalpojumu direktīvas un Vienotās digitālās vārtejas regulas.

Valsts kanceleja nodrošina **Valsts un pašvaldību iestāžu tīmekļvietņu vienotās platformas** ieviešanu. Projekta mērķis ir līdz 2020. gada beigām radīt vienotu, centralizētu valsts pārvaldes iestāžu tīmekļvietņu pārvaldības platformu, kas nodrošina priekšnoteikumus vienkāršai un saprotamai publiski radītās informācijas pieejamībai. Projektam tika piesaistīti 12 sadarbības partneri – dažāda lieluma valsts un pašvaldību iestādes –, kā arī tika definētas platformas biznesa prasības, arhitektūra, izstrādāta tehniskā specifikācija un iepirkuma dokumentācija, piesaistīts vienotās tīmekļvietņu platformas izstrādātājs un uzsākti platformas programmēšanas darbi.

Lai veicinātu pārmaiņu kultūras iedzīvināšanu valsts pārvaldē, Augstākā līmeņa vadītāju attīstības programmā 2019. gadu ir paredzēts **veltīt inovācijai un eksperimentēšanai**. Jau šobrīd var novērot, ka iestādēs, kurās pārmaiņu process ir plānots un kur tam ir pievērsta īpaša vadības uzmanība, arī Valsts pārvaldes reformu plāna rezultāti ir redzamāki.

Turpinoties **112 palīdzības tālruņa pakalpojuma uzlabošanai**, ir veikts iepirkums Vienotās kontaktu centra platformas risinājuma detalizētas tehniskās arhitektūras izstrādei. Vienkāršojot pieeju ārkārtas dienestiem ar palīdzības tālruni, tiks nodrošināta ātra un efektīva pakalpojuma sniegšana sabiedrībai.

¹¹⁵ T. sk. tīklošanās pasākumi/vebināri, reģionālie pasākumi, E-adreses autobusa tūre (Bauskā, Aizkrauklē, Jēkabpilī).

¹¹⁶ [16.05.2019. Likumprojekts "Grozījumi Oficiālās elektroniskās adreses likumā", izsludināts VSS \(VSS-434\).](#)

¹¹⁷ [09.05.2019. pieņemti grozījumi Personu apliecinošu dokumentu likumā, kas stājas spēkā 01.01.2021.](#)

¹¹⁸ Ražošana mājas apstākļos, nekustamā īpašuma pirkšana un pārdošana, lopkopība, augkopība, kā uzsākt privātmājas būvniecību, gada ienākumu deklarācija un attaisnotie izdevumi, dalība valsts un pašvaldību iepirkumos, mantojuma atstāšana un saņemšana, transportlīdzekļa reģistrēšana un izmantošana, sodu apmaksa un apstrīdēšana, mājas (istabas) dzīvnieku reģistrācija, labturība un pārvadāšana.

Notiek vispārējais **IeM valdījumā esošo nekustamo īpašumu izvērtējums** par objektu tehnisko stāvokli un to atbilstību šo objektu telpās izvietoto iestāžu funkciju veikšanai¹¹⁹. Līdz 2019. gada 30. augustam apsekoti 80 % IeM īpašumā un valdījumā esošo īpašumu. Pēc visu īpašumu apsekošanas tiks izstrādāts IeM nekustamo īpašumu attīstības plāns, kura ietvaros tiks sagatavots arī nepieciešamais būvniecības plāns ministrijas resoram. Plānā tiks ietverta informācija par nepieciešamo finansējumu būvdarbu veikšanai laika griezumā, t. sk. informācija par plānoto finansēšanas modeli (budžeta līdzekļi, VNĪ, PPP).

Kopš uzsākts Valsts pārvaldes reformu plāns, valsts pārvaldes **pakalpojumu kvalitāte un pieejamība** iedzīvotājiem pakāpeniski uzlabojas, jo arvien vairāk tiek izmantotas informācijas un komunikācijas tehnoloģiju piedāvātās iespējas. Piemēram, Tiesu administrācija izstrādājusi modeli, kas spēj paredzēt un samazināt tiesvedības procesa potenciālo garumu, kas attiecīgi ļauj labāk organizēt darbu plūsmu. Savukārt LAD izstrādājis attēlu atpazīšanas risinājumu, kas ļauj ātrāk izvērtēt zemes īpašnieku iesūtītās fotogrāfijas, līdz ar to lauksaimnieki var ātrāk saņemt finansējumu.

Īstenojot tiesu pieejamību, 2019. gada augustā atklāta rekonstruētā Zemgales rajona tiesas ēka Tukumā, kurā izvietota arī zemesgrāmatu nodaļa ar arhīvu, bet jūlijā ekspluatācijā nodots Tieslietu nams Jēkabpilī, kur turpmāk vienā ēkā atradīsies visas tieslietu nozares iestādes – Jēkabpils rajona tiesa, Jēkabpils rajona tiesas zemesgrāmatu nodaļa un Jēkabpils rajona prokuratūra, kā arī vairāku TM padotībā esošo iestāžu – Uzņēmumu reģistra, Valsts zemes dienesta, Valsts probācijas dienesta un Valsts valodas centra – struktūrvienības. Tas uzlabos gan iestāžu savstarpējo sadarbību, gan nodrošinās pakalpojumus iedzīvotājiem atbilstoši vienas pieturas aģentūras principam.

Ir uzsākta Tiesu informatīvās sistēmas un Prokuratūras informācijas sistēmas pilnveide, kā arī veikti priekšdarbi Probācijas klientu uzskaites sistēmas un Ieslodzīto informācijas sistēmas pilnveides uzsākšanai. E-lietas programmas vadošā projekta "**Tiesu informatīvās sistēmas attīstība**" ietvaros ir uzsākts darbs pie E-lietas komponentu saskarņu programmatūras tehniskās specifikācijas izstrādes un notiek cikliskas intervijas ar sadarbības projektu iestādēm, lai uzsāktu plānoto e-lietas komponentu (t. sk. E-lietas portāla) izstrādi. Papildus minētajai informācijas sistēmu pilnveidei norisinās darbs pie nepieciešamo normatīvo aktu grozījumu sagatavošanas. **Tiesu e-pakalpojumu paplašināšanas** ietvaros uzsākti darbi pie virtuālā asistenta ieviešanas tīmekļvietnē www.zemesgramata.lv, lai padarītu saziņu ar klientu pieejamāku un draudzīgāku. Lai veicinātu e-pakalpojumu izstrādi un attīstītu sadarbību starp reģistriem, tiek modernizēta Kadastra informācijas sistēma un Uzņēmumu reģistra uzturētie publiskie reģistri, kā arī procesi rūpnieciskā īpašuma jomā. Tāpat tiks turpināts darbs, lai paaugstinātu tiesisko drošību darījumiem ar nekustamo īpašumu, kā arī uzlabotu notāru pieejamību reģionos.

ĀM izstrādā valsts nodevu uzskaites sistēmu tās Konsulārajā departamentā un Latvijas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās ārvalstīs sniegtajiem pakalpojumiem. No 2020. gada ir paredzēts ieviest klientu apkalpošanas tiešsaistes pieraksta sistēmu, kas uzlabos pakalpojumu pieejamību.

---

¹¹⁹ Ar IeM 21.05.2018. rīkojumu apstiprināts ieteikumu ieviešanas laika grafiks Valsts kontroles revīzijas lietā Nr. 2.4.1-8/2017 "Iekšlietu nozares nekustamo īpašumu pārvaldīšanas likumība un efektivitāte".